

Katternö

2 • 2019 Pohjalainen lehti

Viidestoista vuosikerta

**Testaa
kuinka
vanha
olet**

**Uusia suur-
investointeja
uusiutuviin**

Jarkko
- onnellinen maailmanmestari

Ihmelapsi Alavetelistä

Esse Elektro-Kraftin, Herrforsin,
Kruunupyyn Sähkölaitoksen,
Uudenkaarlepyyn
Voimalaitoksen ja Vetelin
Energian asiakkaille.

Kolme kysymystä...

PIA GRAHN
Kotoisin Kokkolasta, tutkinto Åbo Akademin Hankenista sekä journalistiikasta Tukholman yliopistosta, pitkä kokemus mainos-, pr- ja markkinointialasta erilaisissa johtavissa tehtävissä. Nyt Regi Research & Strategi AB:n toimitusjohtajana Tukholmassa.

Miksi muun maailman kannattaa tutustua Pohjanmaahan?

Pohjanmaa on kaunis, rauhallinen ja eksoottinen. Se on minulle edelleen ”koti”, vaikka en ole asunut siellä yli 30 vuoteen. Pohjanmaalla on monia kiinnostavia pieniä ja keskisuuria yrityksiä, vilkasta yrittäjyyttä ja harvinaisen runsasta innovatiivisuutta. Mutta ennen kaikkea Pohjanmaa on kasvualueita aidoille ihmisille – joilla on usein ihana huumorintaju ja elämänsenne. Pohjanmaan luonto on jotenkin erityisellä tavalla rauhoittavaa.

Jos Pohjanmaata haluaa markkinoida sijoittajien, matkailijoiden tai muiden kohteena – miten pitäisi toimia, jotta sanoma menisi perille?

Kertomalla juuri luonnosta, yrittäjyydestä ja ihmisistä sekä kertomalla, että väki on koulutettua, kielitaitoista ja matkustellut laajalti. Vaikka monet ovat jotenkin ujoja, he ovat samalla avoimia ja uteliaita. Se näkyy myös pohjalaisena yrittäjyydenä ja yhteistyöhaluna ja -kykyinä. Joten Pohjanmaata kannattaa edelleen nostaa kartalle ja olla ylpeä pohjalaisuudesta.

Mitä elämänlaatu sinulle merkitsee?

Vapaus päättää omasta elämästäni ja elämäntilanteestani on tärkeä. Että saan olla tyttärieni, äitini, läheisteni kanssa ja elää elämääni ja arkeani heidän kanssaan. Löytää innoitus ja saada uusia kokemuksia uusien ystävien, matkojen, uuden osaamisen kautta. Voida hyvin sisimmässään.

Sisältö

- Mikä on realistinen reitti? ...4**
- EU tarvitsee yhtenäiset säännöt ...5**
- Tarvitsemme tarinoita ...6**
- Kuinka vanha sinä olet? ...10**
- Optimisti ja pessimisti ...12**
- Lehemä, kahvi ja muita pohjalaisuuksia ...14**
- Vihreää aidan molemmin puolin ...20**
- Onnellinen maailmanmestari ...22**
- Kun ”peto” saapui ...28**
- Suurpanostus biopolttoaineisiin ...36**
- Suurpanostus tuulivoimaan ...38**
- Pian pääsee perhelomalle Tšernobyliin ...44**
- Sukutarinoita: Ihmelapsi Einar Swan ...50**
- Katseet luontoon: Metsäpeura on palannut ...52**

Katternön 1 • 2019 Vastaava julkaisija Roger Holm, Kauppiaankatu 10, 68600 Pietarsaari, puh. (06) 781 5300, fax (06) 781 5322, roger.holm@katterno.fi, www.katterno.fi
Osoitteenmuutokset Siv Granqvist, puh. (06) 781 5333, siv.granqvist@katterno.fi
Projektipäällikkö Svenolof Karlsson, www.storkamp.com **Toimittajat** Svenolof Karlsson, Johan Svenlin, Susanne Strömberg **Suomennos** Paula ja Erika Bertell **Layout** Gun-Marie Wiis, Kaj Frilund **Kansikuva** Jan Sandvik **Paino** Forsberg 2019

Katternön-lehti on luettavissa myös verkkoversiona, katso www.katternodigital.fi
Lehden aiempia numeroita on luettavissa osoitteessa www.katterno.fi

Energiapolitiikka ja todellisuus

Suomen uusi hallitus on alkanut toteuttaa ohjelmaansa. Lista on energia-sektorin osalta pitkä ja jaettavissa kolmeen pääteemaan: ilmastopolitiikka, energiaverotus ja energiatuotanto.

Energiatuotannon tavoitteet on pitkälti integroitu ilmastopolitiikkaan, tärkeinä osasina hiilikielto v. 2029 ja turpeen käytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Suomen on oltava hiilineutraali v. 2035. Kivihiiltä ja fossiilista kaasua käytetään lähinnä Etelä-Suomen suurkaupungeissa kaukolämmön tuotantoon. Muualla Suomessa noin miljoonan suomalaisen kodit lämmitetään turpeella.

Hakkuutähteiden ja metsäteollisuuden sivutuotteiden käytön lisääminen pystyy vain osin kompensoimaan turpeen, hiilen ja fossiilisen kaasun supistumista. Muina vaihtoehtoina ovat esim. sähkölämmityksen lisääminen lämpöpumpuilla sekä teollisuusprosessien hukkalämmön parempi talteenotto syötettäväksi kaukolämpöverkkoon.

Olenaisena tekijänä on teollisuusprosessien fossiilisten polttoaineiden korvaaminen yhä enemmän sähköllä. Hyvänä esimerkkinä tästä on SSAB:n tuleva Luulajan pilottilaitos, jonka teräsprosessissa ei aiota käyttää kivihiiltä. Tällainen prosessi vaatii, vaikka sitä käytettäisiin vain SSAB:n Raahan tehtaalla, enemmän sähköä kuin naapurissa sijaitseva Fennovoima kykenee tuottamaan. Toki se vähentäisi yhdellä iskulla Suomen hiilidioksidin kokonaispäästöjä liki 10 %.

Polttoaineiden hiilidioksidiverosta on keskusteltu, mutta jo nykyinen vero pitää huolen fossiilisten polttoaineiden supistumista ETS-päästökaupan kautta. Tämä nykyinen hiilidioksidivero on nelinkertaistunut kahdessa vuodessa sen jälkeen, kun ETS-markkinoilta vedettiin pois suuri määrä päästöoikeuksia. Jos tässä tilanteessa hiilidioksidille määrätään vielä toinen vero, se tuhoaa nykyisen ETS-kaupan tarkoituksen, siis että prosessi tapahtuu hallitusti.

Ydinvoiman iso rooli ilmastopolitiikan energiaosassa on päivän selvä kaikissa vakavasti otettavissa keskusteluissa. Ilahduttavasti yhä useammat vihreän liikkeen kannattajat tajuavat sen, esimerkiksi puolueen jäsenyhdistys ”Viite – Tieteen ja teknologian vihreät”. Koko väestön tasolla ydinvoiman kannatus on nyt suurempaa kuin koskaan aiemmin Suomessa: 49 % suhtautuu myönteisesti, 15 % kielteisesti.¹

Tuulivoima on nykyään kustannustehokkain sähköntuotannon muoto Suomen oloissa, ja se on käytännössä syrjäyttänyt suuren osan säästä riippumattomia voimaloita, joita nyt puretaan. Suomen verkkoyhtiöt ovat lain mukaan velvollisia toimittamaan sähköä, ja niiden onkin aiheellista kysyä, miten ne saavat toimitettua sähköä silloin, kun tarjonta ei riitä.

Markkinan tulisi itse ratkaista ongelma nykyisen markkinadesignin mukaan. Mutta jo purettuja voimaloita ei valitettavasti saada käyntiin sinä päivänä, jolloin niitä tarvitaan. Muutoin hyvin toimivalta Nordpool-markkinatkin puuttuu mekanismi, joka antaisi säästä riippumattomalle sähköntuotannolle oman arvonsa.

Ruotsin energiaministeri Anders Ygeman esitti hiljattain keskustelualoitteen tällaisesta mekanismista. Toivottavasti sama keskustelu alkaa vakavissaan myös Suomessa.

ROGER HOLM, Katternön toim.joht.

¹ V Kantar TNS / Energiategollisuus ry:n usin kysely, huhtikuu 2019.

Oliko ennen kaikki paremmin?

◆ **Seija Pulkkinen, Veteli**
Olen asunut aina täällä Vetelissä ja liikkunut samoissa paikoissa, joten minun osaltani asiat eivät ole muuttuneet kovin paljoa. Arkipalvelut olivat ennen lähempänä, se oli parempaa. Minulla on tabletti, jolla pääsen eri palveluihin, mutta aina en onnistu käyttämään niitä.

◆ **Ida Svanbäck, Uusikaarlepyy**
Ei minusta. Elintaso on nyt korkeampi ja nykynuorilla on enemmän mahdollisuuksia kuin minun lapsuudessani. Sen sijaan kaikki nämä liitokset ovat huono juttu, meidän pitäisi ajatella pienimuotoisemmin niin, ettei ihminen katoa massaansa.

◆ **Christer Sjöblom, Uusikaarlepyy**
Se vaihtelee, jotkin asiat ovat paremmin, toiset huonommin. Stressi, se että meidän odotetaan aina olevan tavoitettavissa, on huono kehityssuunta. Sen sijaan se on nykyään parempaa, että olemme aika hyvin selvillä maailman tapahtumista.

◆ **Leena Huusko, Veteli**
Oli, ainakin oli turvallisempaa. Nyt yhteiskunnassa on kaikenlaista rauhattomuutta ja turvattomuuden tunne on levinnyt. Toinen asia, joka on heikentynyt, on että nykyään kaikki pitää tehdä netissä. Me vanhemmat ihmiset putoamme helposti keltasta.

Mikä on realistinen reitti?

Ilmastotavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan laaja kirjo erilaisia toimenpiteitä. Metsien bioenergian ja ydinvoiman merkittävä lisääminen, aurinkoenergian paikallinen varastointi ja mikroverkot ovat siinä tärkeitä ainesosia, kirjoittaa Vattenfallin entinen toimitusjohtaja Lars Josefsson.

Energiasiiirtymä on tarpeen ilmastokysymyksen takia. Energiasta ei ole pulaa. Fossiilista energiaa on yllin kyllin, vieläpä suhteellisen alhaiseen hintaan.

Energiantarve kasvaa voimakkaasti kehitysmaissa, kun taas OECD-maissa se on ennallaan tai kasvaa maltillisesti. Kehitysmaat tarvitsevat halpaa energiaa voidakseen nostaa kansansa elintasoa ja teollisuuden kehitystasetta. Jos nämä maat joutuvat valitsemaan kehityksen tai hiilidioksidipäästöjen rajoittamisen, ne valitsevat kansantaloutensa kehittämisen pikemmin kuin ilmasto-ongelman ratkaisemisen.

Lämpötila on 1800-luvun puolivälistä noussut globaalisti yli yhden Celsius-asteen, Pohjolassa liki kaksi astetta. Emme todennäköisesti saavuta 1,5 tai 2 asteen tavoitteita. Se ei

Lars G. Josefsson, Vattenfallin toimitusjohtaja v. 2000–2010, on saanut ympäristöansioistaan muun muassa Time-lehden myöntämän European Hero -tunnustuksen. Hän toimi muutaman vuoden Angela Merkelin henkilökohtaisena ilmastoneuvonantajana.

silti tarkoita, että olisi liian myöhäistä, päinvastoin meidän on tehtävä kaikki voitava kielteisten vaikutusten rajoittamiseksi.

Näin ajatellen OECD-maiden on järkevää kantaa kehitysmaita suurempi vastuu energiasiiirtymästä. Tarkoitetaan tässä sitten sitä, että meidän on mahdollisimman pian siirryttävä uusiutuvaan energiaan?

Vastaus on tietenkin ei. On selvää, että meidän on siirryttävä päästöttömään energiaan, mutta emme voi vaatia, että energian on lisäksi oltava 100 % uusiutuvaa, käytännössä siis säästä riippuvaa.

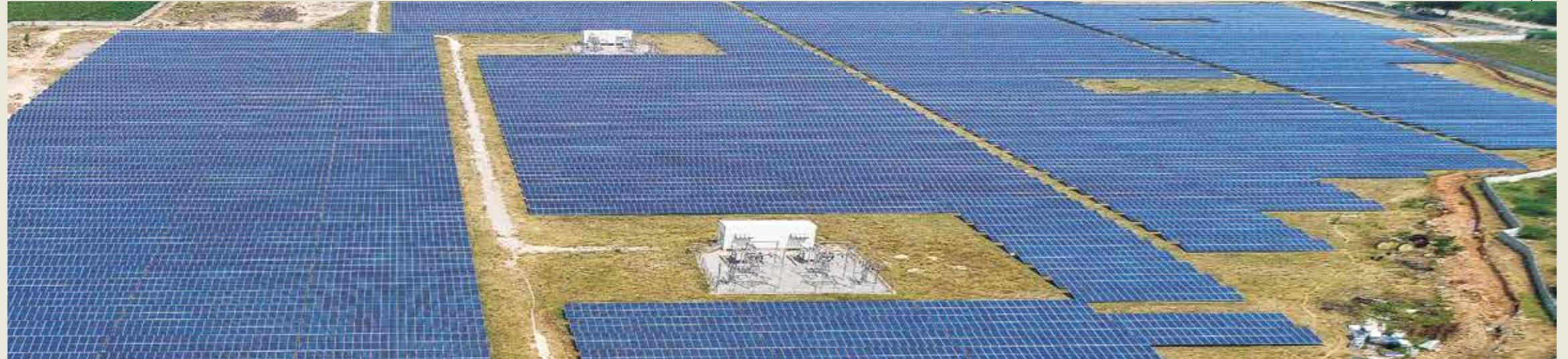
Ehkä vähemmän selvää on, että meidän on kehitettävä energijärjestelmäämme niin, että kehitysmaiden on helpompaa selvitä tarvittavasta energiasiiirtymästään. Onnistumme luultavasti toteuttamaan oman energiasiiirtymämme, mutta sillä ei ole merkittävää vaikutusta globaaliin lämpenemiseen. Tarvitsemme järjestelmiä ja tuotteita, joita kehitysmaat voivat helposti ottaa käyttöönsä.

Mitä edellytyksiä meillä on vaikuttaa tähän kehitykseen mielekkäällä tavalla?

Aivan ilmeisesti meidän on hyödynnettävä *metsiämme* entistäkin paremmin. Metsiä hakataan tällä hetkellä huomattavasti vähemmän kuin mitä metsä kasvaa (Ruotsissa n. 70 %). Näin ollen Pohjola on merkittävä hiilinielu. Metsänkasvun lisäämiseen on suurta potentiaalia.

Metsää käytetään jo nyt biopolttoaineiden raaka-aineena, mutta siitä on rakennettava laajamittainen teollisuushaara. Se vaatii kehittämistä ja suuria investointeja, minkä ajatteli olevan erinomainen pohjoismainen yhteistyöalue. Muistakaan metsäraaka-aineen käyttöalueista ei tietenkään ole pulaa – rakennusala on yksi niistä.

Ydinvoimalla on suurta potentiaalia. On vaikea ajatella, että kasvihuonekaasuja pystyttäisiin vähentämään voimakkaasti ilman ydinvoiman moninkertaistumista maailmanlaajuisesti.

Suomi ja Ruotsi ovat vakiintuneita ydinvoimamaita, ja niillä on mittavaa ydinvoimaosaamista. Ydinvoimavastuun pääasiallisena argumentina Ruotsissa esitetään ydinvoiman kustannuksia. Silloin usein mainitaan Suomen Olkiluodon kolmosreaktorin kokemukset.

Tässä kohtaa on aiheellista verrata historiaan. Euroopassa ydinvoiman voimakas laajentumiskausi osui 1970- ja 1980-luvuille. Esimerkiksi Ranskassa fossiilisen energian osuus supistui 70 prosentista 10 prosenttiin laajamittaisen ydinvoimapanostuksen ansiosta vain 10 vuoden aikana.

Ensimmäisten ja viimeisten voimaloiden välinen kustannusero oli hyvin suuri, oppimiskäyrä on jyrkkä.

Todellinen potentiaali piilee nyt seuraavan sukupolven ydinvoimassa, johon liittyvät passiiviset turvallisuusjärjestelmät, polttoaineen tehokkaampi hyödyntäminen sekä pienemmät, moduulirakenteiset reaktorit. Ne voidaan määrätietoisella panostuksella saada kaupallistettua kymmenessä vuodessa. Valtioiden on luotava uskottava reitti lisensointiin ja markkinoitiin sekä tarjottava alueita testilaitoksia varten. Yksityistä riskipääomaa on näillä edellytyksillä kyllä saatavilla.

Ydinvoima voi tarjota kiinnostavasti mahdollisuuden laajamittaiseen vetykaasutuotantoon, jossa hyödynnetään reaktoreiden ylijäämälämpöä.

Aurinkokennot ovat tärkeä osa energiasalkkua. Näiden Intian Telanganassa sijaitsevien kennojen asennusteho on 12 megawattia.

Vetykaasua voidaan käyttää liikenteessä ja teollisuudessa kotimaassa ja myös vientiin.

Uusiutuvan energian alueella *aurinkoenergia* tarjoaa todella suuret mahdollisuudet. Meidän markkinoitamme täällä pohjoisessa haittaa talvi, jolloin aurinko loistaa poissaoloiltaan samaan aikaan, kun energiantarve on suurimmillaan. Jotta uusiutuva energia olisi riittävän houkuttelevaa, siihen on yhdistettävä mahdollisuus paikalliseen *varastointiin* esimerkiksi akuilla.

On luotava *mini- tai mikroverkkoja* käytettäviksi maissa, joissa sähköverkot ovat heikkoja tai puutteellisia. Pohjoismaita ja yrityksiä pitäisi innostaa tällaiseen järjestelmä- ja tuotekehitykseen. Teollisuutemme on nykyteknikalla ja järjestelmäosaamisella tässä hyvissä asemissa.

Yhteenvetona, meillä ei Pohjoismaissa ole suuria vaikeuksia muuttaa sähköntuotantoamme. Rakennussektori on sopeutunut energiasiiirtymään, ja fossiilittoman sähköntuotannon ansiosta ongelma on pitkälti ratkaistu. Liikenne- ja teollisuussektorit sopeutuvat siirtymään kansainvälisen kehityksen tahdissa.

Voimme osaltamme vaikuttaa siihen merkittävästi. Kaiken alkuna on tiedon ja osaamisen hankkiminen.

LARS JOSEFSSON

EU tarvitsee yhtenäiset säännöt

Wikipedia

On erikoinen ajatus, että kansalliset poliitikot olisivat kaikkein parhaita ja sopivimpia löytämään oikeat tukitasot kullekin energiateknologialle. Loogisempaa olisi asettaa kiinteä kustannus sille, joka saastuttaa, kirjoittaa energialan professori Sanna Syri.

Maailman energijärjestelmiin tarvitaan radikaaleja muutoksia. IPCC:n viime vuonna julkaiseman raportin valossa Euroopan pitäisi päästä nopeasti kokonaan eroon fossiilisista polttoaineista, jos se haluaa tehdä oman osansa maapallon lämpenemisen pysäyttämiseksi 1,5 asteeseen.

Mitkä toimet olisivat tehokkaita? Voiko Eurooppa pian saada energiansa tuulesta ja auringosta ja hoitaa tasapainottamisen akuilla? Esimerkiksi EU:n suurin saastuttaja Saksa kipuilee ydinvoimasta luopumisen seurausten kanssa: päästöjä ei ole saatu tavoitteiden mukaiseen laskuun huolimatta erittäin suurista taloudellisista panostuksista aurinko- ja tuulivoimaan.

Euroopassa on energijärjestelmien suuressa muutoksessa keskitytty liikaa vain sähkön viher-

tämiseen ja esimerkiksi lämmityksen suuri osuus on päässyt unohtumaan. Lämmityssektori tarjoaa myös helppoja ja halpoja vaihtoehtoja sähkön vaihtelevaan tarjontaan. Esimerkiksi lämpöpumppujen avulla voidaan sähkön ylitarjontahetkinä luoda lämpöä kaukolämpöverkkoihin, ja lämpövarastot ovat halpaa ja toimivaksi tunnettua tekniikkaa.

Monet suomalaiset kaukolämpöyhtiöt ovat jo nyt toteuttamassa tätä muutosta. Sama mekanismi on käyttökelpoinen myös rakennustason mittakaavassa: omaa aurinkosähköä tai halpaa verkkosähköä kannattaa ohjata omaksi hyödyksi esimerkiksi maalämpöpumpun tai käyttöveden lämmityksen älyohjauksen avulla.

Sähköakkujen mahdollisuuksista on tieteellisessäkin kirjallisuudessa julkaistu suuren mittakaavan visioita osana vain tuulella ja auringolla toimivaa energijärjestelmää. Akut soveltuvat ominaisuuksiltaan kuitenkin vain nopeaan lyhyen hetken säätötarpeeseen, ja olemme kaukana tilanteesta, jossa ne tarjoaisivat kustannustehokasta terawattituntien varastointia.

Euroopan olisi tärkeä vähentää pirstaloitunutta energiasektorin ohjausta ja keskittymistä yksittäis-

ten teknologioiden tukemiseen. Ajatus siitä, että kansalliset poliitikot voisivat ”käsityönä” löytää juuri oikeat tukitasot erilaisille teknologioille, on erikoinen. Kuitenkin juuri sitä on vuosikymmenen ajan painotettu EU-maiden energiapolitiikassa.

Loogisemmalta kuulostava ajatus olisi tasakustannus saastuttamisesta eli jo olemassa oleva hiilidioksidin päästökauppa. Laman aikana päästöoikeuksien hinnat laskivat niin matalalle, että mekanismi ohjasi kohti saastuttavampia polttoaineita. Nyt hinnat ovat onneksi nousseet niin, että hiilidioksiditonni maksaa jo yli 20 euroa.

Jatkossa on tärkeää, että päästökaupasta tulee uskottava mekanismi. Saastuttamisesta pitää tehdä kallista – pysyvästi. Silloin toimijat uskaltavat tehdä investointeja ja vähemmän saastuttavien vaihtoehtojen kilpailukyky paranee. Tämä tapahtuisi markkinalähtöisesti, ilman tukiaisia, jotka tutkimusryhmäni analyysin valossa vain pirstaloivat markkinoita.

Ohjaustoimenpiteiden pitäisikin olla paitsi voimakkaita, myös maantieteellisesti riittävän laajoja. Keski- ja Etelä-Eurooppa ovat hyvin riippuvaisia fossiilisista polttoaineista sähkön- ja lämmöntuotannossaan. Jos haluamme koko Euroopassa

tavoitella tehokkaasti nollapäästöjä, meidän on lisättävä paitsi aurinkosähköä ja tuulivoimaa, toivottavasti myös ydinvoimaa sekä hiilidioksidin talteenottoa teollisuudessa ja voimalaitoksissa.

Päästöttömän sähkön tehokas lisääminen auttaisi myös muiden sektorien päästöjen vähentämisessä muun muassa lämpöpumppujen ja sähköautojen yleistä.

SANNA SYRI

Sanna Syri on energiatekniikan ja -talouden professori Aalto-yliopistossa. Hänen tutkimusryhmänsä keskittyy pohjoismaisiin sähkömarkkinoihin ja kaukolämpöjärjestelmiin.

Tarvitsemme tarinoita

”Museoiden kätköt ovat täynnä tarinoita. Mutta jotta voisimme nähdä meitä ennen eläneet ja ymmärtää heidän ajatusmaailmaansa, meidän on laitettava omat totuutemme sivuun. Ihmiset ovat kaikkina aikoina eläneet kuplissaan, mutta kriittinen ajattelu on nykyään ehkä tärkeämpää kuin koskaan”, historioitsija **Nils Erik Villstrand** sanoo.

Nils Erik Villstrand neljän, nyt jo seisahtuneen kaappikellon juurella. Kellot ovat Ähtävältä, Purmosta, Kruunupyystä ja Ilmajoelta. Kellot olivat oman aikansa statussymboleita, niitä ei talonpoikaisessa arjessa tarvittu. Kuva on otettu Vaasassa Pohjanmaan museossa, jossa Villstrand oli aikoinaan työssä.

”Tulevaisuus ei ole koskaan kiveen hakattu. Voimme ottaa haltuun oman elämämme ohjekset” sanoo Nils Erik Villstrand pian 50 vuoden historianopintojen jälkeen.

Päivää ennen tätä keskustelua Nils Erik Villstrand, Åbo Akademin Pohjoismaiden historian emeritusprofessori, oli käynyt juuri avatussa juutalaisessa museossa Tukholmassa. Hän on edelleen haltioissaan kuulemastaan.

”Nuori mies kuvaili juutalaisen opetustavan ideaa. Koskaan ei opiskella yksin vaan aina toisten kanssa. On tärkeää olla utelias ja esittää toisille vastakysymyksiä, voi muuttaa mieltään osana keskustelua ja kokeilla, mihin suuntaan erilaiset argumentit johtavat. Se harjoituttaa älyllistä joustavuutta, mikä on varmasti osaltaan vaikuttanut juutalaistaustaisten äärettömään yliedustukseen esim. Nobel-palkinnon saajissa.”

”Mieleen nousee väistämättä Raamatun kertomus 12-vuotiaasta Jeesuksesta. Usean päivän etsittyään vanhemmat löytävät hänet temppeleistä kyselemässä innokkaana opettajilta”, Nils Erik Villstrand sanoo.

Kollektiivi, jossa palkitaan laajaa ja sallivaa keskustelua, on erityisen vahva ja sen säilymismahdollisuudet kasvavat, hän uskoo.

”Tämä asenne ei ole historiallisesti katsoen yleinen. Esimerkiksi omassa kulttuuripiirissämme Jumalan ylivalta oli järkkymätön totuus vuosisatojen ajan. Luonnonkatastrofit, nälänhätä, sota, rutto – kaikkia niitä pi-

dettiin Jumalan rangaistuksena ihmisten syntisestä elämästä. Oli mahdoton ajatus, että joku voisi irrottautua tästä maailmankuvasta. Niiden, jotka sitä yrittivät, kävi todella huonosti.”

On kuitenkin esimerkkejä siitä, että eliitin parissa ymmärrettiin järjestelmällisen kyseenalaistamisen voima, sanoo Nils Erik Villstrand, joka on omalta erikoisalaltaan, 1600-luvun Ruotsista, löytänyt tämän esimerkin:

”Kun Valtaneuvoston, tuolloisen hallituksen, piti miettiä, oliko Ruotsin viisasta

”En voinut olla ajattelematta 12-vuotiaasta Jeesusta istumassa temppeleissä, innokkaana kyselemässä”

käydä sotia Saksassa, asiassa esitettiin perusteluja puolesta ja vastaan. Mitään ei ollut kiellettyä sanoa, asioita kyseenalaistettiin kyseenalaistaminen vuoksi, se oli lähinnä kuin roolipeliä, jossa jotkut saivat toimia pahalaisen asianajajina, kaikki perustelut haluttiin pöydälle.”

”Voidaan tietenkin kysyä, tekikö Valtaneuvosto silti oikean päätöksen.”

Oma aikamme lyö meihin vääjäämättä leimansa, Nils Erik Villstrand sanoo. Ensinnäkin olemme osa suvun palapeliä, emme pääse siitä, vaikka kuinka yrittäisimme kiemurralla irti. Toiseksi oma tietomme ja ymmärryksemme on ajanhengen tuotetta, sitä mitä kollektiivisesti pidämme ”totuutena”.

”Kukaan tuskin esimerkiksi kyseenalaistaa nykyään markkinavoimia, mutta eivät ne ole kokoelma luonnonlajeja vaan 100-prosenttisesti ihmisen muotoilema, sinänsä nerokas rakennelma.”

Ja puhummepa jähmeistä tai ketteristä yhteiskunnista, ihmisiä ohjaavat ajatuskuviot ja asenteet ovat usein osa suurempaa kaavaa.

”Yleinen kuva pohjalaiskylästä ennen 1900-lukua on se, että kylä eli omaa hiljaista elämäänsä. Mutta kylät ovat jo todella kauan olleet riippuvaisia ympäröivästä maailmasta. Ei ole sattumaa, että niin suuri osa Pohjanmaalla tuotetuista asioista on jo vuosisatoja mennyt vientiin. Se että maakunnassa on nykyään eniten vientiyrittäjiä [henkeä kohti laskettuna] Suomessa, on jatkoa tälle.”

Nils Erik Villstrand näkee toisenkin tärkeän, maakuntaa määrittelevän tekijän: hier-

arkkisten rakenteiden puuttumisen jo historiallisina aikoina. Pohjanmaalla on ollut hyvin vähän patruunoita, pohjalaisten perinteeseen ei kuulu pokkurointi esivallalle.

”Ruotsin Taalainmaa on kiinnostava vertailukohta, se on tunnettu kautta historian kapinallisesta ja kekseliäästä väestöstään. Kuten tukholmalainen historianprofessori Anna Götlind on osoittanut, tieto kulki siellä ennen kaikkea horisontaalisesti, ei vertikaalisesti. Jos jokin innovaatio tulee samasta sosiaalisesta kerroksesta, johon itse kuuluu, sitten siihen uskotaan.”

Ehkä kaikkein hankalin historioitsijoiden käsittelemistä muuttujista liittyy juuri aikäkäsitykseen. Mitä aika on?

”Pidämme aikaa lineaarisena, mittaamme sitä kiinteällä asteikolla kelloilla. Sen sijaan talonpoikaisyhteiskunnassa aika oli syklinen. Elämä noudatti vuodenaikojen vaihtelua sekä auringonnousua ja -laskua. Vasta tultaessa 1900-luvulle ja hehkulamppujen aikaan, jolloin pimeys saatiin väistymään oman mielen mukaan, ihmiselle tarjoutui käytännössä mahdollisuus tehdä työtä kellonajasta huolimatta, Nils Erik Villstrand sanoo.

Ihmisten on yleensä vaikea kuvitella aikaa pitkälle taaksepäin tai eteenpäin. Aika on ennen kaikkea tässä ja nyt.

”Monet muistavat isovanhempansa, heillä on nimi, identiteetti. Mutta perhehistoria yli kaksi sukupolvea taaksepäin on jo usein hämärän peitossa. Ehkä näiden varhaisten esi-isien nimet on joskus kuullut mutta unohtanut saman tien. Esi-isät, joilla ei ole kasvoja

”Pohjanmaan perinteeseen ei kuulu esivallalle pokkurointi”

tai joihin ei liity jokin tarina, jäävät anonyymeiksi ja katoavat historiaan.”

Samaan aikaan, Nils Erik Villstrand sanoo, tutkimus osoittaa, että ihmisillä on tarve käsitellä menneisyyttään ja yrittää ymmärtää sitä suhteessa yhteiskunnan muutoksiin. Asiassa on myös eksistentiaalinen ulottuvuus: mistä itse kukin tulee ja miksi omasta elämästä on tullut sellaista kuin on tullut? Haluamme elää elämää, josta voi koostaa tarinan.

Näkemyksen historian kulusta on etenkin yhdessä suhteessa keskeistä yksilölle.

”Kulkeeko kehitys kohti parempaa vai huonompaa? Historia osoittaa, että odotukset vaikuttavat voimakkaasti ihmisten vointiin ja toimintaan. Jos uskoo aikojen kulkevan kohti parempaa, jaksaa enemmän. On vaarallista, jos tulevaisuus koetaan uhkaavana.”

Missä määrin ihmiset oppivat historiasata? Täytyykö kaikkien sukupolvien tehdä

samat virheet kuin aiemmat polvet?

”Me opimme mutta myös unohtamme. Mielestäni esimerkiksi EU on oppimisen tulosta. Jos haluamme välttää sodat, kansakunnat on saatava sitoutumaan yhteistyöhön. Kun sanotaan, että emme opi mitään historiasta, viitataan yksipuolisesti niihin kertoihin, jolloin menneisyys ei, traagisin seurauksin, ole saanut toimia opettajana.”

”Yksilön tasolla on syvästi inhimillistä

”Nyt meillä on vahvojen kaupallisten voimien pyörittämä nuorisokultti, kantavana ideanaan keskittyminen omaan itseensä.”

kokeilla asioita nähdäkseen, pitävätkö vanhempien tai koulun opetuksen paikkansa. Nuoruusvuodet muovaavat ihmistä, edellistä sukupolvea täytyy saada kyseenalaistaa ja tehdä omat virheensä. Ennemmin tai myöhemmin tulee ymmärrys siitä, ettei kaikki ollutkaan niin päivänselvää, miltä se vaikutti.”

Mutta silti Nils Erik Villstrand miettii, olemeko vanhempien ja nuorempien suhteessa saavuttaneet käännepisteen, *tipping pointin*.

”Ikääntyneet syrjäytyvät nykyään. Tutkimus osoittaa, että vanhusten asema on Pohjoismaissa alhaisempi kuin missään muualla maailmassa. Samaan aikaan on totta, että ikääntyneet voivat nyt paremmin ja ovat terveempiä kuin koskaan. Monet jättävät työelämän silloin, kun heidän pätevyytensä on huipussaan, yhtäkkiä heidän osaamiselleen ei ole kysyntää.”

Miten näitä epäjohdonmukaisuuksia pitäisi tulkita? Moninaisuutta ylistetään, mutta se ei sisällä ikääntyneitä. Kestävyyttä vaaditaan, mutta kuljetaan rikkirevityssä farkuissa. Tietoa on helpompi löytää kuin koskaan, mutta yliopistoissa joudutaan huomaamaan, että uusien ikäluokkien tiedot ovat heikommat kuin aiemmin...

”Ennakkoluuloja on helppo pitää yllä molempiin suuntiin”, Nils Erik Villstrand sanoo. ”Viimeisin uusien opiskelijoiden ryhmä, joille luennoin Åbo Akademiassa, oli kohtaanistani ryhmistä kirkkaasti terävin – ja pitää muistaa, että olen opettanut akateemisella tasolla vuodesta 1975.”

”Uskon, että sukupolvet ylittävä keskustelu on nyt tärkeämpää kuin koskaan. Ennen eri sukupolvet asuivat yhdessä, toisia tapasi usein. Vasta 1960-luvun hyvinvointiyhteiskunnan myötä tuli tilaa omalle nuorisokulttuurille. Nyt 50 vuotta myöhemmin meillä on vahvojen kaupallisten voimien pyörittämä nuorisokultti, jonka kantavana ideana on omaan itseensä keskittyminen.”

”Tämän päälle tulee vielä globaali samanaikaisuus, ja minun on vaikea uskoa ihmisen biologian olevan luotu siihen. Kaikki leviää kulovalkean tavoin, mikään ei ole nopeampi kuin sosiaalisen median huhu, joka jalostetuna ratsastaa ihmisten oman ylemmyyden tarpeella. Missä on tilaa sentyyppisille utelaille ja kriittisille keskusteluille, joista kuulin juutalaismuseossa?”

”Samalla meillä on nyt yhteiskunta, jossa pian joka asia rekisteröidään tietokantoihin. Kukaan ei uskonut Orwellia tämän kirjoitettaessa dystopistisen 1984 romaaninsa. Olen synkinä hetkinä miettinyt, olemmeko jo samassa pisteessä”, Nils Erik Villstrand sanoo.

”Kaikesta huolimatta olen historian ja minun tähän mennessä jo melko pitkän suhteen myötä oppinut, että tuskin kenenkään tilanne on sellainen, ettei hän mitenkään voisi muokata tulevaisuuttaan. Se ei ole koskaan kiveen hakattu. Pystymme ottamaan haltuun oman elämämme ohjekset!”

SVENOLOF KARLSSON

Nils Erik (Nisse) Villstrand

Nils Erik (Nisse) Villstrand, synt. Purmossa, Pohjoismaiden historian professori Åbo Akademiassa v. 2000–2017, Pohjanmaan museon johtaja Vaasassa v. 1996–1999. Svenska litteratursällskapet i Finland -järjestön kunniajäsen, Suomen Tiedeseuran jäsen, Kungl. Vitterhetsakademienin ulkomaanjäsen sekä Kungl. Skytteanska Samfundetin kirjeenvaihtojäsen. Hänen uusimpia julkaisujaan ovat mm. *Valtakunnanosa, Suomen ruotsalainen historia 2* (2009), *Sveriges historia 1600–1721* (2011) ja *Åbo Akademi i sin början 1918–1945* (2019).

Kuinka vanha sinä olet?

Olemme oman aikamme lapsia.

Se mitä itse olemme mukana kokemassa, sekä oman aikamme asiat, joihin reagoimme, ne jäivät muistiin. Mitä oli ennen meitä, sitä pidämme vanhanaikaisena. Vasta kun historian tapahtumiin liittyy jokin kiehtova tarina, ne muuttuvat todellisemmiksi.

Tarkista, kuinka vanha sinä olet!

Oletko alle 10-vuotias?

Sitten et tiedä, kuinka asiat toimivat ennen älypuhelimien aikaa.

- **2 v. sitten** (2017): HMD Global tuo Nokian jälleen matkapuhelinmerkkinä markkinoille.
- **5 v. sitten** (2014): Venäjä valtaa Krimin.
- **7 v. sitten** (2012): Historian pahin sähkökatko: 620 miljoonaa ihmistä jää Intiassa ilman sähköä.

Energia-alalla: Herrfors ostaa Pietarsaaren Energialaitoksen (2014) • Herrforsista tulee ruotsalaisen Härjeåns Kraftin pääomistaja (2013) • Katternö-konserni aloittaa suurpanostuksen tuulivoimaan (2012)

2009 – mitä silloin tapahtui?

Vuonna 2007 lanseerattu iPhone alkaa yleistyä Suomessa. • Barack Obamasta tulee USA:n presidentti. • Usain Bolt tekee maailmanennätyksen 100 metrillä (9,58) ja 200 metrillä (19,19).

Oletko 11–20-vuotias?

Sitten Putin on ollut Venäjän johdossa koko elämäsi ajan.

- **11 v. sitten** (2008): Lehman Brothers tekee konkurssin, seuraa finanssikriisi.
- **18 v. sitten** (2001): Suuria terrori-iskuja USA:ssa.
- **19 v. sitten** (2000): Internet-kupla puhkeaa pörssikurssien alkaessa pudota 7. huhtikuuta.

Energia-alalla: Katternö-konsernista tulee Kanteleen Voiman suurin omistaja (2007) • Herrfors ostaa Vieska Energian Ylivieskalta ja Alavieskalta (2001) • Alholmens Kraftin peruskivi muurataan (1999)

1999 – mitä silloin tapahtui? Vladimir Putinista tulee Venäjän pääministeri, sitten presidentti. • Millenniumbugi herättää huolta ennen vuotta 2000

Oletko 51–60-vuotias?

Sitten muistat, miten poikien pitkät tukat herättivät tuhtumusta.

- **51 v. sitten** (1968): Suuria opiskelijamellakoita Ranskassa, hel-sinkiläisopiskelijat miehittävät oman ylioppilastalonsa.
- **56 v. sitten** (1963): USA:n presidentti John F. Kennedy murhataan.
- **58 v. sitten** (1961): Koivulahden lento-onnettomuus järkyttää koko Suomea.

Energia-alalla: Pietarsaaren sähkölaitos ottaa käyttöön "tietokoneen" laskutusta varten (1967) • Katternön muuntaja-asema otetaan käyttöön (1964) • Herrfors Oy ja Källby Kvarn och Kraftcentral Ab yhdistyvät (1963)

1959 – mitä silloin tapahtui?

Fidel Castro ottaa vallan Kuubassa. • EU:n edeltäjä EEC muodostetaan • Neuvostoliiton avaruusluotain Luna 2 saavuttaa Kuun (ja rysähtää sen pinnalle). • Volvo tuo markkinoille turvavyöt autojen etuistuimille.

Oletko 61–70-vuotias?

Sitten luultavasti muistat, mikä sensaatio Sputnik-alusten kiertäminen maapallon ympäri oli.

- **62 v. sitten** (1957): 4. lokakuuta: Neuvostoliitto laukaisee ensimmäisen satelliitin, Sputnik 1:n, avaruuteen.
- **63 v. sitten** (1956): Urho Kekkonen astuu virkaan Suomen presidentiksi.
- **67 v. sitten** (1952): Helsingissä järjestetään kesäolympialaiset.

Energia-alalla: Siemensin Katternö Oy-yhtiön antanut yhteistyösopimus solmitaan (1955) • YK puhuu atomivoiman rauhanomaisen käytön puolesta (1955) • Yhdenoista vesivoimalan rakentamishjelma Pohjois-Suomeen (1949)

1949 – mitä silloin tapahtui? Nato perustetaan. • Neuvostoliitto räjäyttää ensimmäisen atomipomminsa, seurauksena "kauhun tasapaino". • Kiinan kansantasavalta julistetaan • Ahvenanmaalainen "Pamir" jää viimeiseksi kaupalliseksi purjealukseksi, joka kiertää Kap Hornin.

Oletko 71–80-vuotias?

Sitten olet varttunut sodan varjossa ja ehkä sinulla on varhaisia muistikuvia sodasta.

- **71 v. sitten** (1948): Huhuttiin kommunistisesta vallankaappauksesta Suomessa, poliisi ja armeija hälytysvalmiudessa.
- **74 v. sitten** (1945): USA räjäyttää ensimmäisen atomipommin, toinen maailmansota päättyy.
- **78 v. sitten** (1941): Jatkosota alkaa ja kestää yli kolme vuotta.

Energia-alalla: Isohaaran suurvoimala otetaan käyttöön Kemijoen (1948) • Pietarsaaren sähköverkko kytketään Harjavallan voimalaan (1943) • Sähkötoimitukset sotamateriaaliteollisuudelle saavat etusijan (1940)

1939 – mitä silloin tapahtui? Suomen ensimmäinen laki yleisestä kansaneläkkeestä astuu voimaan. • TIME-lehti valitsee Adolf Hitlerin vuoden mieheksi. • Toinen maailmansota alkaa Saksan hyökättyä Puolaan • Talvisota puhkeaa.

Oletko 21–30-vuotias?

Neuvostoliiton Breznev tervehtii DDR:n Honeckeriä.

Sitten et ole koskaan kokenut kylmän sodan erityistä tunnelmaa.

- **24 v. sitten** (1995): Suomesta tulee EU:n jäsenmaa.
- **25 v. sitten** (1994): Estonia uppoaa, 852 ihmistä menehtyy.
- **28 v. sitten** (1991): Kommunistien vallankaappausyritys epäonnistuu Venäjällä.

Energia-alalla: Kotitalouskuluttajien sähkömarkkinat vapautuvat (1998) • Suurkuluttajien sähkömarkkinat vapautuvat (1995) • Katternö-konsernista tulee Pohjolan Voiman osakas (1992)

1989 – mitä silloin tapahtui? Mielenosoittajia surmataan verilöylyssä Pekingissä. • Berliinin muuri avataan sensaatiomaisesti. • Vihreä liitto pitää ensimmäisen puoluekokouksensa.

Oletko 31–40-vuotias?

Sitten Kekkonen on sinulle vain vanha ukko monien muiden joukossa.

- **31 v. sitten** (1988): Sirkka-Liisa Enqvististä tulee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ensimmäinen naiskirkkoherra.
- **38 v. sitten** (1981):

Urho Kekkonen eroaa Suomen presidentin virasta, Mauno Koivisto astuu tilalle.

- **38 v. sitten** (1981): NMT-matkapuhelin ilmestyy markkinoille.

Energia-alalla: Katternö Oy ostaa Albäck Ab:n (1987) • Kaitforsin vesivoimala alkaa tuottaa sähköä (1981) • Albäck Ab ostaa jakeluverkon Keppo Eliltä (1979)

1979 – mitä silloin tapahtui?

Ajatollah Khomeini palaa Iraniin – julistaa islamilaisen tasavallan. • Margaret Thatcheristä tulee Britannian pääministeri. • Suomessa lopetetaan yhden pennin kolikkojen valmistus.

Oletko 41–50-vuotias?

Sitten The Beatles on sinulle ehkä vain entisiä staroja, joista vanhat ihmiset jauhavat.

- **42 v. sitten** (1977): Alueelle tulee ensimmäinen telefax-laite, Vaasa-lehden Pietarsaaren konttoriin.
- **48 v. sitten** (1971): Alueen ensimmäinen datamodeemi asennetaan, Wilh Schauman Oy:hyn.
- **50 v. sitten** (1969): Ensimmäinen tiedonsiirtä suomalaisen puhelinverkon kautta, Helsingissä.

Energia-alalla: Suomen ensimmäinen ydinreaktori käynnistyy Loviisassa (1978) • Katternö Oy ostaa Herrfors Oy:n ja alkaa sähköntuotantoksi (1976) • Albäck Oy ostaa Perhonjoki Oy:n (1969)

1969 – mitä silloin tapahtui? Ihminen laskeutuu Kuuhun. • Woodstock musiikkifestivaali kokoaa puoli miljoonaa kävijää. • The Beatles esiintyy ryhmänä viimeisen kerran. • Viranomaiset ottavat käyttöön viiden päivän työviikon.

Oletko 81–90-vuotias?

Sitten olet kokenut sodassa olevan yhteiskunnan ja muistat ehkä sen vastakohtana idyllisen 1930-luvun.

- **84 v. sitten** (1935): Alvar Aallon piirtämä Viipurin kaupunginkirjasto avataan.
- **86 v. sitten** (1933): Rovaniemen ja Liinahamarin välinen tie avataan. Suomella on Liinahamarissa Petsamossa ympäri vuoden jäätön satama.
- **89 v. sitten** (1930): Lapuan liike toteuttaa talonpoikaismarssin Helsingissä.

Energia-alalla: Imatrankosken voimalan ensimmäinen osa otetaan käyttöön (1929) • Albäckin veljekset ostavat Björkforsin kosket (1929) • Björkforsin voimala ("Pohjanmaan Imatra") otetaan käyttöön (1933)

1929 – mitä silloin tapahtui? Neuvostoliiton ensimmäinen viisivuotissuunnitelma • Ruotsissa asiantuntijakomitea ehdottaa pakkosterilointia "rotuhygienisessä tarkoituksessa" • Höyrylaiva Kuru kaatuu Näsijärvellä, 138 kuolee. • "Musta torstai" Wall Streetillä.

Harmony Sisters oli suosittu.

Oletko 91–100-vuotias?

Sitten varmaan muistat supertähden, Paavo Nurmen.

- **93 v. sitten** (1926): Suomen Yleisradio aloittaa lähetykset.
- **95 v. sitten** (1924): Säännöllinen lentoliikenne Helsingin ja Tukholman välillä alkaa.
- **99 v. sitten** (1920): Paavo Nurmi voittaa kolme olympiakultaa. Seuraavaksi kuusi olympiakultaa 1924 ja 1928.

Energia-alalla: Teerijärveläiset Albäckin veljekset ostavat Sandkulla Kvarn & Elektricitetsverkin (1919) – siitä alkaa menestyvien Albäck-yritysten historia • Alueella käynnistyy joukko pieniä voimaloita (1918–1927)

1919 – mitä silloin tapahtui?

Suomi saa valtiosääntönsä. • K.J. Ståhlbergistä tulee ensimmäinen presidentti. • Åbo Akademi aloittaa toimintansa. • Kieltolaki astuu voimaan • Lucianpäivää vietetään Suomessa ensimmäistä kertaa.

Oletko yli 100-vuotias?

Jos olet 102-vuotias tai vanhempi, olet syntynyt Venäjän vallan alla.

Ihmisellä on korkeassakin iässä usein voimakkaita muistoja varhaisimmasta lapsuudestaan. Meillä on edelleen joukossamme niitä, joilla on omia muistikuvia ajasta, jolloin Suomi oli tsaarin alaisuuteen kuulunut suuriruhtinaskunta.

Vuonna 2019 on aika tarkkaan 100 vuotta siitä, kun sähkö alkoi yleistyä pohjalaisella maaseudulla. Pietarsaari sai sähkölaitoksensa v. 1901, Uusikaarlepyy sai sähkövaatimattomassa mittakaavassa 1903, kaupungin voimalaitos otettiin käyttöön 1927.

Nykyään yksikään yhteiskunta ei toimi ilman sähköä.

SVENOLOF KARLSSON

Britt-Marie Norrgård ja isoisa Hjalmar Nyberg.

Optimisti ja Pessimisti

He olivat serkukset, jotka syntyivät samana vuonna ja molemmat saivat nimen Hjalmar Nyberg. Yhtä kutsuttiin Optimistiksi ja toista Pessimistiksi. Eräänä päivänä he löivät vetoa siitä, kävelisikö ihminen koskaan Kuun pinnalla.

50 vuotta sitten tapahtui suuria asioita sekä omassa pienessä maailmassani että ihmiskunnan historiassa.

Syyskuun 1. päivä 1969 oli ensimmäinen koulupäiväni, elämän merkkitapahtumia. Ujo 7-vuotias seiso muiden lasten joukossa koulun aulassa, kun rehtori toivotti ensimmäisen avaruussukupolven tervetulleeksi. Katselin ympärilläni huolissani. Lähetettäisiinkö meidät avaruuteen? Olinhan nähnyt astronauttien kävelevän Kuun pinnalla vain kuukautta aiemmin.

Kuulento oli suuri tapahtuma ihmiskunnalle, kohokohtana Neil Armstrongin kuolematomat sanat, jotka hän lausui laskeutuessaan kulkimallaan Kuun pinnalle: *That's one small step for a man, but one giant leap for mankind* (Tämä on pieni askel ihmiselle, mutta suuri harppaus

ihmiskunnalle). Tv-lähetyksessä näkyi valkopukuisia astronautteja, valkoinen avaruusraketti, Suomen talviselta lumiselta maastolta näyttävä Kuun pinta sekä ympärillä pelottavasti ja äärettömästi hämöttävä musta avaruus.

Isoisäni matkasi usein kanssamme, kun äiti, isä, Boni-koira ja minä lähdimme viikoksi isän sinisellä kuplavolkkarilla Tenholaan, Tammisaareen ja Hankoon, isoisäni lapsuus- ja nuoruusmaiseemiin. Sukulaiset ottivat meidät avosylin vastaan. Suvussa haluttiin pitää yhtä, vaikka monet olivat muuttaneet kauas pohjoiseen ja länteen.

Isoisä ja minä istuimme vähän nyppyntyneellä sohvalla jonkun minulle tuntemattoman sukulaisen olohuoneessa muiden poimiessa ulkona mansikoita. Talonväki oli laittanut meille tv:n päälle, jotta voisimme ta-

pamme mukaan katsoa jotain iltapäiväsarjaa. Mutta siinä me istuimme ja näimme aitiopalkalta, kun Neil Armstrong astui ensimmäisenä ihmisenä Kuun pinnalle.

Isoisä, joka oli syntynyt 1800-luvulla, liikkui silminnähdessä. Hän pystyi tuskin hengittämään. Hän katsoi minua ja sanoi: "Tyttö pieni, nyt me kaksi olemme mukana jossain suuressa."

Istuimme siinä käsi kädessä, niin kuin monena tavallisena iltapäivänä katsellessamme Bat Mastersonia tai Ivanhoeta ja tulkatessani isoisälleni. Kumpikaan meistä ei nimittäin osannut englantia enkä minä osannut edes lukea. Isoisä ei ymmärtänyt suomea, mutta hän luki ääneen suomenkielisen tekstityksen, jonka tulkasin hänelle. Olin opinut suomea äidiltäni.

Jos sarjat olivat minulle liian jännittäviä, pidimme vain

kädestä kiinni ja katsoimme pam- ja mäiskis-ruutuja. Nyt tv:ssä ei kuitenkaan ollut tappe- luita tai hiipiviä lurjuksia, vaan Neil ja hänen kollegansa Edwin ("Buzz") Aldrin, jotka esittelivät kuun heikkoo painovoimaa hyppimällä hitaita jättiloikkia ja alkoivat sitten kerätä kuukiviä. Sitten he palasivat kuumuodulilla Columbia-komentoalukseen, jossa kolmas astronautti Michael Collins odotti heitä.

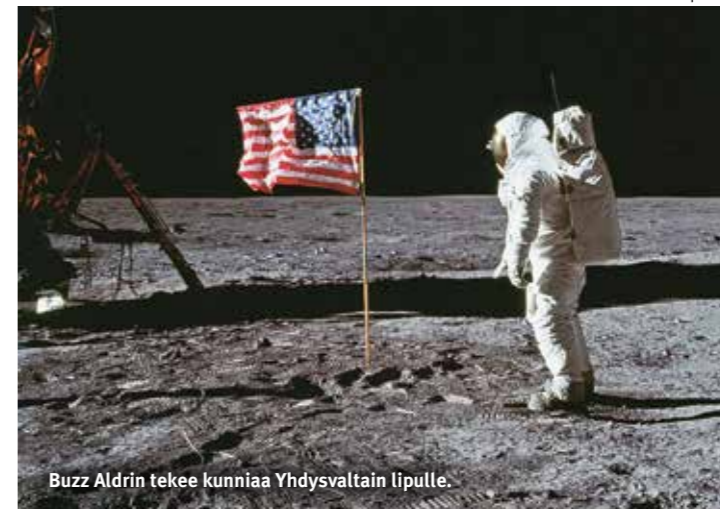
Neil ja Buzz pystyttivät Yhdysvaltain lipun *Mare Tranquillitatis* eli Rauhallisuuden mereen. Lipun olemassaolo on jälkikäteen kyseenalaistettu, sillä näyttää aivan kuin tuuli olisi tarttunut siihen, vaikka asian- tuntijoiden mukaan Kuussa ei tuule. Kuuhan jäi myös kuumuodulin laskeutumisosa ja laatta, jossa lukee:

Tietenkin englanniksi, sillä jenkithän luulevat, että kaikki kuumatkailijat osaavat englantia, isoisä mutisi. Isoisä oppi vain muutaman englanninkielisen merikulkusanan palvellessaan 20-vuotiaana vastikään itsenäistyneen Suomen laivastossa.

Yhtäkkiä isoisään tuli vauhtia. Meidän täytyi kiihettä. Hän pyysi minua hakemaan isän, joten juoksin kuuliaisesti mansikkamaalle ja pyysin äitiä ja isää palaamaan heti taloon. He olivat aivan varmoja, että kyse oli elämästä ja kuolemasta. Isoisä oli tohkeissaan. Meidän täytyi heti ajaa pieneen maalaiskylään ja etsiä käsiimme hänen samanniminen serkkunsa. He olivat syntyneet samana vuonna samassa kylässä ja viettäneet koko lapsuutensa yhdessä.

Jotta muut eivät sekoittaisi Hjalmar Nybergeitä toisiinsa, heitä alettiin kutsua Optimistiksi ja Pessimistiksi. Sain tietää, että isoisäni oli Optimisti, sillä

Buzz Aldrin tekee kunniaa Yhdysvaltain lipulle.

hän näki aina elämässä mahdollisuuksia, kun taas hänen serkkunsa, Pessimisti, näki edessään aina esteitä.

Kävi ilmi, että serkut olivat lyöneet vetoa siitä, kävelisikö ihminen ikinä Kuun pinnalla. Isoisä oli aivan varma, että niin tapahtuisi, kun taas pessimisti sanoi EI IKINÄ.

Nyt isoisällä oli tulipalokiire päästä sanomaan serkulleen: Mitäs minä sanoin!

Isä muisti, kuinka hän oli jo lapsena kuullut vedosta ja kuinka isoisä oli entistä varmempi voitostaan, kun venäläiset lähettivät maan kiertoradalle ensin Sputnikin ja sitten Laika-koiran. Isä ja isoisä olivat ilta illan jälkeen seisseet ulkona ja katselleet pieniä pisteitä, satelliitteja, jotka tuikkivat kiitäessään taivaankannen poikki.

Harhailtuamme aikamme maaseudulla löysimme Pessimistin kodin, mutta meitä oli vastassa vain hänen leskensä. Toinen Hjalmar oli kuollut kaksi viikkoa aiemmin. Tämä harmitti isoisää valtavasti, ja muistan ikuisesti hänen sanansa:

"Tyypillistä. Jos hän olisi ollut optimisti eikä pessimisti, hän olisi elänyt vielä kaksi viikkoa."

Ja niin hän heristi nyrkkiään taivasta kohti. Olihan häneltä viety voitonriemu.

Neil Armstrongin ja Buzz Aldrinin kuukävelyä seurasi koko maailma, paitsi ehkä Neuvostoliitto, joka sai tyytyä avaruuden valloituksessa kakkossijaan. Vielä ei kuitenkaan voinut huokaista helpotuksesta. Ensimmä-

mäinen avaruuteen lähetetty olento, neuvostoliittolainen Laika-koira, ei palannut elävänä takaisin. Palaisivatko astronautit? Kestäisikö kapselin lämpökilpi, kun se kuumentuisi hehkuvaksi astronauttien palatessa Maan ilmakehään? Vai kokisivatko astronautit tuskallisen kuoleman palavassa kapselissa?

Kun yhteys kapseliin katkesi laskeutumisvaiheessa, ihmiset ympäri maailmaa ja Houstonin valvomossa pidättivät henkeään. Kapselin laskeuduttua onnistuneesti Tyyneen valtameren puhkesi valtava riemu.

Avaruussankarit joutuivat karanteeniin, koska ei tiedetty, oliko Kuussa mahdollisesti vaarallisia taudinaiheuttajia. Se ei kuitenkaan haitannut. Avaruus oli valloitettu (tai oikeammin Kuussa oli käyty), siihen riemuun liittyi voittamattomuuden tunnetta. Tästä hetkestä lähtien ihminen voisi tehdä mitä vain, parantaa minkä vain ja valloittaa minkä vain.

Me pienen suomalaisen koulun oppilaat saimme myös ripauksen kunniaista. Meillä olisi edessämme ennennäkemätön tulevaisuus ilman rajoja ja täynnä loputtomia mahdollisuuksia. Näin pitkään painajaisia siitä, että meidät avaruusajan lapset lähetettäisiin Kuuhun tai jollekin planeetalle. Kaikki enteli sitä. Avaruus ja Kuu olivat kaikissa oppiaineissa mukana.

Koululuokkamme aloitti englannin opiskelun aiemmin kuin muut, jotta osaisimme varmasti astronauttien kieltä. Ensimmäi-

nen englannintunnilla oppimani lause oli *the man in the moon*. Liikuntatunnilla meitä valmisteltiin kuukävelyä varten. Matematiikassa laskimme joukko-opin avulla, onko viisi tähteä enemmän kuin kaksi kuuta. Äidinkielellä luimme ensin Liisa näkee joen, mutta sitten Pikku, pikku Laurin, josta opimme, että maailma on laava ja avaruus vieläkin laavampi, niin ääretön.

Ällistytimme, kun opettajatar selitti meille, mitä ääretön tarkoittaa. Kun avaruus loppuu, mitä sen jälkeen tulee?

Tänä päivänä yhä kaukaisemmille planeetoille lähetetään huipputeknologisia aluksia, jotka lähettävät Maahan kuvia ja ottavat näyttöitä. Useimmat ihmiset vain kohauttavat olkiaan ja sanovat *so what*. Ainoa asia, mikä heitä tuntuu kiinnostavan, on Maan ulkopuolinen elämä. Tarinat pienistä vihreistä miehistä kuuluvat nykypäivänä kuitenkin satumaailmaan.

Kun kuulennosta oli kulunut 25 vuotta ja tv:ssä näyttettiin siitä vanhoja filmejä, yritin tehdä vaikutuksen lapsiini kertomalla, että olin itse asiassa avaruusajan lapsi ja olin katsellut tv:stä suoraa lähetystä laskeutumisesta. Lapseni tuijottivat minua epäuskoisesti. He sanoivat: "Oletko sinä niin vanha?"

En usko, että yksikään löytö tai keksintö tuntuu yhtä uskottomalta kuin ensimmäinen miehitetty kuulento, kun katelimme olohuoneen tv:stä Neilin ja Buzzin harppovan Rauhallsuuden meressä.

BRITT-MARIE NORRGÅRD

Britt-Marie Norrgård.

Terese Bast

”
 Ei keherannu
 mennä maan-
 tietä lehemäin
 peräsä ettei
 ollu tikkaus
 käresä
 ”

Sekä pohjalais- että savolaismurteissa esiintyy ääntämistä helpottavia siirtymävokaaleja.

Kun Pohjanmaalla puhutaan vaikkapa *kylymästä kahavista*, on murrepiirteiden puolesta kyse svaavokaalista. Suomen murteissa svaavokaali on tiettyjen konsonanttien keskellä kuuluva siirtymääänne, jonka tarkoituksena helpottaa sanan ääntämistä. Kielitieteellisen termin nimitys svaa juontuu erään heprean kielen vokaalimerkin nimestä.

Murteissa svaavokaali esiintyy yleisimmin l-alkuisissa konsonanttityhtymissä *lk, lkk, lm, lp, lpp* ja *lv*, siis esimerkiksi sanoissa *heleppo, jalaka* ja *talavi*. Tämä on tuttu piirre pohjalais- ja savolaismurteissa sekä näiden murrealueiden lähiympäristössä. Hieman suppeammalla alueella svaavokaalia tavataan myös *nh*-yhtymästä, kuten sanassa *vanaha*.

Svaavokaali on murteissa nuorehko ilmiö. Sen arvellaan kehittyneen savolaismurteissa 1600-luvun jälkeen ja levinneen edelleen pohjalaismurteisiin. Tämän voi päätel-

lä siitä, että sitä ei esiinny karjalan kielessä, jolla kuitenkin on savolaismurteiden kanssa yhteinen pohjalainen muinaiskarjala. Niin ikään svaavokaali käytännössä puuttuu 1600-luvun alussa Savosta Keski-Ruotsin Vermlantiin muuttaneiden metsäsuomalaisien murteesta.

Kylömä ilama

Useimmiten svaavokaali on sama kuin sitä edeltävä vokaali: esimerkiksi sanoissa *kylymä, silimä* ja *pilivi* se saa värinsä sanan ensimmäisen tavun vokaalista. Mutta muun muassa Lapuan seudulla sitä esiintyy myös *kylömä, silemä, pilivi* tyyppisenä. Lisäksi Etelä-Pohjanmaalla kuulee sellaisia muotoja kuin *ilama, kylövö* ja *(olla) hilukulla*, joissa svaavokaali onkin sama kuin sitä seuraavan tavun vokaali.

Toisilla alueilla svaavokaali ääntyy hyvin lyhyenä (*tal^lvi*), toisilla taas muiden äänneiden pituisena (*talavi*), jolloin se muuttaa sanan tavumäärää. Vanhan koululaisvit-

sin mukaan sanassa *kolme* voikin olla *kolome* tavua!

Ohoran pahanoja

Svaavokaali h-alkuisissa konsonanttityhtymissä (*hj, hl, hm, hn, hr, hv*), kuten sanoissa *pohoja, lehemä* ja *ohora*, on varsin pohjalainen murreilmiö. Esimerkiksi Vetelissä muistellaan näin: *Ei keherannu mennä maantietä lehemäin peräsä ettei ollu tikkaus* (= neuletyö) *käresä* – ettei olisi pidetty laiskana.

Savolaismurteissa tätä piirrettä esiintyy lähinnä Keuruun–Evijärven seudun murreryhmässä, siis pohjalaismurteiden naapurissa. Alajärvellä kerrotaan vauvankopan sijaamisesta: *Pantiin kopsaa ohoran pahanoja ja siihen päälle sitte alune* (= aluslakana). Lisäksi piirteiden leikki ulottuu hieman hämäläis- ja peräpohjalaismurteiden puolelle.

Svaa-ilmiöstä on kysymys myös tyyppillisissä eteläpohjalaisuuksissa *mihinä, kuhuna* ja *johona*. Kauhalla etsitään perunakuokkia: *Mi-*

Riikka Tervonen työskentelee Kotuksessa Suomen murteiden sanakirjan toimittajana. Hän on kotoisin Tervosta Pohjois-Savosta ja kiinnostunut savolaismurteiden yhtäläisyyksistä ja eroista.

hinäs kräkkäkuakat on, meen kaimhan vähä pärinöötä.

Helessingin kuuseen

Svaavokaali *ls*-konsonanttityhtymässä, kuten sanoissa *hilise* ja *tylysä*, on myös pohjalaismurteille ominainen ilmiö. *Hiliseisestä männystä lähti semmosia ohuvia kuoren hetaleita ko siihen koski, siittä tunsii päremännyn*, neuvotaan Sievissä.

Myös Järvisseudun savolaismurteissa tätä piirrettä tavataan. *Fallassis ov vaan hyvin soukka terä*, kuvailee kortesjärveläinen falsihöylää eli uurteen tekemiseen käytettävää höylää. Ja koska *helsinki*-sanaa on käytetty myös lievästi voimasanana, jotakuinkin *horman tuutin* merkityksessä, on Lappajärvellä tiuskaistu: *Meeh helessingin kuuseen siittä!*

Kirijoneen karijoneen

Vielä eräs pohjalaismurteissa yleinen svaavokaalin esiintymis-

paikka on *lj*- ja *rj*-konsonanttityhtymä, kuten sanoissa *vilija, öljijä, marija* ja *syrijä*. Näissä paikoissa esiintyvä svaavokaali on yleensä *i*, joka saa laatunsa sitä seuraavasta puolivokaalista, *j*:stä. Alavieskassa kerrotaan, miten perhe lähti pellolle kimpisuineen ja kampsuineen: *Sinne menivät leikopellolle kirijoneen karijoneen.*

Hieman harvinaisempia svaavokaalin esiintymispaikkoja ovat *nj*- ja *tj*-konsonanttityhtymät, kuten sanoissa *linija* ja *ketiju*. Hiemangalla ojan kaivaminen aloitettiin niin, että *suora linija kähpitettiin* (= varustettiin kepeillä). Samoilla seuduilla voimattomista jaloista kärsivä pahoittelee: *Minä oon muuten hotiju.*

RIIKKA TERVONEN

Kirjoitus on mukailtu Kielikellossa 1/2019 ilmestyneestä artikkelista Lähärehtihin kihiloole.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Järvisseudulla tunnettuja svaavokaalin sisältäviä sanoja

Seuraavat murre-esimerkit on poimittu Suomen murteiden sanakirjasta (<http://kaino.kotus.fi/sms>).

- **ahneesti**
= ahkerasti, uutterasti, reippaasti

Koitethin oiken ahanhesti kävellä hussuttaa.
Kaustinen

- **följyssä**
= mukana, kanssa

Ottakaa se haraspääläri völijyyyn niitulle. (Haraispääläri on kantoastia, jossa on vedestä ja piimästä tai kuoritusta maidosta sekoitettua janojuomaa.)
Ylivieska

- **hiljemmin**
= myöhemmin

Ei nyv vielä mutta hilijemmi.
Himanka

- **kahvimetsä; ”olla kahvimetsässä”**
= olla kahviostoksilla

Pitäs täsä lähtijä kahavimehtää.
Sievi

- **kolsio**
= suurikokoinen, kömpelö, ruma tms. ihminen

Tommi oli semmonen miehen kolosijo, että sitä kersat oikeen pelekäs.

Lappajärvi

- **lehmänvahi; ”olla lehmänvahdissa”**
= olla lehmäpaimena.

Olikkos sinä lehmänvaharisa koko päivän?
Kaustinen

Lähteitä ja kirjallisuutta

Kettunen, Lauri 1940: *Suomen murteet III A. Murrekartasto sekä Suomen murteet III B. Selityksiä murrekartastoon.* Helsinki: SKS.

Mantila, Harri – Pääkkönen, Matti 2010: *Oulun seudun murteen vokaalisto.* Helsinki: SKS.

Ison suomen kieliopin verkkoversio 2008. Kotimaisen kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 5. <http://scripta.kotus.fi/visk>.

Antti lisää kierroksia

Karolina Isaksson

PITÄÄ MUUTOKSISTA. Uusi toim.joht. Antti Kettu on synkronoinut kellonsa Vetelin Energian kellon mukaan, ja seuraavaksi odottaa työprosessien automatisointi.

◆ Vetelin Energian uusi toimitusjohtaja Antti Kettu ei halua polkea paikallaan. Hän aloitti työssään huhtikuussa ja uudisti saman tien yhtiön verkkosivut.

”Ei se ehkä ole perinteistä toimitusjohtajan työtä, mutta olen kehityshenkkinen tee-se-itse-mies ja jos näen puutteita, minun on aina ne korjattava”, hän selittää.

Antti Kettu työskenteli tätä ennen

it-yhtiö Saksenissa Kaustisella, jossa hän vastasi muun muassa myynnistä ja liiketoiminnan kehittämisestä. Sitä ennen hän toimi ABB:llä Vaasassa ja Rolls-Royce Marinessa Kokkolassa.

”Monen it-alalla vietetyn vuoden jälkeen olen joutunut kääntämään kelloni uuteen asentoon ja sovitamaan kehitystyön energia-alan edellytyksiin.”

Hän pitää uuden työnpaikkansa prosessien ja työmenetelmien tehostamismahdollisuuksia hyvinä.

”Vetelin Energia on tiivis ja hyvin toimiva yhtiö. Meillä on hyvä porukka, ja yhtiössä on paljon tietoa, mutta aivan liian paljon tehdään edelleen käsin, kynällä ja paperilla.”

Hän korostaa, ettei hätköityihin

uudistuksiin ole syytä ryhtyä vaan aina tutkia tarkoin nykyiset menetelmät ja sitten kehittää niitä edelleen tai ottaa käyttöön aivan uudet menetelmät.

”Koko henkilöstö on tärkeää saada mukaan uudistustyöhön ja saada kaikki vetämään yhtä köyttä. Aiomme parantaa ajankäyttöämme kehittämällä kullekin työvaiheelle oikeat menetelmät. Se näkyy asiakkaiden suuntaan nopeampana ja tehokkaampana palveluna.”

Kello tikittää myös vapaa-ajalla, sillä perhe harrastaa suunnistusta.

”Vaimoni suunnistaa kilpaa, mutta minä ja 4-vuotias poikamme juoksemme mielellämme metsässä sellaista vauhtia, että ehdimme nauttia luonnosta. Liikunta on tärkeää, sillä työssä tulee istumista aivan liian paljon.”

Perhe pääsi kokemaan luontoa myös viime kesän patikointilomalla Pohjois-Norjassa. Antti käytti matkalla tilaisuutta hyväkseen ja tutkaili sähkölinjoja reitin varrella.

”Vaimoni ehti kyllästyä jo moneen kertaan, kun kommentoin sähkölinjoja, mutta en voinut olla panematta merkille eroavuuksia. Sain kuitenkin pidäteltä itseäni sen verran, etten pysäyttänyt autoa ja korjannut sähköverkossa havaitsemiani puutteita”, hän nauraa.

JOHAN SVENLIN

Katternö-konserni teki uuden ennätyksen

◆ Katternö-konsernin taloustulos oli jälleen viime vuonna hyvä. Liikevaihto oli 163,8 miljoonaa euroa, kasvua vuoteen 2017 verrattuna liki 16 %. Tilikauden voitto verojen jälkeen oli 11,7 miljoonaa euroa, edellisvuonna se oli 8,8 miljoonaa euroa. Omistajayhtiöt saivat jakaa osinkoina keskenään kolme milj. euroa, jolloin suurin omistaja Pietarsaaren Energia sai 1,2 milj. euroa.

Useat tekijät selittävät ennätystulosta. Sähkön markkinahinta nousi v. 2018 keskimäärin 41 % edellisvuoteen verrattuna, 33 eurosta per MWh 47 euroon per MWh.

”Näin ollen tuotantolaitoksissam-

me, lähinnä lämpövoimaloissa, oli huomattavasti enemmän käyttötunteja kuin v. 2017”, selittää Katternö-yhtiöiden toim.joht. Roger Holm.

Toinen merkittävä syy oli korkeasuhdanne, joka osaltaan vaikutti Suomen sähkönkulutuksen kasvuun kolmatta vuotta peräkkäin. Sähkön toimitukset asiakkaille lisääntyivät v. 2018 Herrforsin jakelualueella 3,4 % ja olivat 658 GWh. Säälläkin oli oma osuutensa kasvuun.

Katternö-konserni investoi v. 2018 runsaat 30 miljoonaa euroa, lähinnä säävarmaan sähkönjakeluun, Härjedalenin lämpövoimalan sekä kaukolämpölaitosten saattamiseen val-

miiksi Suomessa. Konserni panosti lisäksi kolmeen uuteen liiketoimintaluokkaan, aurinkoenergiapaketteja tarjoavaan Nordic Sunriseen, North Shore Datacenteriin sekä Bright Energy -startup-yritykseen, joka on Ruotsin markkinajohtaja sähköasiakkaille tarjottavissa digialustoissa.

”Nykyisen toimintamme vakaus, etenkin talouden osalta, yhdessä sen innostuneen asenteen kanssa, jota henkilöstömme on osoittanut tulevaisuuteen tähtäävissä hankkeissamme, tarjoaa meille erinomaiset asemat hyödyntää energiasiirtymän tarjoamia uusia mahdollisuuksia”, Roger Holm toteaa.

Morgan Grip

Roger Holm – teki ennätystuloksen.

Jakob Lillkvistin perhe on soutanut Itälän puolelta Lammassaareen testaamaan uuden villityksen, radion, kuuluvuutta. Oleettavasti kuuluvuus oli Lammassaaressa parempi. Oikealta lukien lasimestari Jakob Lillkvist, sisko Beata, pojat Salomo, Set ja Ben. Vasemmalla Ida-vaimo. Emanuel Lillkvist oli rakentanut radion ja otti valokuvan.

Emanuel – keksijä ja mekaanikko

Hän puuhaili kai-kenlaista, mikään ei ollut hänelle vierasta. Hän hioi lasit silmä-laseihin, kiinnitti lasit ja peilit autoihin ja kaappeihin. Valmistti bakeliittiosia Landolan kitaroiden talloihin, käämi magneetteja ja sähkömoottoreita, kokosi polkupyöriä, korjasi kameroita, liimasi posliinia. Valmistti värillisiä ikkunoita, sorvasi esineitä, kasvatti tomaatteja vajan seinustalla olleessa kasvihuoneessa sekä omenoita, vihanneksia ja perunaa kotipihalla sekä korjasi erilaisia kodinkoneita. Hän korjasi mekaanisia leluja, käsilaukuja ja sateenvarjoja, vaikea sanoa, mitä hän ei olisi osannut!

Näillä kehuilla ruotsalaissukulaise- ni Levi Lillkvist kuvaili isääni, Emanuel Lillkvistiä, sukuhistoriikissaan parikymmentä vuotta sitten. Mutta koska Emanuel Lillkvist (1895–1993) oli isäni, osaan kertoa hänestä enemmänkin.

Isä toimi vuodesta 1933 lähtien lasimestarina ja mekaanikkona omassa pienessä konepajassaan Pietarsaaressa Kristiinankatu 7:n kellarissa. Siellä hän teki vaatimattomana elämäntyönsä ja kasvatti forsbyläislähtöisen Nannan kanssa lapsensa, tyttärensä ja kaksi poikaa. Asiakaskuntana oli koko kaupunki, vaikka hän ei koskaan mainostanut palvelujaan. Kaikki tunsivat hänen taitonsa ja halukkuutensa ratkaista vaikeita teknisiä ongelmia.

Ennen avioitumistaan, 39-vuotiaana, hän työskenteli lasimestarina perheyrittäjä Janne Lillkvist Ab:ssä Alholminkatu 17:ssä. Siellä oli myös verstanurkkaus ja vanha metallisorvi, jota pyöritettiin poljinvoimalla. Isä osti sen käytettynä purmolaiselta sepältä vuonna 1920.

Sorvin avulla isä valmisti oman moottorin v. 1920 rakentamaansa moottoripyörään. Se on onneksi säilytetty Moottorimuseossa Alholmassa. Sorvin käyttövoimana on nyt pieni sähkömoottori, mutta polkimet ja hihna ovat tallella.

Isä oli todella vähäpuheinen. Hän puhui pidem-

pään vain, jos hän halusi selittää jotain todella tarkkaan, esimerkiksi kun olin 8-vuotias ja isä piirsi pahvilaatikon kylkeen minulle ulkomuistista kidekoneen tai vähän paremman detektorin kytkentäkaavion. Ja hän osasi selittää helpotajuisesti, miten laite pitäisi koota. Tarvikkeethan minulla olivat jo valmiina lapsuudenkodin verstaalla.

Sain kidekoneen valmiiksi parissa tunnissa ja pystyin kuulokkeilla kuuntelemaan Suomen Yleisradiota, Pietarsaaren taajuutta 202 metriä. Tämä yksinkertainen radio oli minulle todella rakas, iltaisin nukahdin usein kuulokkeet korvillani. Käytännöllinen laite, joka toimi ilman sähkövirtaa.

Sekin oli hauskaa, että osasin opettaa luokkatovereilleni, miten radio rakennetaan. Passagenin Musiikkikeskuksessa oli tarvikkeet, kondensaattorit, diodit ja vastukset. Minusta tuli sitten kone- ja sähköopin opettaja. Laitoin joinain vuosina Rådmanin ja Oxhamnin koulujen oppilaani rakentamaan kidekoneita.

Emanuel Lillkvist.

Suomen Yleisradio aloitti lähetyksensä 1920-luvun puolivälissä, tarkemmin sanottuna 9. syyskuuta 1926. Isä alkoi tuolloin valmistaa radioita ystävänsä Ernst Lönngrenin kanssa. Radioita valmistui vähintään tusina, ne tunnustaa lasisesta kantes- ta, jonka ansiosta radion

sisäkaluja saattoi tutkiskella ylhäältä päin. Isähän oli lasimestari.

Sen on täytynyt olla upeaa aikaa, ja mikä sensaatio, että osaa vangita näkyttömät radioaalto! Isokadun Electro-Maskin lienee toimittanut tarvikkeet. Isän tekniselle tiedonhalulle oli hyötyä siitä, että hän oppi jo varhain saksaa Arbetarinstitutetissa. Saksahan oli tuohon aikaan keksintöjen ykkösmaa.

Minulla ei valitettavasti ole isän rakentamaa radiota, mutta Pietarsaaren kaupunginmuseossa on yksi kappale. Minulla on vain iso ja korkea äänitorvi Moottorimuseon konepajan hyllyllä.

Isän kuoltua me sisarusket myimme vanhan kotitalon, ja aika paljon tavaraa päätyi siinä yhteydessä Ekoroskiin. Minä otin kuitenkin verstaan konepuolen tavarat ja Rolf-veljeni otti lasikoneet. Onneksi sain sitten siirtää verstaan Alholman Moottorimuseoon ja rakentaa sen siellä entiselleen.

Aina museota kiertäessäni tunnen iloa siitä, että olen voinut pelastaa isän pienen ja ainutlaatuisen kellariverstaan. Nyt se, samoin kuin myös Rolfin osuus, siis lasiverstaan hiomakoneet ja nastakone, on lahjoitettu Pietarsaaren kaupunginmuseolle, joten niiden tulevaisuus on toivon mukaan turvattu.

Olen usein miettinyt, miksi isä ei käynnistänyt esimerkiksi radiotehdasta tai muuta konepajaa. Mutta hänen johtotähtenään oli ”vaatimattomuus on hyve”. Se riitti hänelle.

PELLE LILLKVIST

Yhtenä iltana, kun isä tuli kotiin puukuorman kanssa, hän näki ilmalaivan lentävän sähkölinjan suuntaan. Ilmalaiva näytti jättiläismäiseltä sikarilta ja oli matkalla Pohjoisnavalle.*

* Umberto Nobilen kuuluisa ilmalaiva ylitti Kovjoen, Purmon, Ähtävän, Kruunupyyn, Alavetelin ja Kannuksen illalla 3. toukokuuta 1928. Se saavutti Pohjoisnavan 24. toukokuuta.

Toisena iltana, kun minä olin pieni, näin täällä isän ja äidin kanssa tähden, joka lensi taivaan halki. Tähti oli Sputnik*, ja sen sisällä Laika-koira kiersi monta kertaa maapallon ympäri.

* Sputnik 2 oli järjestyksessä toinen satelliitti, joka lähetettiin maapalloa kiertävälle radalle 3. marraskuuta 1958. Satelliitin matkustaja, Laika-koira, kuoli muutaman päivän kuluttua. Sputnik 2:n pystyi pilvettömiä öinä näkemään paljain silmin.

Sitten kerran, kun teidän isänne oli pieni, täällä oli kova myrsky. Olin juuri ostanut Gorba-puhelimen* ja pystyin soittamaan Esse Elektro-Kraftille ja kertomaan, mistä linjaa pitäisi tulla raivaamaan.

Oliko sinun puhelimesi nimi Gorba?
Miksei sinulla ollut Iphonea?

* "Gorba-puhelimeksi" kutsuttiin leikkillisesti Nokian ensimmäistä matkapuhelinta, joka oli niin pieni, 790 grammaa, että sitä pystyi pitämään kädessä. Puhelimen oikea nimi oli Mobira Cityman, ja malli nousi maailmankuuluksi sen jälkeen, kun Neuvostoliiton presidentti Mihail "Gorba" Gorbatsšov oli soittanut sellaisella lehdistötilaisuudessa lokakuussa 1989.

Nyt pystyn vaan lähettämään matkaan droonin, ja se tarkastaa, että sähkölinja on kunnossa. Eikö olekin ihmeellistä, kuinka kaikki muuttuu?

Mutta *sinä* olet aina ollut olemassa!
Sinä et ole muuttunut! Sinä olet aina ollut meidän kiltti isoisämme.

Lasten suusta kuulee totuuden.

Vihreää aidan mo lemmin puolin

Monica Haga ja Britta Nygård ovat eläneet kaksoismaalaisina 1970-luvulta lähtien ja liputtavat sekä Suomen että Ruotsin puolesta.

Karolina Isaksson

Britta Nygård kattaa mummon mökin pöytään ruudullisen pöytäliinan, perinteisen kermakon ja valkoiset posliinikupit.

Pohjanmaan verenperintöä ei ole helppo karistaa. Lap-suus- ja nuoruusvuosien muistot kulkevat mukana, vaikka maakunta on muuttunut monella tapaa 1970-luvun suuren maastamuuttoaallon jälkeen.

Korvapuustit ja possumunkit. Ne maistuvat lähes samalta kuin ennen, vaikka kotikylän leipomo on jo lopettanut toimintansa ja nykyisin täytyy tyytyä naapurikylän leipomon herkkuihin.

”Possumunkeissa täytyy olla omenahilloa, aivan kuten jepualaisen Sundellin leipomon possuissa. Sitä leipomoa ei valitettavasti enää ole, joten sain etsiä jonkin aikaa ennen kuin löysin Lillkungin leipomon Oravaisissa. Sehän on muuttanut ja rakentanut uudet tilat”, toteaa Monica Haga. Hänen ystävättärensä Britta Nygård on samaa mieltä hillosta.

Istumme Britta Nygårdin mummon mökin puutarhassa. Koti sijaitsee vehreällä mäellä aivan Kalapääträsketin vieressä, noin 10 km koilliseen Vöyrin keskustasta. Kylä sai sähköt Brittan syntymävuonna 1949. Kun katsoo ympärilleen, voisi hyvin uskoa ajan seisautuneen siihen hetkeen. Juomme termoskahvia valkoisista, kukkakuvioisista posliinikupeista. Korvapuustit ja possumunkit ovat vadillaan vihreävalkoruutuisen pöytäliinan päällä ja vieressä on perinteinen kermakko. Täältä on pitkä matka latten ja kuppikakkujen maailmaan.

”Tämä tuntuu vieläkin kodilta, ja minut tunnetaan kylällä edelleen Kalapi-Brittana, vaikka muutin Ruotsiin 42 vuotta sitten.”

Monica ja Britta kuuluvat niiden tuhansien pohjalaisten joukkoon, jotka muuttivat Ruotsiin 1970-luvulla. Osa palasi, mutta monet juurtuivat Ruotsiin ja säilyttivät kotiseudun muistonsa. Monica ja Britta ovat jälkimmäistä ryhmää, ja he palaavat aina kesäisin lapsuuden maisemiinsa Pohjanmaalle muutamaksi viikoksi.

”Tämä ei ole mikään lepokoti. Ruoho

kasvaa ja rakennuksia pitää huoltaa, mutta haluan tietysti säilyttää talon perheen omistuksessa”, Britta kertoo.

”Asun mieheni kanssa siskoni mökillä, kun tulemme Suomeen, mutta tietysti ikävöin vanhempiani ja tunnen jonkinlaista hämmennystä aina palatessani tänne”, sanoo Monica, joka on alun perin kotoisin Jepualta ja asunut Tukholmassa vuodesta 1973 lähtien.

Sattumalta siirtolaisiksi

Kumpikaan naisista ei halunnut muuttaa pois 1970-luvun Pohjanmaalta tai ollut suunnitellut muuttavansa Ruotsiin – niin vain kävi.

”Tapasimme miehemme”, Monica selittää.

”Pohjanmaalla oli erittäin aktiivinen ja rikas kulttuurielämä 1970-luvulla, ja me nuoret toimimme erilaisissa yhdistyksissä. Pohjanmaata huuhtoi sama aktivismin aalto, joka pyyhkäisi länsimaiden ylitse vuonna 1968”, Britta muistelee.

Tukholmassa oli töitä ja asuntoja, ja vaikka naisilla oli siellä tuttavuuksia, suurkaupunkiin

kotiutuminen ei silti ollut helppoa.

”Olin mukana monenlaisessa toiminnassa ja eri yhteyksissä täällä Pohjanmaalla, mutta suurkaupungissa huomasin surukseni, ettei minulla enää ollut samaa roolia kuin kotipuolella”, Monica myöntää.

”Uusien tuttavuuksien solmiminen ja kanssakäynti vaatii paljon, vaikka pieni kaostotta kai auttaa pohtimaan asioita uudesta näkökulmasta”, Britta lisää.

Monica ja Britta ovat Tukholman-vuosiensa aikana eläneet kaksoisidentiteetin tai kaksoismaalaisuuden kanssa, kuten he asiaa kutsuvat yhteisessä kirjassaan *Färdas Fälas* vuodelta 2018. He kuvailevat kirjassaan tunteita, joita kahden identiteetin välillä liikkuminen sekä ajassa ja paikassa matkustaminen herättävät. Monia tunteita on vaikea pukea sanoiksi, mutta he ikävöivät myös konkreettisia asioita Suomesta.

”Nakkimakkaraa”, Monica sanoo välittömästi ja nauraa.

Britta on samaa mieltä.

”Tukholmassa ei niihin aikoihin ollut kauppaa, jossa myytäisiin nakkeja, mutta nykyään sieltä saa kaikkea Maalahden limpus-ta Valion jugurtteihin.”

Britta mainitsee toisenkin asian, jonka hän mielellään olisi tuonut mukanaan vanhasta kotimaastaan.

”Kaipasin äitiyspakkausta, kun sain ensimmäisen lapseni. Se on aivan mahtava keksintö, joka todellakin helpottaa tuoreiden vanhempien elämää.”

Tango yhdistää

Monica ja Britta ovat edelleen aktiivisia yhdistysihmisiä, ja he ovat Ruotsin-vuosiensa aikana jatkaneet sekä suomalaisen että ruotsinkielisen kulttuurin viljelyä.

”Olen itse asiassa lähentynyt suomenkielistä kulttuuria Tukholmassa verrattuna niihin aikoihin, kun asuin Pohjanmaalla. Täällä kielet kilpailevat keskenään, mutta Tukholmassa huomaa, että meillä on paljon yhteistä”, Monica kertoo.

Britta oli puolestaan läheisissä tekemisissä suomenkielisen kulttuurin kanssa jo Vöyrillä asuessaan.

”Kävin koko ensimmäisen vuoden rippikouluni jälkeen suomenkielisissä tansseissa, pääasiassa Kauhavan Isollamaalla ja Väinölässä, jossa opin tanssimaan tangoa. Suomenkieliset ja ruotsinkieliset pojat tanssivat vähän eri lailla, ja mielestäni molempien tyylien opettelu oli hauskaa.”

Vaikka naiset kaipaavat monia Pohjanmaalla vietetyn nuoruutensa ilmiöitä, he

tiedostavat niiden kuuluvan menneeseen aikaan, joka ei enää palaa.

”Haluamme silti välittää muistojamme seuraavalle sukupolvelle. Olemme esimerkiksi opettaneet lapsillemme murteemme. Nyt he ainakin ymmärtävät, mitä puhumme! *Färdas Fälas* -kirjan tarkoituksena on aktiivisesti siirtää kokemuksiamme seuraavalle polvelle.”

Monica ja Britta mielellään välttäisivät

yhden kysymyksen vieraillessaan kotikonnuillaan.

”Kuinka kauan saat nyt olla täällä? Niin kuin asuisin Tukholmassa vasten tahtoani. Siellä on kuitenkin arkielämäni ja siellä olen asunut lähes 45 vuotta”, toteaa Monica Haga.

JOHAN SVENLIN

Britta Nygårdin ja Monica Hagan mini-SWOT Pohjanmaan maakunnasta.

Jarkko Jussila, maailmanmestari
ja onnellinen kahden lapsen isä.

Onnellinen maailman- mestari

Jarkko Jussilan ensimmäinen treenipaikka oli laihialaisen navetan nurkkaus. Jussila on uskomattomalla tahdonvoimalla ja kivenkovalla harjoittelulla saavuttanut kolme maailmanmestaruutta ja yhdeksän Suomen mestaruutta. Maailmantähden suurin voitto on kuitenkin ollut kauniin Hannan tapaaminen Wasalandiassa.

“Usein menin vessojen jynssäämisen jälkeen suoraan treenaamaan. Elin täysin omassa kuplassani.”

Jan Sandvik

Jarkko Jussila pitää kuntopotkunyrkkeilykursseja ympäri Pohjanmaata. Tässä hän seuraa oppilaiden harjoittelua Vöyrillä.

Jarkko Jussila on otellut 26 vuoden aikana lähes 200 ottelua 54 maassa. Näin hän kuvailee yhtä otteluaan Zimbabwea:

“Pukukoppiini kantautui korviahuumava afrikkalainen rummutus ja torvien jylinä. Meteli kuului viereisestä valtavan kokoisesta ulkoilmastadionista, jossa tuhatpäinen yleisö odotti illan viimeistä potkunyrkkeilymatsia. Valmistauduin otteluun yksin, kuten aina. Kello oli yli puolenyön, ja aurinko oli jo kauan sitten laskenut mailleen. Vastustajani oli paikallinen suosikki Sharif Bukeny. Lähdin kävelemään keskittyneesti kohti stadionin kuumaa hornankattilaa. Pääsääni kävi ajatus, olenko hullu? Matkustin maailman toiselle puolelle ypöyksin ”leijonan kitaan” ilman valmentajaa tai tukijoukkoja. No, Pohjanmaan verihän ei vapise, joten se siitä. Vastustajani venytteli kehässä kuin pantteri häkissään. Hän oli huippuunsa treenattu lihaskimppu, minua ehkä pari sarjaa isokokoisempi. Olimme molemmat käyneet punnituksessa, mutta eri aikaan. Painoin 65 kiloa. Nyt oli kuitenkin liian myöhäistä valittaa muutamien kiloeroista, eikä

purnaaminen kuulu muutenkaan luonteeseeni.

Sen sijaan jännitin, ehtisinkö paluulennolleni Suomeen. Koska kyseessä oli illan pääottelu, se oli sijoitettu mahdollisimman myöhäiseksi. Aamun paluulentooni ei ollut enää monta tuntia. Asiaa ei helpottanut se, että lentokentälle oli sadan kilometrin matka ja että järjestäjät olivat kaiken lisäksi kaavailleet kymmenen erän ottelua. Ei hemmetti, nyt siihen ei olisi aikaa! Vastustaja olisi tyrmättävä nopeasti. Suljin silmäni ja hengitin syvään. Iskostin itselleni, että tyrmäämisen on onnistuttava – ja heti alkuerissä. *And in the blue corner, all the way from Finland, Jarkkooo Jussilaaaa!* Hetkeni oli tullut. Löin rintaani ja samalla huusin kuskilleni, että käynnistä auto! *I come soon running and then we go to airport!* Nyt ei ollut aikaa ottaa turpiin.

Vastustaja hyökkäsi ylimielisesti kotiyleisön kannustaessa hurmiossa sankariaan. Kävin siinä nyrkkien ja jalkojen tuulimyllyssä kaikki tunneskaalat läpi. Afrikkalaisen hurjat iskut tulivat solkenaan kohti. Tarkkailin häntä kylmähermoisesti väistellen, kun hän kulutti voimiaan nopeaa vauhtia kotiyleisön

paineen alla. Kaksi ensimmäistä erää olivat tasaväkisiä, mutta sitten minulle alkoi tulla kiire. Pam, iskin kaverin tajuttomaksi kolmannen erän lopussa! Olin uusi mestari. Tv-kamerat piirittivät minut välittömästi, mutta kommentit saivat jäädä. *I’m sorry, I have to run. My flight is waiting for me!* sanoin ja juoksin käynnissä olleen auton takapenkille mestaruusvyö olalla. Vruum... Kusi kaahasi minut kentälle, ja ehdin koneeseen nipin napin. Olin varmaan huvittava näky lähtöselvityksessä: kasvoissani oli vuotava haava, silmäni oli musta ja paisuksissa, ja pipon alla suuri jääpussi kylmetti otsakuhmua. Koneessa tuli heti nukkumatti.”

Vastuullinen nuori

Jarkko Jussila varttui laihialaisessa yrittäjäperheessä. Isä oli aiemmin asunut Vaasassa, ja äiti oli kotoisin Haminasta. Perheellä ei ollut sukua Pohjanmaalla.

”Elämä ei ole ollut ruusuilla tanssimista. Meillä oli taloudellisesti aika tiukkaa”, Jarkko kertoo.

Perhe asui maatilalla, jossa oli paljon eläimiä. Jarkko oli villi lapsi, jonka oli vaikea noudattaa sääntöjä.

”Parasta oli se, että sain jo varhain oppia, että tulosta tulee vain työtä tekemällä. Pesin omat pyykkiini jo seitsemänvuotiaana. Sain myös ottaa nuoresta pitäen vastuuta.”

Jarkko hoiti vanhimpana lapsena usein nuorempia sisaruksiaan.

”Jotkut ovat sanoneet, etten ehtinyt elää lapsuutta, mutta olen toista mieltä.”

Naapurinpojat harrastivat kartingia, joten Jarkolle jäi kaksi vaihtoehtoa: paini tai nyrkkeily. Hän kokeili molempia, mutta nyrkkeily vei voiton. Jarkko teki isän ja pikkuveljen kanssa oman treeninurkkauksen navettaan.

”Se oli alkeellinen, mutta nyrkkeilysäki sai siellä kyytiä.”

Vanha sähköjohto sai toimia hyppynäruna.

”Harpoin kouluun talvisin umpihangesa, ja jos sain kyydin, pyysin nousta pois autosta ja juosta loppumatkan. En ollut niitä poikia, jotka haaveilivat moposta.”

Jarkko teki liikunnanopettajan kanssa sopimuksen: jos hänen nimensä näkyisi sanomalehdissä, hänen ei tarvitsisi osallistua liikuntatunneille. Ja niin kävikin. Jarkko sai vetää omia treeniohjelmiaan.

Siivoushommista suoraan treeneihin

Jarkko liittyi 12-vuotiaana Laihian Lujan painijaostoon. Jo 14-vuotiaana hän harrasti samanaikaisesti potkunyrkkeilyä Vaasan Budokanissa sekä nyrkkeilyä Power Team Boxingissa. Hän kehittyi nyrkkeilijänä nopeaa vauhtia.

”Aloin kilpailla maajoukkueetasolla ja menestyä. Minulla ei ollut ketään esikuvaa. Riitti, että lähipiiri kehui ja taputti olalle. Niinpä ilmoitin perheelleni ja suvulleni, että tämä poika ei yliopistoon lähde vaan keskittyy kamppailulajeihin.”

Jarkko teki treenin ohessa siivoajan töitä nyrkkeilyä vastapäätä.

”Usein menin vessojen jynssäämisen jälkeen suoraan treenaamaan. Joskus tuli yövyttyäkin treenisalilla, josta menin suoraan siivoushomiin.”

Jarkko kisasi 17-vuotiaana ensimmäisessä potkunyrkkeilyottelussaan. Kyseessä oli Pohjoismaiden juniorimestaruuskisat, jotka Jarkko voitti. Hän pääsi alaikäisenä maajoukkueeseen.

”Sillä hetkellä sain nimeni esille. Lehdet kirjoittivat, että tästä pojasta kuultaisiin vielä.”

Jarkko suoritti lukionsa Laihialla hyvin arvosanoin ja mielti poliisin uraa. Hän kuitenkin löysi itsensä Raumalta merikapteeniniljalta.

Tragedia

Jarkkoa ja hänen perhettään kohtasi käänteentekevä tragedia Jarkon ollessa 20-vuotias: hänen rakas Matti-veljensä kuoli liikenneonnettomuudessa.

”Matti oli minulle kaikista läheisin ihminen, aisaparini. Hänen autonsa syyty palamaan eikä häntä saatu irrotettua autosta ajoissa. Palokunnan ja ambulanssin tullessa paikalle oli jo liian myöhäistä”, Jarkko kertoo.

Matti oli aina kannustanut Jarkkoa kaikista eniten. Hän oli videoinut kaikki Jarkon ottelut ja kulkenut mukana ottelumatkoilla.

”Minulla oli ottelu veljen kuoleman jälkeisenä päivänä Turussa, ja päätin otella sen. Se oli elämäni kovin matsi. Näin jälkikäteen ajateltuna oli ihme, että pystyin siihen. Vielä suurempi juttu oli se, että voitin.”

Jarkko omisti voiton Matin muistolle. Hän keskeytti merikapteeniopinnot veljensä kuoleman jälkeen, ja treenit ja ottelut auttoivat häntä purkamaan tuskaa ja surua.

”Myöhemmin, käsiteltyäni veljeni kuoleman, osasin antaa arvoa elämälle eri näkökulmasta ja pistää asiat tärkeysjärjestykseen. Kamppailulajeista tuli vieläkin suuremmin sykkivä intohimo.”

Ottelut eivät kuitenkaan liiemmin tarjonneet elantoa. Jarkko teki treenien ohessa työtä portsarina, siivoajana ja grilliyrityksinä.

”Innostuin myös remppaamaan asuntoja. Ostin paremmat päivänsä nähneen asunnon, jota aloin kunnostaa. Sen jälkeen myin sen. Pian ostin toisen asunnon ja toistin kuvion. Tästä heräsi kiinnostukseni kiinteistöbisnekseen.”

Muutakin kuin näkkileipää

Vaasassa ei ollut Jarkon armeijan jälkeen enää potkunyrkkeilyseuraa, joten Jarkko ryhtyi itse vetämään halukkaille treenejä. Kohta seura olikin Suomen parhaita. Jarkko ryhtyi myös järjestelmään itselleen matseja ulkomaille. Hän imi teorianietoja itseensä kuin sieni ja luki kirjaston kaikki aiheeseen liittyvät kirjat. Reppuun mahtui teoksia niin psykologisesta valmennuksesta kuin ravinnostakin. Koko elämä rakentui nyrkkeilyn ympärille, ja Jarkko eli täysin omassa kuplassaan.

”Kävin vuosittain Suomen potkunyrkkeilyliiton järjestämässä EM- ja MM-turnauksissa, mutta lopetin, kun halusin ammattilaiseksi. Tavoitteenani oli otella

Jan Sandvik

45-vuotias urheilulaji

Kickboxing eli potkunyrkkeily sai alkunsa 1970-luvulla, kun USA:ssa järjestettiin kilpailuja maan parhaiden karatekoiden ja yhden seuran parhaiden nyrkkeilijöiden kesken. Ottelut käytiin nyrkkeilykehässä, ja ottelijat saivat käyttää oman urheilulajinsa tekniikoita. Nyrkkeilijät voittivat tyrmäyksellä kaikki ottelunsa. Siitä syntyi ajatus nyrkkeilyn käsitelä ja karaten jalkatekniikan yhdistämisestä uudeksi lajiksi, jolle annettiin ensin nimeksi Full Contact Karate, sittemmin *kickboxing*, potkunyrkkeily. Professional Karate Association järjesti ensimmäiset maailmanmestaruuskisat v. 1974.

Suomeen potkunyrkkeilyyn toi Auvo Niiniketo 1980-luvun alussa. Suomen Potkunyrkkeilyliitto perustettiin v. 1994. Suomalaiset ovat voittaneet lajissa useita EM- ja MM-mitaleita.

Potkunyrkkeilyä voidaan otella useilla erilaisilla säännöillä, esim. Full Contact, Low Kick, Semi Contact, Light Contact ja K1. Suomessa käydään eniten Full Contact -kisoja, joissa tyrmäys on sallittu.

Amatööripotkunyrkkeilyssä ottelut kestävät joko 3 x 2 minuuttia tai 5 x 2 minuuttia. Ammattilaisottelu voi kestää jopa 12 x 2 min. K1:ssä erät ovat 3 x 3 min. tai 5 x 3 min.

Naiset ja miehet kilpailevat potkunyrkkeilyssä samoilla säännöillä. Monissa kerhoissa on naisille oma harjoitusryhmä, mutta lajissa pidemmälle edistyneet naiset harjoittelevat usein miesten kanssa.

Potkunyrkkeilijöiden taso näkyy vyön väristä. Mitä tummempi väri, sitä korkeampi taso, aloittelijoiden valkoisesta vyöstä ylimmän tason mustiin vöihin.

Potkunyrkkeily on fyysisesti monipuolinen laji, ja sitä voi harrastaa kilpailemattakin. Lajia voi harrastaa kunnan kohottamiseksi, koordinaatiokyvyn parantamiseksi, itsepuolustuskyvyn rakentamiseksi sekä mukavana vapaa-ajan harrastuksena.

“Jokin nakshti päässäni. Eläisinkö kuin piiskattu

ravihevonen elämäni loppuun asti?”

Kamppailulajit sopivat kaikenikäisille, kertoo Jarkko Jussila, jonka oppilaat ovat 5–73-vuotiaita.

Kolminkertainen maailmanmestari

Tässä poimintoja Jarkko Jussilan urheilu-uralta:

- Nyrkkeilyn suomenmestari 2009
- Potkunyrkkeilyssä 8 suomenmestaruutta, vuoden potkunyrkkeilijä 2010, vuoden potkunyrkkeilyvalmentaja 2010
- EM-pronssi 2008, MM-pronssi 2009, EM-hopea 2010
- Pronssimitali SportAccord Combat Games 2010
- WKC: Intercontinental-mestaruus 2010
- WAKO-PRO: Euroopanmestari 2010
- WAKO-PRO: Maailmanmestari 2013 (luokka 66,8 kg)
- WKF (World Kickboxing Federation): Maailmanmestari 2013 (luokka 64,5 kg), maailmanmestari 2014 (luokka 62,3 kg)

Jan Sandvik

20–30 matsia vuodessa, ja halusin myös tienata otteluista.”

Joskus Jarkko kävi euroopanmestaruuskisoissa “harjoittelemassa”, kun taas muut ottelivat tosissaan.

”Totuus on se, että jos haluaa takoa nyrkkejä suomiverkkarit päällä, saa tyytyä näkkileipään. Mutta jos lentää vaikkapa Meksikoon ottelemaan itse järjestämissään matseissa omilla verkkeareillaan, saa jo hiukan leveämpää leipää. Tämä onnistuu, jos on tarpeeksi kontakteja ja rohkeutta”, Jarkko sanoo.

Langat omissa käsissä

Jarkko sopi itse otteluista promoottoreiden ja tapahtumajärjestäjien kanssa. Hänen mukaansa kamppailuväki on luotettavaa ja reilua porukkaa.

”Loin valtavan verkoston matkustessani huimaa tahtia ympäri maailmaa. Tein niin sihteerin, promoottorin, managerin, urheilijan kuin matkanjärjestäjänkin työt.”

Jarkko kertoo kuitenkin ymmärtävänsä, mikseivät useimmat tee kuten hän. Monesti oli mentävä läpi harmaan kiven.

”Minulla on ollut aina kova tarve saada pitää kaikki langat omissa käsissäni. Polkuni on ollut kivinen ja mutkikas, mutta hyvin antoisa. Siinä on vaadittu taitoa, tuuria, päättäväisyyttä sekä suhteita, periksiantamattomuutta, terveyttä, järkeä ja fysiikkaa. Yhdenkin palasen puuttessa homma olisi voinut päättyä sekunneissa.”

Ammattuurheilijan arki on äärimmäis-

tä. Jarkko on kuitenkin säästynyt vakavammilta loukkaantumisilta, vaikka hänen nenänsä onkin murtunut muutaman kerran.

”Vietin hyvin askeettista elämää 20 vuotta. En seurannut tv-ohjelmia eikä minulla ollut minkäänlaista sosiaalista elämää. Majapaikan puuttuessa nukuin joskus pommisuojoissa.”

Nyrkkeilijöiden ympärillä pyöri paljon kauniita naisia, mutta Jarkolla ei ollut heille aikaa.

”En voinut edes kahvilla käydä, sillä se olisi sotkenut aikatauluni.”

Takki tyhjellä

Jarkko oli vuonna 2014 yksin ottelumatkalla Australiassa, sillä hän janoi vielä yhtä potkunyrkkeilyn maailmanmestaruutta. Hänellä oli tässä vaiheessa niitä jo kaksi eri painoluokissa.

”Olin laihduttanut itseni 62 kilon painoluokkaan. Se oli minulle tosi alhainen paino”, Jarkko kertoo.

Hänen hotellihuoneensa oli 86. kerroksessa. Jarkko ravasi tiuhaa tahtia ammeen ja vessan väliä. Mahtavat näkymät saivat jäädä.

”Yritin saada vielä viime hetkellä painoa alas ennen punnitusta. Sitä ennen olin juonut pelkkää risiiniöljyä ja syönyt lisäravinteita. Vetelin hiet iholta pois luottokortilla. Oli vain muutamasta grammasta kiinni, että alittaisiin painorajan.”

Katsomossa liehuivat Suomen liput. Tuntui melkein, kuin olisi ollut kotikentällä. Jarkolla oli Australiassa monia tuttuja, jotka olivat tulleet paikan päälle

todistamaan hänen kolmatta maailmanmestaruuttaan.

”Joskus minun on itsekin vaikea uskoa, että navetassa treenaamisen aloittanut poika on yltänyt tähän.”

Ottelun jälkeen Jarkko palasi mestaruusvyönsä kanssa hotellihuoneeseen ja rojahti sänkyyn.

”Jokin nakshti päässäni maatessani siinä muhkeassa sängyssä. Ensimmäistä kertaa mietin, eläisinkö näin kuin piiskattu ravihevonen elämäni loppuun asti?”

Jarkon takki oli aivan tyhjä. Hän mietti perheen perustamista ja aloilleen asettumista, mutta onnistuisiko se koskaan? Hän hautoi asiaa mielessään, kunnes nukahti syvään uneen. Jarkon kilpaura olisi pian ohi – vaikka sitä hän ei tietenkään vielä tiennyt.

Lempeä perheenisä

Jarkko suunnitteli ottavansa rauhallisesti Australian-matkan jälkeen. Hän ei ollut sopinut yhtäkään ottelua minnekään. Hänellä oli seuraavalla viikolla kalenterissaan vain Wasalandia-huvipuiston avajaisiin osallistuminen VIP-vieraana.

”Kaikella on näköjään tarkoituksensa, sillä tapasin siellä varaesimiehenä työskennelleen kauniin ja eloisan Hannan.”

Jarkko ja Hanna kihlautuivat viikko ensitapaamisen jälkeen, ja seuraavana vuonna he menivät naimisiin. Nyt parilla on kaksi lasta, 1- ja 3-vuotiaat pojat. Jarkko on onnekas ja onnellinen, hyvin lapsirakas perheenisä.

”Olen tatuoinut vaimoni nimen ja poikieni kasvot käsivarsiini. Tällä tavoin

maailman rakkaimmat ihmiset kulkevat aina mukana. Ainoa asia, mistä tulee huono omatunto, on se, että teen niin paljon töitä”, hän kertoo.

Jarkko vetää keväisin ja syksyisin potkunyrkkeilytreenejä 40 tuntia viikossa ympäri Pohjanmaata. Ja siihen päälle viikonloppuisin portsarin työt.

”Lähden aamulla ennen kuin muut heräävät, ja palaan usein vasta kun vaimo ja lapset ovat jo nukkumassa.”

Jarkkoa kysytään tasaisin väliajoin ulkomaille valmentajaksi. Viimeksi hänelle tarjottiin vuoden valmennuspestiä Vietnamiin perheineen.

”Mutta kotini on Suomessa. Remppaamme jo kolmatta taloamme. Remontoinnista ja sisustamisesta on tullut meille yhteinen harrastus.”

Jarkko matkustaa perheensä kanssa vuosittain muutamalle pidemmälle ulkomaanreissulle, joiden aikana hän vetää treenejä ja valmennuksia.

”Haluan viettää mahdollisimman paljon aikaa perheeni kanssa. Veljeni kuolema opetti minulle, että perhe on kaikkein tärkein. Elämä on tässä ja nyt.”

Viimeksi koko poppoo matkusteli Euroopassa, Aasiassa, Afrikassa, Australiassa ja Lähi-idässä.

Vaikuttava uranuurtaja

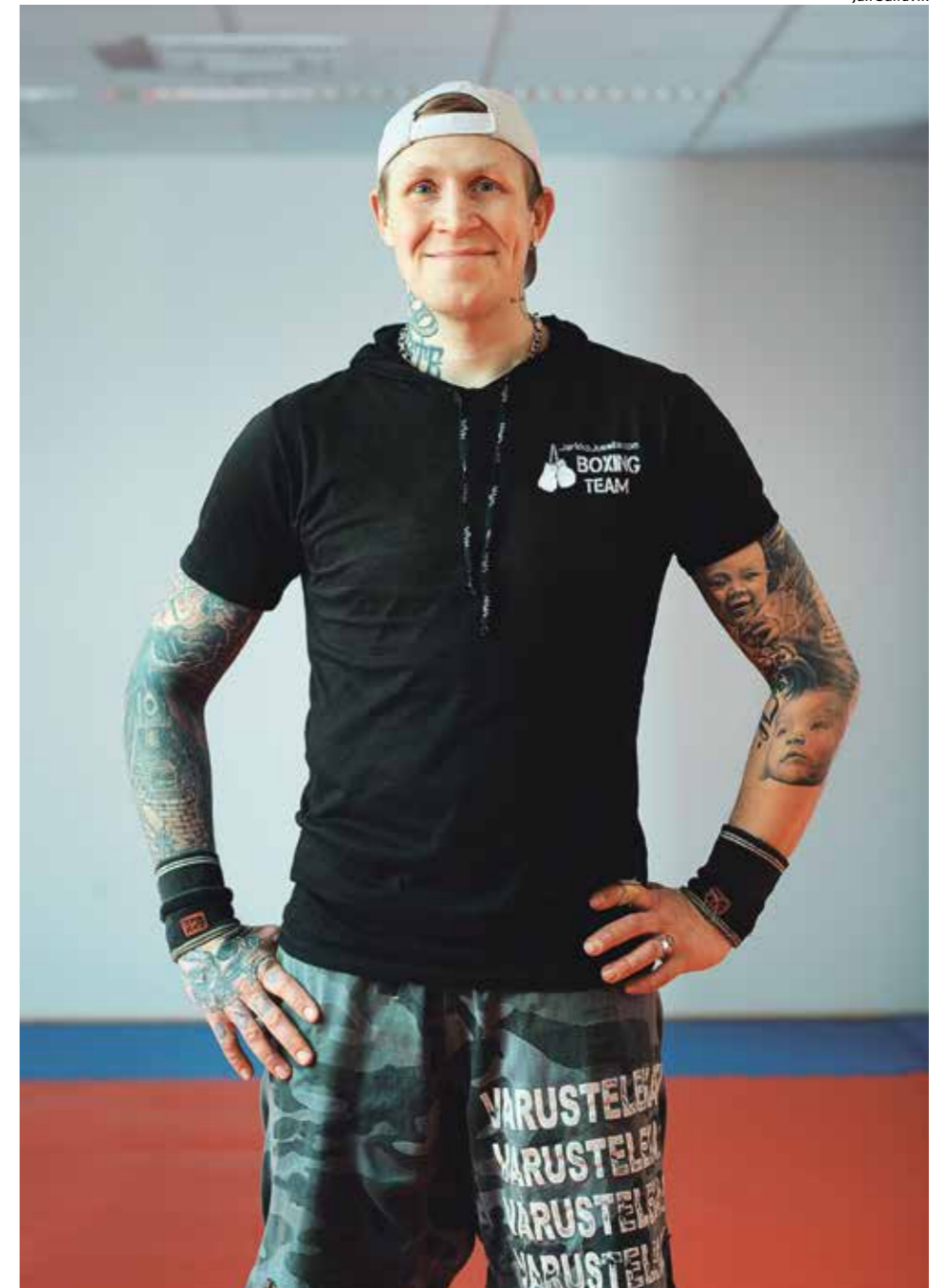
Jarkko Jussila on todellakin ollut uranuurtaja valitsemallaan polulla.

”Olen tehnyt imperiumini itse ja olen siitä ylpeä.”

Jarkkoa ei ole kutsuttu Linnan itsenäisyyspäivän juhliin, vaikka hän on Suomen menestyneimpiä urheilijoita. Kun Jarkko oli ollut kuusi vuotta putkeen Vaasan menestynein urheilija, kaupunki palkitsi hänet kirjalahjalla ja sateenvarjolla.

”Se pisti vähän naurattamaan. Potkunyrkkeilijä ei ilmeisesti ollut hyvä kaupungin imagolle. Olen vitsailnut, että olen se tuntematon mestari, joka keskittyy olennaiseen.”

Jarkko on samanaikaisesti auttanut muitakin menestymään toimiessaan ohjaajana ja valmentajana 21 vuoden ajan sekä kurssin vetäjänä yli kymmenen vuoden ajan, erityisesti nyt viimeksi kuluneen neljän vuoden aikana kilpauran päättymisen jälkeen. Hän opettaa säännöllisesti kuntopotkunyrkkeilyä ympäri Pohjanmaata: Vaasassa, Mustasaassa, Vöyrillä, Petolahdessa, Laihialla, Isosakyrössä, Pietarsaassa, Alavetelissä, Veikkaalassa, Seinäjoella ja Kristiinankaupungissa. Hänen oppilainaan on junio-

Jan Sandvik

reita ja aikuisia, naisia ja miehiä. Oppilaat ovat 5–73-vuotiaita.

Lähes puolet ovat ruotsinkielisiä, noin 150 henkilöä 300:sta. Ruotsi ei aiheuta Jarkolle ongelmia valmennustyössä.

”Heidän perusfraaseja: *jobba, jobba, slås hårt ni kan, sparka, sparka*”, hän nauraa. Jarkko on kotoisin täysin suomenkielisestä perheestä ja ympäristöstä.

”Minun oli käytännössä pakko opetella ruotsia ryhtyessäni vetämään treenejä Korsnäsissä kymmenen vuotta sitten.”

Jarkolla pitää kiirettä koko syksyn. Hä-

nellä on unelma, että hän pystyisi vielä kiikkustuolissakin toimimaan kamppailu-urheilun parissa. Hän myös toivoo, että hänen poikansa ryhtyisivät hänen manteliperijöikseen.

”Vanhin poikani onkin ollut jo salilla leikkimielisesti treeneissä mukana. Vauvana hän oli salilla joskus jopa minun selkäreppuni.”

Kun Jarkko lähtee kotiovesta ulos, poika sanoo tietäväisesti: isi lähtee nyt pou-pou-töihin.

SUSANNE STRÖMBERG

Kun "peto" saa pui

Eric Gustaf Ehrström, 20, on matkannut opiskelemaan stipendin turvin Moskovan yliopistoon. Suurkaupunkielämä on jännittävää, vaikka Luodossa vietetyt lapsuusvuodet nousevatkin kaiholla mieleen. Yhtäkkiä kaikki muuttuu. Ranskan keisari Napoleon, jota Ruotsin kuningas on kutsunut Ilmestyskirjan pedoksi, lähestyy Moskovaa ennennäkemättömän suurten sotajoukkojen voimin.

Napoleon on saapunut Moskovaan, joka on samanaikaisesti sytytetty tuleen. Albrecht Adamin (1786–1862) maalaus. Adam kulki Napoleonin Venäjän sotaretken matkassa Italian varakuninkaan hovimaalarina.

Ikkunan edessä kohoaa Kreml ja keisarillisen kotkan koristamat torninhuiput

Moskovan Punainen tori, tässä Fjodor Aleksejevin (1753–1824) maalaus vuodelta 1801. Eric Gustaf liikkui tässä ympäristössä liki päivittäin.

Wikipedia

Abo Akademin opiskelija Eric Gustaf Ehrström saa helmikuussa 1812 kutsun Turun piispan Jacob Tengströmin puheille. Piispan kanssa käyty keskustelu leimaa Eric Gustafin loppuelämän. Kiinnostaisiko Eric Gustafia lähteä stipendin turvin opiskelemaan venäjää Moskovan yliopistoon?

Piispa tietää hyvin, kuka Eric Gustaf on. Jacob Tengström, sittemmin Suomen ensimmäinen arkkipiispa, on syntynyt ja vartunut Kokkolassa ja varmasti tuntee Eric Gustafin isän, Anders Ehrströmin, joka toimi vuosina 1785–1805 Luodon seurakunnan kappalaisena ja sitten vastaavassa virassa Kruunupyysssä.

Ratkaisevaa valinnan kannal-

Suomen kansallismuseo

Eric Gustaf Ehrström (1791–1835), kirkkoherrana Pietarissa.

Museovirasto

Carl Gustaf Ottelin (1792–1864), valokuvassa Porvoon piispana.

ta on kuitenkin, että Eric Gustaf on osoittanut kykynsä lahjakkaana ja kunnianhimoisena nuorukaisena. Hän on muun muassa aloittanut venäjän opinnot, mikä oli tuolloin poikkeuksellista.

Katternö-lehteä lukeneet tietävät, että Eric Gustaf oli siviilitoimissa Ruotsin armeijassa Suomen sodassa 1808–1809 ja kuvaili päiväkirjassaan Pohjanmaan sotatapahtumia.

Palattuaan sodan jälkeen yliopistoon Eric Gustaf oli suunnitellut muutamien opiskelutovereidensa kanssa tutkimusmatkaa Venäjän halki. Matka ei toteutunut, mutta sen sijaan piispa siis esittää nyt tarjouksen ja lupaa viedä asiaa eteenpäin poliittisille päättäjille. Matkatoveriksi on valittu vuotta nuorempi opiskelija Carl Gustaf Ottelin, joka on lähtöisin elimäkeläisestä maanmittariperheestä.

Ruotsin valtakunnan itäinen osa on 600 vuoden yhteiselon jälkeen nyt tsaarin alainen suuriruhtinaskunta, ja Jacob Tengström kuuluu muuttuneen tilanteen aiheuttaman suomalaisen identiteettihankkeen kenraaleihin. Tengström toimii tiiviissä yhteisymmärryksessä raskaan sarjan poliitikkojen kanssa, esimerkiksi Suomen kenraalikuvernööri Gustaf Mauritz Armfelt ja tsaari Aleksanteri I:n vaikutusvaltainen ministeri Mihail Speranski.

Tengström kehuu Armfeltille lähettämässään kirjeessä ”poikien” lahjakkuutta ja hyviä tapoja ja kuvailee heidän matkaansa ”ensimmäisenä lenkinä siinä yhdyssiteessä, joka on myös kirjallisessa mielessä johtava venäläiset ja suomalaiset yhdeksi kansaksi”. Speranskille huomautetaan poikien olevan köyhiä ja tarvitsevan sen vuoksi kiipeästi apua voidakseen toteuttaa suunnitelman.

Monet suorituskirjeet matkassaan Eric Gustaf ja Ottelin (Eric Gustaf kutsuu Carl Ottelinia johdonmukaisesti vain ”Otteliniksi”) saapuvat Pietariin 30.

maaliskuuta 1812. Matkantekoa on helpottanut se, että Armfelt laitto heidät matkaan hallituskonseljin läheteinä, mutta perille saavuttuaan he saavat kuulua Aleksanterin antaneen Speranskille potkut edellisenä päivänä. Historioitsijoiden mukaan tsaari oli epäsuosiostaan tietoisena tehnyt Speranskista poliitikkansa syntipukin.

Eric Gustaf ja Ottelin eivät näin ollen saaneetkaan odottamaansa tukea Speranskilta. Armfeltin puuttuttua tilanteeseen he saivat kuitenkin 900 ruplan matkakassan. Yliopistoa kehoitetaan kirjaamaan nuorukaiset opiskelijoiksi ja tarjoamaan heille kruunun kustannuksella majoituksen, mikä tapahtuukin heti poikien saapuessa Moskovaan 18. huhtikuuta.

Menkäämme päiväkirjaan, jota Eric Gustaf alkoi kirjoittaa Venäjän-seikkailustaan. Hän piti päiväkirjaa sekä itsensä että omaistensa vuoksi, mutta kunnianhimoisena tavoitteena oli myös kuvata elämää ja yhteiskunnallisia oloja Venäjällä. Koska Eric Gustaf oli taitava kertomaan isoja ja pieniä asioita, myös toistamaan kuulemiaan sananvaihtoja, päiväkirja antaa elävän vaikutelman ja tuo asioita lähelle.

Ensimmäisessä merkinnässä on kaksinkertainen päiväys, 11./23. huhtikuuta 1812, koska Venäjällä noudatettiin vanhaa julianista kalenteria eikä meidän gregoriaanista kalenteriamme. Niiden ero oli 1800-luvun alussa 12 päivää. Artikkelissa käytetään jatkossa gregoriaanista päiväystä.

Eric Gustaf ja Ottelin tapaavat aluksi yliopiston rehtorin Heymin. Tämä, itsekin Saksasta Venäjälle muuttanut, ottaa tulokkaat lämpimästi vastaan.

Kannattaa muistaa, että yliopisto oli v. 1812 pieni: 28 opettajaa ja 215 opiskelijaa. Monet heistä asuivat yliopistorakennuksessa Moskovan keskustassa. Kaupungin kulttuuripiiri ei ehkä ollut kovin suuri, siitä saa viitteen heti päiväkirjan ensisivulla:

*”Kun aion Baatsilla maksaa laskumme, pääsin sattumoisin puheille erään miehen kanssa, joka kiinnosti minua kovasti. Puhuimme Suomesta, Venäjästä ja Ruotsista, sekä tilastollisessa että kirjallisessa mielessä, ja olisin mielelläni jatkanut pidempäänkin, ellei eräs tapahtuma olisi keskeyttänyt meitä. Kyselin sitten toisilta, kukahan mies oli ollut, ja minulle kerrottiin – Karamzin. Ei tarvinne kertoa, että hätkähdin. Olinko tosiaan puhellut suurenmoisen Karamzinin kanssa?”*¹

Nikolai Karamzin oli Venäjän valtionhistorian kirjoittaja ja maan kuuluisimpia henkilöitä, häntä kuvaillaan toisiaan ”Venäjän Topeliukseksi”. Hänellä oli tapana joskus juoda teetä ja lukea lehtiä inkognito, tuntemattomana, juuri Baatsilla.

Seuraavana päivänä, 24. huhtikuuta, Eric Gustaf kuvailee majapaikkaansa. Hän jakaa kolmen muun opiskelijan kanssa huoneen yliopiston toisessa kerroksessa. Talojen ylle kohoaa Kreml ja Arsenal sekä 12 torninhuippua, joista osaa koristaa keisarillinen kotka, osaa risti. Ottelin saa jakaa huoneen kandidaatti Kaminetskin kanssa.

Eric Gustafin huonetovereina ovat Davidov, Andrejev ja Raschetski – kaksi viimeksi mainittua ovat matemaatikkoja, kun taas Davidovia kuvataan ”mukavana poikana”, joka hallitsee hyvin latinan ja kreikan, pääaineensa, sekä puhuu ranskaa varsin hyvin ja osaa myös hiukan saksaa ja englantia.

Huolta aiheuttaa Ottelinin kunto, hän sai matkalla pahan flunssan ja kärsii vilunväristyksistä. Ottelin otetaan yliopistosairaalaan, häntä hoidetaan hellästi ja hän tervehtyy. Toverukset tutustuvat tämän myötä lääketieteen professori Mudroviin.

¹ Eric Gustaf Ehrströmin päiväkirjasuomenoksessa on käytetty nykysuomea.

”Vain koska olemme muukalaisia, tämä kunnon mies kutsui meidät luokseen. Olen itse matkustellut ulkomailla, hän sanoi, ja tiedän, miltä tuntuu olla josain muukalaisena. Hänen ap-pensa, vanha emeritusprofessori Tjebotarev on kunnian mies. Voimme kaikin puolin onnitella itseämme tästä ensimmäisestä tuttavuudesta. Kaikki puhuvat saksaa ja ranskaa ja kumpikin professori lisäksi latinaa, he kutsuvat meitä ’Schwedische Brüder’ [ruotsalaisveljiksi].”

Vähitellen Eric Gustaf ja Ottelin tapaavat useita henkilöitä, joilla on jokin kytkös Ruotsiin, mukaan lukien Suomen autonomiseen suuriruhtinaskuntaan. Eräs maanmies esitellään heille 10. toukokuuta:

”Etteköhän hämmästy, kun sanon, että se on – herra auditööri Winster, jonka te kaikki epäilemättä tunnette, ainakin nimeltä. Näin hänet toissailtana bulevardilla enkä ollut uskoa silmiäni; en kuitenkaan halunnut enkä

voinut erota seurueestani menäkseni hänen luokseen. Eilises-tä lehdestä näin, että hänen veljensä maisteri Winster aikoo pi-tää urkukonsertin; siitä sai heidän osoitteensa ja olen tänään vierailut molempien veljien luona; Winster tunnisti minut heti ja hänen veljeensä tutustuin siinä samassa.”

Paljastuu, että yksi veljistä, Christian (synt. 1774), käyttää nyt sukunimeä Wenster (joka itse asiassa on suvun alkuperäinen nimi, esi-isä saapui aikoinaan Hollannista Lundiin), kun taas toinen veljistä, Emanuel (synt. 1785), pitää kiinni Winsternimestä. Christian suoritti lakimiestutkinnon v. 1793 ja toimi sen jälkeen auditöörinä (juridisena virkamiehenä) Jägerhornin rykmentissä Viaporissa. Vuonna 1810 hänet palkataan Åbo Akademin miekkailunopettajaksi.

Joka tapauksessa Christian ja Emanuel pitävät nyt urkukonsertteja ja ovat kiertäneet kaikissa Liivinmaan ja Puolan suu-

rissa kaupungeissa. Eric Gustaf kirjoittaa, että Vilmassa

”...Winster oli tuonut Turun Yliopistolle suurta kunniaa, kun hän oli Turun miekkailumestarina täysin riisunut aseista Vilnan vastaavan mestarin. Vilnan mestari on ranskalainen, ja häntä pidetään aivan ylivoimaisena. Muutoin he eivät ole missään olleet täysin tyytyväisiä; kaikkialla he ovat löytäneet jonkin syyn haukkua asukkaita; mutta ei missään kuitenkaan enemmän kuin Turussa. Ja minä lisään, vaikka he eivät sitä itse sanoneet, ettei kummankaan veljen sanaa voine punnita kultavaa’ alla.”

Eric Gustaf kertoo asuinoloista, että valtio kustantaa vuoteen ja vuodevaatteet, pöydän, tuolin, pienen kirjakaapin, kirjoituspulpetin, ruoka-astiat ja pöytäliinan. Hän on ostanut omin varoin kaapin ja kaksi lisätuolia. Vanhat sotilaat toimivat vahtimestareina, heidän vaimonsa valmistavat opiskelijoille kaksi

ateriaa päivässä, kuukausimaksuna on 10 ruplaa.

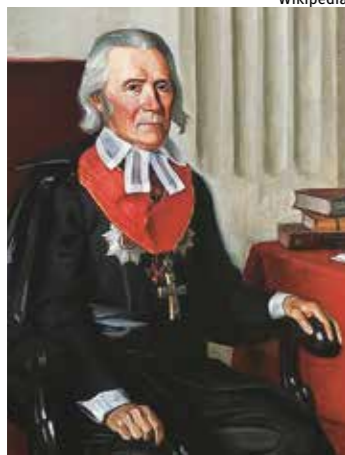
Ruoanhaku, tarjoilu ja saappaiden kiillotus maksaa kolme ruplaa kuukaudessa, pyykinpesu samoin. Vahtimestarit lakaisevat lattiat ja sijaavat vuoteet, ja heidän kuuluu juosta asioilla, ”ja heille on sen takia annettava ylimääräistä na vodka (viinaan), se on selvää”.

Huonetoveri Davidov alkaa tuntua yhä mukavammalta. Eric Gustaf kuvailee Andrejevia iloiseksi ja mukavaksi, ”hän ei riemuitse eikä sure mitään; jos hänelle lukee naurettavan satiirin tai traagisen elegian, kumpikaan ei saa häntä iloiseksi tai surulliseksi”. Hän nukkuu joka päivä ½ 10:een aamulla ja menee nukkumaan ½ 10 illalla, häntä kutsutaan ”Puu-ukoksi”.

Ottelinin huonetoveri Kaminetski sen sijaan on ”itserrakkaimpia, kateellisimpia ja oudoimpia ihmisiä, joita olen nähnyt. Vahinko vain, että hän on korealla ulkokuorellaan voittanut Heymin kiintymyksen.”

”Jäykkä suomalainen etiketti puuttuu täältä, täällä kohdellaan kuin omaa poikaa, veljeä”

Jacob Tengström (1755–1832), arkkipiispa vuodesta 1817.

Syntymäpäivänään Eric Gustaf potee koti-ikävä:

”29. toukokuuta – ja minä tänään 21-vuotias! Kukapa oli 29.5.1811 voinut kuvitella, että viettäisin Moskovassa 21. syntymäpäiväni ja astuisin miesten joukkoon.

Kuinka monta muistoa tämä päivä onkaan herättänyt rinnassani! Kuinka monta kertaa olenkaan Böckerin Marieholmista piirtämä kuva kädessäni elänyt uudelleen aikaa, jolloin vietin siellä vanhempien ja sisarusten piirissä lapsuuden päiviä ja tuskin aavistin maailman olevan suurempi kuin Luodon saari, ja pidin Isoakyröä, jossa äitini vanhemmat asuivat, niin kaukaisena kuin nyt pidän Amerikkaa, ja Närpiötä, jossa isäni äiti asui, paikkana joka oli lähes maapallon ulkopuolella. – Oi Marieholm! Marieholm! Koskaan ei enää palaa aika, jonka elin pihlajiesi ja leppiesi pyhässä varjossa. – Koskaan en enää pääse niin lähelle Jumalaa kuin olin äidin vieressä minut kädestä pitäen yrittäriin ja sanoessa: 'Katso, lapseni, näitä kukkia; niissä asuu Jumala! Ja näitä oksia, tätä puiden varjoa, niissä asuu Jumala! Ja tätä suurta vettä, tätä korkeaa taivasta, niissä asuu Jumala!' – Ah, ystäväni, olette itsekseen olleet lapsia, muutamat teistä ovat jo ylittäneet 21. syntymäpäivänsä – te ette varmaankaan

Michail Speranski (1772–1839), tsarin neuvonantaja.

kummeksu, että kyneleet täytävät silmäni näitä rivejä kirjoittaessani.”

Marieholm on Luodon pappilan nimi. Marieholmista kuvan piirtänyt Böcker on varmasti Carl Christian Böcker, Vähänkyrön kirkkoherran Gabriel Reinin kasvattipoika. Myös Böckerin elämäntapa on aiemmin kuvailtu Katternö-lehdessä.

Kesäkuussa Eric Gustafin ja Ottelinin luennot ovat päässeet toisissaan vauhtiin. Professorit puhuvat pääasiassa latinaa, saksaa ja venäjää. Eric Gustaf ja Ottelin kohtaavat edelleen henkilöitä, joilla on kytköksiä vanhaan Ruotsiin, esim. rouva Husbergin, jonka ruotsi on jo heikentynyt seitsemän Venäjällä vietety vuoden jälkeen, sekä tämän halvaantuneen äidin, joka liikuttuu syvästi kuullessaan Ottelinin tulevan omasta kotikaupungistaan Loviisasta (nimittäin lähellä sijaitsevalta Elimäeltä).

Kun Eric Gustaf sitten saattaa Christian Wensteriä jonkin matkaa Moskovasta tämän lähtiessä matkalle, hän tapaa yllätykseen venäläisen everstiluutnantin, jonka oli oppinut tuntemaan tämän toimiessa Suomen sodassa v. 1808 paikallismajurina Uudessakaarlepyyssä ja vieraillessa useita kertoja Ehrströmin pappilassa Kruunupyssä.

Jopa yliopiston vahtimesta-

ri tervehtii yhtäkkiä: ”Hyvää huomenta, arvon herra” – hän oli aikoinaan ollut sotavankina Örebrossa. Ottelin kertoo toisen vahtimestarin pyytäneen häneltä *joma raga*, siis juomarahaa – tämä oli oppinut suomea Viipurissa. ”Ette voi kuvitella, kuinka ihanalta muutama ruotsin tai suomen sana, vaikka kuinka huonosti lausuttuna, kuulostaa korvissamme, täällä emme juuri koskaan kuule näitä kieliä muilta kuin itseltämme”, Eric Gustaf kommentoi.

Juhannuspäivänä, 24. kesäkuuta sattuu sitten näin:

”Ottelin ja minä istuimme ikkunassa nojaten päätä käsiin ja näimme hämärän laskeutuvan Moskovon ylle jo klo 10 ja kaipasimme isänmaamme ihanaa keskikesän yötä. Livree-pukuihin vieras astui sisäänsä, häiritsi meitä. Hänellä oli minulle kirje, nimi ja osoite olivat ruotsiksi, samoin itse kirje vierasvoittoisella ruotsilla, päivätty Moskovassa ja allekirjoituksena: Alexander Berkovist, nimi jota en ollut koskaan kuullut. Mutta kuinka ihanan yllätyksen kirje paljastikaan. – Minulla on sukua Moskovassa.”

Alexander Berkovist on pastori Reiniukselta (Eric Gustafin enolta) saapuneessa kirjeessä saanut kuulla hra Ehrströmin olevan Moskovassa. Alexander haluaa mielellään tutustua herraan, vaimo sanoo tuntevasan herran ja olettaa herran myös tuntevan hänet. Vaimon nimi on Sophie Oimelaus.

Eric Gustaf hätkähtää. Sophie on kaukainen sukulainen – nimi on muunnos Aejmelaeuksesta, joka on tunnettu pappissuku ja Reiniuksen tavoin edustettuna Pohjanmaalla. Eric Gustaf vieraillee Berkovisteilla heti seuraavana iltana.

”Miten kummallista onkaan, että kohtalo toi meidät yhteen täällä pilkattuuan toden teolla meitä aiemmin. Samana päivänä, kun lähdin Turusta, Sophie lähti

miehensä kanssa Isostakyröstä. Pietarissa asuimme vain parin sadan askeleen päässä toisistamme, söimme illallista samassa krouvissa vain sillä erolla, että minä söin yleisessä salissa ja he omassa kamarissaan, ajoittain olimme niin liki toisiamme, että vain ohut lautaseinä erotti meidät, ja minä kuulin Sophien laulavan ruotsalaisia viisuja. Täällä Moskovassa kävimme helluntaina samassa kirkossa ja kävelimme samassa puistikossa – ja silti – emme tavanneet.”

Berkovist (alun perin Bergqvist tai Björkqvist) on nuorena luutnanttina eronnut Venäjän armeijan palveluksesta. Hän on vanhaa ruotsalaissukua, joka oli saapunut Venäjälle Pietari I:n aikana. Berkovist oli kutsunut paikalle pari serkkuaan perheineen, keskustelua käytiin ruotsiksi, venäjäksi, saksaksi ja ranskaksi.

Päiväkirja jatkuu. Eric Gustaf vertaa Turkuun:

”Olen ollut vuosikautia Turussa ja vain muutaman kuukauden Moskovassa, ja silti tuskin haluaisin vaihtaa seuraelämää, jota olen tänä lyhyenä aikana nauttinut Moskovassa, koko siihen pitkään aikaan, jota vietin Turussa. – Täällä ihminen kohdetaan suopeudella ja myötämielisytydellä, joka lievittää isänmaan kaipuuta, koko jäykkä suomalainen etiketti ja oikut puuttu-

Gustaf Mauritz Armfelt (1857–1814), kenraalikuvernööri.

vat täältä ilman, että loukattaisiin kohteliaisuuden ja säädylisyyden lakeja, täällä seuraelämä on niin vapaata ja iloista kuin olisi lähimpien sukulaistensa parissa, täällä kohdellaan kuin omaa poikaa, veljeä. – Ja Moskovon nuoret, ihanat neidot – miten osaisin kuvailla heitä, heidän viattoman valloittavaa sisarellista käytöstä? Minä en sano teille mitään heistä, mutta jos kysytte sydämeltäni, saatte vastauksesi, että Turussa on vain pari kolme tyttöä, jota ei aivan helposti voisi unohtaa ihasuttavien moskovalaisneitojen seurassa.”

Eric Gustaf kertoo myös jatkuvasta laulelusta.

”Laulu on venäläisen rakkainta ajankulua; se saa hänet unohtamaan työnsä vaivat. On hän siten iloinen tai suruinen, hellä tai suuttunut, laulu on aina tunteiden tulkkinä. – Venäläiset kansanlaulut raikuvat remuten krouvista, jossa kukaan ei ole selvä, ja ne kaikkuvat maanmiesten koontuessa iloiseen seuraan. – Harmaapartainen ukko ja talutusnuorassa kulkeva poikanen – kaikki he yhtyvät lauluun, ja jos heidän laulutapaansa ei leimaa hienostuneisuus, niin ainakin sitä leimaa totuudellisuus. Ei vain ääni, vaan myös katseet ja eleet ilmaisevat usein sitä hurmiota, mitä koko heidän olemuksensa haluaa laululla ilmaista – eikä millään kansakunnalla lie ne esittää venäläisten vertaisia kansanlauluja. – Laulu on usein korvaamaton myös hienostuneemmassa seuraelämässä – jos ei kitara, viulu tai piano säestä venäläisiä viisuja laulavia ääniä, seuraelämä ei ole täydellistä.”

Moskovon idylli on kuitenkin särkyvä. Suurpolitiikka puuttuu pian toista kertaa Eric Gustaf Ehrströmin elämään, ja kuten edelliselläkin kerralla, 1808, pääsyynä on Napoleon, Ranskan keisari. Samana juhannusiltana, jolloin Eric Gustaf ja Ottelin istuvat ikkunallaan Moskovassa ja kaipaavat koti-Suomeen, 24.

Wikipedia

kesäkuuta, tsaari saa tietää Napoleonin ylittäneen aamulla armeijansa kanssa Venäjän rajan Kaunasissa (nykyisessä Liettuassa). Tsaari on tuolloin Vilnassa, muutaman tunnin ratsastusmatkan päässä.

Napoleon on runsaan vuosikymmenen aikana valloittanut suuren osan Eurooppaa, ja säikähtynyt Ruotsin kuningas Kustaa IV pitää Napoleonin II-mestyskirjassa kuvattuna petona. Nyt tämä ”peto” on liikkeellä siihen asti suurimman armeijan kanssa, noin 685 000 miestä, minkä on mahdollistanut yksi Ranskan vallankumouksen ideoista, nimittäin että armeijan tulee perustua yleiseen asevelvollisuuteen. Napoleonin tavoitteena on marssia Moskovaan ja murskata Venäjä lopullisesti.

Napoleonin Venäjän sotaretkä ja kaikkia sen mutkia ei tässä voida kuvata, mutta tieteenkin sota nousee keskustelujen kärkeen Eric Gustafin ja Ottelinin maailmassa. Ensimmäisen kerran se mainitaan päiväkirjassa teatterikäynnin yhteydessä, näytelmänä on historiallinen draama *Kaarle XII Benderissä*. Joku sanoo Eric Gustafin takana: ”Niin kuin Kaarle XII:n kävi Pulstavassa, käyköön samalla tavoin Ranskan Kaarle XII:lle, joka nyt ryhtyy raastamaan rakasta isänmaatamme!” Eric Gustaf lisää päiväkirjassaan:

”Se oli minunkin toiveeni, ja sy-

dän täynnä tunnetta palasin kotiin ja katsoin ikkunastani, kuinka kuu pilkotti Kremlin vanhojen tornien välistä.”

Kestää peräti kuukauden, 24. heinäkuuta asti, ennen kuin esivalta tiedottaa tarkemmin sodasta. Mutta itsensä tsaarin alikirjoittama manifesti alkaa sitäkin selkeämmin: ”Vihollinen on ylittänyt rajamme hirvittävällä voimalla, se käy repimään ja raastamaan rakasta isänmaatamme...”

Sodalla on vaikutuksensa myös Christian Wensteriin, sillä se varastaa huomiota uraa uurtavalta keksinnöltä, jota hän on juuri tuomassa julki. Tarina kuuluu lyhyesti näin:

Wenster on jo Turussa tehnyt kokeita hydrostaattisilla koneilla, kuten hän niitä kutsuu. Tällaisella koneella voisi kulkea vedessä, esimerkiksi vesistön yli, ja ehkäistä merivahinkoja. Eric Gustafin mukaan Wenster on epäonnistunut esitellessään keksintöä Turussa, mutta nyt hänellä on käsissään paranneltu versio.

Wenster tarjoaa konetta Eric Gustafin testattavaksi, minkä tämä tekeekin kävelemällä Moskovajoen poikki kaupungin edustalla:

”Kone on tasapainon vuoksi kiinnitettävä rinnan alle, ja kun pääsin syvälle, kone jäi noin tuuman vedenpinnan yläpuolel-

Moskovon yliopisto ja rehtori Heym (Johann Andreas von Heim, 1759–1821).

Wikipedia

le. Voin näin ollen omasta kokemuksesta sanoa, että hänen keksintönsä on enemmän kuin pelkkää humpuukia...”

Mutta Wenster ei osannut kuvitellaakaan, että hänellä olisi Moskovassa kilpailija, joka oli keksinyt toisen hydrostaattisen koneen.

”Tämä kilpailija oli räätäli, kotoinen – Helsingistä. Räätäli oli hylännyt neulansa, samoin kuin auditööri kynänsä, ja alkanut mieltää konetta, jolla voisi ei vain mennä veteen, vaan jopa veden alle. Räätälin kone on lähinnä sukelluskone. Se koostuu kupperasta messinkihatusta, koko pää pistettiin sisään hatun ala- aukosta ja hatun reuna kiinnitettiin lämpimällä piellä. Silmien edessä oli ikkunana pieni lasinpalanen, joka oli kiinnitetty pielä. Hatun yläosa oli avoin hengittämistä varten ja siihen oli kiinnitetty nahkaletku, jonka yläpää lepäsi messinkisen purren päällä, mikä estäisi letkunpäästä joutumasta veden alle ja pitäisi näin hengityksen vapaana.”

Eric Gustafin todistama kokeilu ei suju kovin hyvin:

”Räätäli asteli tämä ’kampauss’ päässään jokeen, ja kun hän oli päässyt niin pitkälle, että vesi ulottui rinnan alle, hän istuutui. Näin pää joutui niin syväle veteen, että pikku ikkuna oli

”He taistelevat juovuksissa, lupaus Moskovan ryöstämiseen tekee heistä lähes voittamattomia”

Wikipedia

Wikipedia

Aleksanteri I ja Napoleon, keisareita kumpikin.

veden peitossa. Hän luuli, että koko hattu oli veden alla, ja alkoi liikuttaa kasvojaan edestakaisin kokeillakseen messinkipurren toimivuutta, mutta heti ensimmäisellä päanheilautuksella pursi kaatui ja kun hän keran heilautti päätään liikaa, vettä alkoi virrata sisään yläaukosta ja räätäli oli tukehtua, mutta mitä hän tekikään? Hän nousi ylös, otti nopeasti kiven taskustaan ja rikkoi ikkunansa.”

Tästä hankkeesta ei kuulu sen enempää, mutta sitä vastoin Eric Gustaf kertoo, kuinka Christian Wenster esittelee mainoskampanjan jälkeen vesikonettaan kahtena päivänä moskovalaisille. Koe sujuu paremmin kuin Turussa, mutta sotatapahtumien vuoksi hän saa ”aika vähän katsojia ja näin ollen vain vähän tuloja”.

28. heinäkuuta annetaan aseus, että kaikkien ulkomaalaisten, etenkin ranskalaisten, jotka ovat hiljattain saapuneet Moskovaan tai ”olosuhteillaan antavat aihetta epäilyyn”, on joko matkustettava takaisin kotimaahansa tai suostuttava siirrettäväksi Venäjän valtakunnan siemppiin kuvernementteihin.

”Ulkomaalaisten on päivä päivältä vaarallisempaa näyttäytyä kadulla; heti kun rahvas kuulee jonkun puhuvan heikkoa venäjää tai varsinkin jos puhelee jonkun toisen kanssa kieltä, jota he eivät ymmärrä, niin heti on vaa-

rana joutua pidätetyksi ranskalaisena, viedyksi arestiin ja ehkä pahoinpidellyksi. Monet näin kiinni joutuneet ovatkin itse asiassa olleet ranskalaisia vakoilijoita, mutta useat myös syyttömiä.”

Eric Gustaf kertoo, että Moskovan saksalaisia oli käsketty merkkinä sitä, etteivät he olleet ranskalaisia, kantamaan hatusaan otsalla ristiä, mutta tästä määräyksestä luovuttiin parissa päivässä väärinkäytösten vuoksi.

Päiväkirja kertoo esimerkin, kuinka saattoi käydä, kun kaksi saksalaista seisojia kadunkulmassa juttelemassa omalla kielellään:

”Univormukuinen venäläinen asettui saksalaisten viereen, kuunteli heitä hetken, meni sitten heidän luokseen ja sanoi käskevällä äänellä venäjäksi: ’Mitäs väkeä te olette? Mitä te täällä seisotte juonittelemassa?’ – Mitä se sinulle kuuluu?’ – ’No, sitä se minulle kuuluu, että olen isänmaan ystävä, enkä siedä, että puhutte kieltä, jota en ymmärrä.’ – ’Mene tiehesi tai nenäkyytesä käy sinulle kalliiksi.’ – ’Menkää te kotiin tai minä vien teidät vahiille.’ – Vastauksena tähän toinen saksalaisista otti esiin takkinsa alla piilleen kasakkaraipan ja antoi sille tervehdyksen venäläisen selkään. – Heti kun venäläinen oli vastaanottanut tämän kohteliaisuuden, hän astui pari askelta taak-

se, riisui hattunsa ja sanoi nöyrästi: ’Anteeksi, hyvät herrat. En tiennyt, että olette jalosukuisia miehiä.’ Sitten venäläinen jatkoi matkaansa ja saksalaiset keskusteluaan.”

Elokuun edetessä tunnelma käy yhä hermostuneemmaksi. Herrasväestä moni on jo matkustanut turvallisempiin oloihin etelä- ja itäprovinsseihin, ja Kremlistä ollaan siirtämässä turvaan kalleuksia.

Kun saadaan virallinen tieto, että Ranskan armeija on valloittanut Smolenskin 17. elokuuta, noin 300 km:n päässä Moskovasta, levottomuus kasvaa entisestään. 26. elokuuta Venäjän ja Ranskan armeijat ovat vastakkain 220 km:n päässä Moskovasta.

Moskovan kenraalikuvernööri Fjodor Rastoitsin kuvaa tilannetta yleisölle suunnatuilla julisteluilla. Ne on kirjoitettu ”aidolla ns. viha-venäjällä”, kuten Eric Gustaf asian ilmaisee. Tältä se voi kuulostaa:

”Tiedättekö, keitä teidän pitää varoa? No, juoppoja ja narreja. He eivät ole hiljaa vaan puhuvat, mitä syli suuhun tuo, ja paisuttelevat asioita. He uskovat Napoleonin tulevan tänne tekemään hyvää, mutta hän aikoo nylkeä teidät, hän lupaa mitä vain eikä pidä lupauksiaan. Sotilaille hän lupaa marsalkan tittelin, kerjäläisille kultakassan ja kansalle vapauden, mutta hän haluaa vain vangita jokaisen, kiskoa heitä hiuksista ja lähettää kuolemaan, lyödä heidät hengiltä milloin siellä, milloin täällä. Ja siksi pyydän teitä, jos joku omistamte tai vieraista alkaa kehua häntä [Napoleonia], tarttukaa häntä kauluksesta ja viekää vahiille. Se joka ottaa kiinni tällaisen löppötelijän, hänelle lankeaa kunnia ja palkkio, mutta se joka joutuu kiinni, hänestä teen selvää, vaikka hänellä olisi sitten viisi liljaa* otsassa.”

2 Ranskan aiempi vaakuna koostui kolmesta liljasta.

Kesälomaa viettävä yliopistokin saa sotilasleimaa. Kaikki kymnastit ovat tehneet itselleen puukiväärin ja äkseeraavat aamusta iltaan. Armeijasta eronneet upseerit on määrätty takaisin palvelukseen, myös Berkovist.

Tsaari myöntää eräälle Glinkalle Pyhän Vladimirin ritarin arvon palkkioksi siitä, että hän on lehtiartikkeleissa hyökännyt ”haitallista ranskalaistamista vastaan, joka on vallalla venäläisten kasvatustavoissa” sekä ”sitä vahingollista hulluutta” vastaan, jossa Venäjän kylteissä käytetään ranskankielistä tekstiä. Tämän seurauksena useimmat ranskankieliset kyltit katoavat Moskovasta kahdessa viikossa.

Venäjän kriittinen tilanne vaikuttaa taustalla Aleksanteri I:n ja Ruotsin kruununprinssi Karl Johanin kohdatessa kuuluisassa tapaamisessaan Turussa 28.–30. elokuuta 1812. Venäjän tsaari halusi Ruotsin uuden hallitsijan – siis Karl Johan Bernadotten, Napoleonin aiemman kollegan ja kilpailijan, joka oli elokuussa 1810 valittu Ruotsin kruununprinssiksi – tapaamisella varmistaen Ruotsin tuesta Napoleonin vastaan. Turussa luodaan käytännössä perusta Ruotsissa siitä lähtien sovelletulle ulkopolitiikalle: välttää vastakkainasettelua idän vanhan arkkivihollisen kanssa. Aleksanteri lupaa vastapalveluksena edistää sitä, että Ruotsi saa Norjan, ja solmii Karl Johanin kanssa salaisen ”perhesopimuksen”, jonka tarkoituksena on suojata tämän tulevaa dynastiaa.

Uutinen Turun tapaamisesta leviää Moskovassa nopeasti, Eric Gustaf toivoo olleensa paikalla Turussa:

”Voi, jos olisi saanut seurata häntä [Aleksanteriä] sinne, ja vain muutaman minuutin hengittää Suomen ilmaa ja syödä Suomen marjoja. –Olemme täällä yrittäneet luoda itsellemme Suomea ja ostaneet vadelmia ja mansikoita ja syöneet

niitä maidon kera, mutta olemme siinä kaivanneet suomalaisia ystäviämme. Jos vain saisimme nauttia heidän seurastaan, voisimme aivan hyvin luopua kaikista muista mainioista hedelmistä, joita täällä on tarjolla.”

Akateeminen lukuvuosi alkaa 29. elokuuta jumalanpalveluksella ja rukouksilla yliopiston kirkossa. Eric Gustaf ja Ottelin ovat nyt kandidaatteja, mikä antaa heille 12. luokan upseerin aseman ja luutnantin arvon.

Eric Gustaf on muutamaaan otteeseen joutunut tilanteeseen, jossa häntä pidetään ranskalaisena – hänen ilmeisesti hyvät sosiaaliset taitonsa ovat olleet avuksi näissä vaaratilanteissa:

”Ottelin, vaikka onkin varovaisempi, on joutunut suurempiin seikkailuihin kuin minä; mutta kaikki on kuitenkin päättynyt hyvin, ja Wensterin on suunnaton väkijoukko vienyt kerran vesikoneineen poliisimajurin luo – ja jos poliisivirkailijoita ei olisi kaikiksi onneksi ollut paikalla, ehkä hän ja hänen koneensa olisivat joutuneet isänmaallisen innon uhreiksi.”

Sodan suurin taistelu käydään 7. syyskuuta Borodinossa, runsaat 80 km Moskovasta, ja Eric Gustaf kommentoi sitä heti samana päivänä. Neljä päivää myöhemmin Ranskan etujoukot ovat 60 km:n päässä Moskovasta.

”Kaikkialla on hätää ja hämmennystä, kaikki pakenevat kiireellä kaupungista, suru ja huoli paisuvat kaikkien kasvoilta. Yleistä pelkoa vielä lisää kenraalikuvernöörin kehoitus rahvaalle tarttua aseisiin. – Tässä hänen tänään antamansa kuulutus: [...] Kirves on tarpeeksi hyvä; seipäät ja keihätkään eivät ole huonoja; mutta kolmipiikkiset talit ovat kaikkein parhaita; ranskalaiset eivät ole sen painavampia kuin kuivat, puidut olkilyhteet.” – Näin ollen Moskovan kaduille on odotettavissa yhteenottoja. Mikä näytelmä!”

Wikipedia

Eric Gustaf kirjoittaa, että Borodinon taistelun on täytynyt olla kauhea:

”Haavoittuneita on kuljetettu nyt puoli viikkoa halki Moskovan. Ranskalaiset taistelivat humalassa ja sellaisella raivolla, jota on nähty vain turkkilaisilla näiden otettua oopiumia. Heille on annettu lupa Moskovan ryöstämiseen, ja se tekee heistä lähes voittamattomia. Käskynä on, ettei venäläisiä oteta vangeiksi. Verenvuodatus on ollut hirvää.”

Viimein 11. syyskuuta päätetään yliopiston evakuoimisesta. Muutamia kirstuja tavaraa, jota Napoleonin uskotaan haluavan ryöstää, lähetetään muualle. Opiskelijoiden on valmistauduttava matkustamaan itään 3–4 päivän kuluttua. Eric Gustaf päättää päivän merkinnät:

”On synkkää, kamala hiljaisuus vallitsee ympärilläni. Ystävät istuvat kumpikin ikkunallaan ja katselevat vaiti pilvitaivasta. Mielemme ovat suruisia, ajatuksemme eivät löydä rauhaa.”

Ranskalaisia sotilaita Moskovassa. Tuntematon taiteilija.

Monet tarttuvat tähän tilaisuuteen ja saavat passinsa. Eric Gustaf ja Ottelin jäävät: ”Olemme päättäneet jakaa kohtalomme hyvän rehtorimme kanssa.” Seuraavana päivänä, 13. syyskuuta, koko kaupunki näyttää odottavan hävitystään.

”Kaikki puodit, kaikki kahvituvat ovat kiinni. Muulloin niin väkriikkaalla Gostinyi dvorilla ei näy ristinsielua. [...] Armeija peräntyy epäjärjestyksessä Moskovaan läpi. Uupunee, nälkäiset ja janoiset sotilaita, jotka löytävät kaikki krouvit ja leipomot suljetuina, lyövät ikkunat ja ovet rikki, menevät ja ryöstävät kaiken, mitä irti saavat. Kaduilla ei ole enää turvassa.”

Seuraavana aamuna Eric Gustaf ja Ottelin saavat päähänsä lähteä mieluummin länteen Turkuun kohti kuin itään kohti tuntematonta kohtaloa. He tietävät, että Wenster on saanut kenraalikuvernööriltä luvan seurata keisarillisen tallin mukana Pietariin. Rehtori Heym jättää päätöksenteon heille.

Kolme tuntia myöhemmin heidän mielensä on muuttunut. Ostettavissa olevat hevoset ovat aivan liian heikkoja. He käyvät Wensterin luona ja saavat kuulua kenraalikuvernöörin nimenomaan kieltäneen yksityisiä ratsukkoja kulkemasta keisarillisen tallin mukana. Tie on sitä paitsi äärimmäisen turvaton; jos ei ole venäläinen, ei ole juuri muuta odotettavissa kuin tulla ryöstetyksi.

Illalla saapuu shokkiviesti. Kenraalikuvernööri on unohtanut varata hevosia yliopistoa varten. Ranskalaiset ovat 40 km:n päässä Moskovasta, Heym ilmoittaa, että yliopistoväen on nyt jäätävä palvelemaan keisaria joko ase kädessä tai haavoittuneita hoitamaan. Jos joku haluaa lähteä jalkaisin, Heym kirjoittaa tälle akateemisen passin.

Iltapäivällä saapuu jälleen uusi viesti: yliopisto on saanutkin 15 hevosta. Kymmenen voidaan antaa niiden 30 kandidaatin, opiskelijan ja kymnasistin käyttöön, jotka ovat vielä kaupungissa. Mukaan saa ottaa vain kallisarvoisimmat kirjat ja tarpeellimmat vaatteet. Viiden aikan Eric Gustaf istuu telegassa, neli-pyöräisissä vaunuissa, Siperiaan johtavalla maantiellä. Hän muistaa, kuinka hän neljä vuotta aiemmin oli samalla tavalla mukana Ruotsin armeijan vetäytyessä Oravaisista.

”Hämärtää, tulee pimeä – voimakas tulipunainen iltarusko lepää Moskovan yllä, sen tornit häviävät vähitellen näkyvistä. – Vielä Ivan Velikoin kupoli kohoaa Kremlissä – nyt sitä ei enää näy. – Vielä Andronikovin luostarin korkea kellotorni näkyy mustana obeliskina länsitaivaan punerrusta vasten – nyt sekin katoaa. Moskova, ota vastaan viimeinen tervehdykseni!”

SVENOLOF KARLSSON

Jatkuu Katternö-lehden seuraavassa numerossa.

Kanteleen Voima tuo 350 uutta työpaikkaa Haapavedelle

Suurpanostus biopolttoaineisiin

Haapaveden ja sen ympäristön metsissä on runsaasti biopolttoaineen raaka-ainetta. Kanteleen Voiman NordFuel-hankkeella pyritään merkittäväksi pitkälle jalostettujen biotuotteiden toimittajaksi uusia uria uurtavassa hankkeessa.

Haapaveden sijainti sopii täydellisesti NordFuelin biopolttoainelaitokselle, katsovat Juha Ollila ja Teija Mäyrä.

Toisen sukupolven biopolttoaineiden kysynnän odotetaan kasvavan merkittävästi ensi vuosikymmenen aikana. Se johtuu pitkälti EU-direktiivi RED II:sta, josta päätettiin v. 2018 ja jossa kaikki jäsenmaat veloitetaan ottamaan ajoneuvoihin käyttöön kehittyneet biopolttoaineseokset vuodesta 2022 lukien. NordFuelin Haapaveden tehtaan odotetaan olevan valmis tuotantoon samana vuonna, jolloin se pystyy toimittamaan alueen metsistä tuotettua bioetanolia 400 000 autolle ja biokaasua 30 000 autolle.

"Siitä tulee maailmanlaajuisesti ensimmäisiä tehtaita, joka pystyy valmistamaan etanolia hakkuutähteestä teollisessa mitakaavassa", sanoo Teija Mäyrä, joka toimii NordFuelin teknologiapäällikkönä ja Kanteleen Voiman käyttöpäällikkönä.

Idea biopolttoainelaitoksen perustamisesta syntyi v. 2015 Kanteleen Voiman solmiessa sopimuksen Suomen valtion kanssa Haapaveden voimalaitoksen käytöstä varakapasiteettina maan energihuollon varmistamiseksi.

Voimalaitos on jatkuvasti valmiustilassa akuutin sähköpulan varalta, joka vaanii etenkin talvisin sähkökulutuksen ollessa suurimmillaan, mutta normaaliolosuhteissa voimala ei tuota sähköä. Turbiinialissa on harvinaisen hiljaista ollakseen voimalaitos. Kaikkiällä on hohtavan puhdas ja voimalaitos on uuden oloinen, vaikka se otettiin käyttöön v. 1989.

"Voimalaitos saadaan käyntiin täyteen tehoonsa 12 tunnissa. Lähtökohtana on, ettei sitä tarvita, mutta varaudumme erilaisiin tilanteisiin, muun muassa muiden voimaloiden tai Fingridin linjojen mahdollisiin häiriöihin", Teija Mäyrä selittää.

Asiantuntevat kumppanit

Viime vuodet Teija Mäyrä on kollegoineen vienyt NordFuelin biopolttoainehanketta eteenpäin. Biojalostamo aiotaan rakentaa Haapaveden voimalaitoksen viereen, jolloin se pystyy pitkälti hyödyntämään alueella jo olevaa infrastruktuuria.

"Raaka-ainerminalia voi-

Kanteleen Voiman Haapaveden voimala on jatkuvassa sähköntuotantovalmiudessa. Teija Mäyrä pystyy kollegoineen käynnistämään tuotannon nolasta täyteen tehoon 12 tunnissa.

daan käyttää biopolttoainetuotantoon, ja Kanteleen Voima omistaa voimalaitosta ympäröivät maat. Täällä on hyvin tilaa rakentaa biopolttoaine- ja biokaasulaitokset", toteaa Kanteleen Voiman ja NordFuelin hankintapäällikkö Juha Ollila.

Suunnitellun tehtaan ympäristövaikutusten arviointi valmistui v. 2017, ja nyt NordFuel odottaa ympäristölupaa. Viranomaisen lupakäsittelyn tuloksia odotellessa on raaka-ainetoimittajien kanssa solmittu aiesopimuksia. NordFuel on käynnistänyt yhteistyön kotimaisen asiantuntijan, Soilfoodin, kanssa sivutuotteena muodostuvan biologisen lietteen hyödyntämisestä lannoitteena.

"Kanteleen Voiman ydinosaaminen on tähän saakka keskittynyt sähkömarkkinoihin ja toimitusvarmuuteen, ja siksi tarvitsemme kumppaneita lopputuotteita varten, esimerkiksi toimijan, joka tuntee etanolin markkinat", Teija Mäyrä sanoo.

Vakaa teknologikumppani

Tekniikkaa, jolla biopolttoainetta valmistetaan metsätähteistä, ei ole vielä kokeiltu kaupallisessa tuotannossa, mutta NordFuel on valmistautunut siihen huolellisesti. Yhtiö vei viime maaliskuussa muutamia erää paikallista raaka-aineseosta teknisen yhteistyökumppanin, Sekabin, Ruotsin Örnsköldsvikin laitokselle saadakseen mustaa valkoisella raaka-aineelta

vaadittavasta laadusta.

"Olemme tehneet läksymme, jotta myöhemmin ei tulisi kalliita yllätyksiä. Sekabilla on pitkä kokemus etanolin valmistuksesta, ja olemme yhdessä toteuttaneet laajat testit, joista on saatu hyviä tuloksia", Teija Mäyrä sanoo.

Sahateollisuuden sivutuotteiden ja hakkuutähteiden lisäksi raaka-aineena käytetään nuorten metsien harvennuksista saatavaa pieniläpimittaista rankaa. Puuraaka-ainetta tarvitaan noin 700 000 kuutiometriä vuodessa. Se tarkoittaa kahta rekkaa tunnissa ympäri vuoden. Jokaisesta täydestä rekkakuormasta puuta saadaan bioetanolia keskikokoisien henkilöauton noin 100 000 km:n matkaan. Tehtaalta lähtee sitten joka viides tunti säiliöauto tankit täynnä biopolttoainetta.

"Raaka-aine hankitaan pääasiassa 100 km:n säteeltä tehtaasta ja vähän täydennystä 150 km:n säteeltä", Juha Ollila selittää.

Kaikki odottavat päätöstä

Puun raaka-ainekäyttö on lisääntynyt viime aikoina Suomessa, etenkin Metsä Groupin avuttua jättiläismäisen tehtaan Aänekoskella. Useita laitoksia on suunnitteilla, mm. valtava tehdas Kemiin ja toinen Kuopioon. Juha Ollila ei katso tämän haittaavan NordFuelin hanketta.

"Meidän tarvitsemamme raaka-aineen saatavuus pikemminkin paranee, kun metsä- ja sahateollisuus lisäävät puunhakuuta. Meille soveltuvia lat-

NordFuel

- toteutetaan hankkeena Kanteleen Voima Oy:ssä, jonka omistavat 28 kotimaista energiayhtiötä. Suurin omistaja on Katternö Kraft 45,45 %:n omistusosuudellaan.
- täysimittaisessa kaupallisessa tuotannossa suunnitelmien mukaan vuodesta 2022 alkaen.
- 150 miljoonan euron investointibudjetti
- suunniteltu vuosituotantokapasiteetti 65 000 tonnia bioetanolia, 230 000 tonnia ligniiniä, 300–500 GWh sähköä, 250 GWh biokaasua ja 64 000 tonnia lietteä lannoitteeksi.

vuksia ja energiapuuta on silloin enemmän tarjolla.

"Emme kilpaile raaka-aineesta saha- tai selluteollisuuden kanssa. Käytämme enimmäkseen raaka-ainetta, joka nykyisellään menee joko energiakäyttöön tai jää metsään, Teija Mäyrä lisää.

Valmistelut jatkuvat, jotta 150 miljoonan euron investointi voidaan toteuttaa aikataulun mukaisesti.

"Neuvottelemme eri rahoittajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa, jotka tuovat hankkeeseen pääomaa ja osaamista. Sijoittajat yleensä vaativat, että kaikki luvat on myönnetty ennen kuin he sitoutuvat hankkeeseen. Ympäristölupapäätöstä odotetaan vuoden loppuun mennessä ja se on merkittävä päätös hankkeen etenemisen kannalta, Teija Mäyrä kertoo.

Voimalaitos- ja tehdaspanostukset joutuvat usein kohtaamaan paikallista vastustusta. Haapavedellä suunnitelmat on otettu vastaan avosylin. Rakennusvaiheessa aiotaan käyttää useita paikallisia urakoitsijoita, ja kun laitos on täydessä käytössä, se työllistää noin 350 henkilöä. Heistä 70 työskentelee tehdasalueella, loput logistiikka-ketjussa.

"Tehtaalla on suuri merkitys alueelle, ihmisten suhtautuminen on erittäin myönteistä. He tuntevat odottavan yhtä innokkaasti kuin mekin", Teija Mäyrä sanoo.

Suurpanostus tuulivoimaan

Uudet jättimyllyt kasvattavat uusiutuvan sähkön osuutta Katternössä

Ensimmäiset räjäytykset Parhalahdessa. Oikealla Roger Holm, suurimman omistajan Katternön toimitusjohtaja ja Puhurin hallituksen puheenjohtaja, sekä vasemmalla Patrick Wackström, toiseksi suurimman omistajan, Suomen Voiman, hallituksen puheenjohtaja. Tuulivoima- puiston rakentaminen alkoi 27.6.2019.

Katternö-ryhmä on näyttänyt vihreää valoa kahdelle uudelle tuulivoima- puistolle, joiden myllyistä tulee suunnitelmien mukaan Suomen tähän asti suurimmat.

Tuulivoimapuistot rakentaa Puhuri Oy, josta Katternön Kraftin yhtiöt omistavat 45,45 %. Ensimmäinen kymmenen myllyn puisto rakennetaan Pyhäjoen Parhalahden ja toinen kahdeksan myllyn puisto Haapaveden Hankilannevalle. Jälkimmäisestä ei ole vielä tehty lopullista investointipäätöstä.

”Tuulivoima on tällä hetkellä halvin tapa tuottaa uutta sähköä. Se myös sopii hyvin tavoitteeseemme lisätä uusiutuvan energian osuutta energiasalkussamme”, kertoo Katternön toimitusjohtaja Roger Holm.

Puhuri on molemmissa tuulivoimahankkeissaan saanut osansa edellisen hallituksen uusiutuvan energian preemiojärjestelmästä, vaikka preemio onkin vähäpätöinen verrattuna aiempaan tuulivoimatuen tasoon. Energiavirasto on antanut seuraavan kryptisen lausunnon:

”Preemio maksetaan täysimääräisenä sähkön kolmen kuukauden markkinahinnan keskiarvon ollessa enintään yhtä suuri kuin viitehintä, joka on 30 euroa/MWh. Markkinahinnan ylittäessä viitehinnan, tuki muuttuu liukuvaksi. Tukea ei makseta, kun markkinahinta on suurempi kuin viitehinnan ja hyväksytyin preemion summa.”

Preemio on Parhalahden tuulivoimalle 1,89 euroa/MWh ja

Hankilannevalle 2,62 euroa/MWh. Tukea maksetaan 12 vuoden ajan.

”Preemio on eräänlainen vakuutus erittäin matalien sähkönhintojen varalta mutta ei anna yhtään sillä markkinahinnalla, joka meillä on tähän mennessä ollut tänä vuonna. Preemiolla ei ollut käytännössä mitään merkitystä investointipäätöksemme kannalta”, Holm kertoo.

Myönteinen tukipäätös annettiin seitsemälle hankkeelle Energiaviraston vastaanottamasta 26 tarjouksesta. Hankkeet hyväksyttiin edullisuusjärjestyksessä ja teknologianeutraalisti. Kaksi Puhurin hanketta sai myönteisen päätöksen, mitä voidaan pitää merkkinä yhtiön ammattimaisesta suunnittelusta. Hyväksytyjen hankkeiden yhteenlaskettu vuosituotanto on 1,36 TWh.

Ennusteiden mukaan Parhalahden myllyt tuottavat vuosittain 158 GWh sähköä ja Hankilannevan 139 GWh. Investoinnit ovat yhteensä 110 miljoonaa euroa.

Hankkeiden taustatyö sisältää usean vuoden kattavat valmistelut, suunnitelmat ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Parhalahi ja Hankilanneva valikoituivat parhaiksi paikoiksi useista syistä:

”Tuuliolosuhteet ovat tietenkin oleelliset. Lisäksi alueet

ovat erittäin harvaanasuttuja, tärkeitä luontoarvoja ei häiritä ja tuulivoimapuistot voidaan kätevästi liittää runkoverkkoon”, kertoo Puhurin toimitusjohtaja Antti Vilkuna.

Rakentaminen on jo alkanut Parhalahdessa. Molempien tuulivoimapuistojen arvioidaan olevan käyttävalmiina vuonna 2022.

”Mitä korkeammalla ollaan, sitä enemmän tuulee. Suunnittelun pohjana ovatkin myllyt, jotka yltävät rakennussuunnitelman sallimaan korkeuteen”, selittää Tuomas Ylimaula, Puhurin tuulivoimahankkeiden päällikkö.

Parhalahdessa tämä korkeus on 230 metriä ja Hankilannevalle 250 metriä.

Uusien tuulivoimapuistojen sijainti on täydellinen, kertoo Puhuri Oy:n toimitusjohtaja Antti Vilkuna.

Nykymarkkinoiden suurimpien mantereelle rakennettujen myllyjen teho on yli 5 megawattia, kun normaali koko on 3–3,5 megawattia.

Ylimaula toivoo 5 megawatin myllyjä, joiden voidaan kokonsa ja tekniikkansa puolesta odottaa toimittavan sähköä halvimmalla megawattituntia (MWh) kohden. Näin suuria myllyjä ei ole vielä missään päin Suomea.

Elkö näihin ensimmäisen sukupolven jättimyllyihin investointiin liitty riskejä, varsinkin kun niistä on vielä niin vähän kokemusta?

”Se on aiheellinen kysymys”, Tuomas Ylimaula sanoo.

”Keskustelemme johtavien toimittajien kanssa koko ajan. Vaadimme luonnollisesti takuut siitä, että saamme sen, mitä meille on luvattu”, hän kertoo.

Puhurin uudet tuulivoimahankkeet luovat myös työpaikkoja. Hankkeisiin on kiinnitetty useita paikallisia yrittäjiä, ja tuulimyllyt tarvitsevat valmistuttuaan huoltohenkilöstöä.

”Kymmenelle myllylle on tavallisesti kaksi vakinaista työntekijää”, Tuomas Ylimaula selittää.

Puhurilla on jo ennestään kolmisenkymmentä tuulimyllyä neljässä eri tuulivoimapuistossa. Myllyjen yhteenlaskettu asennuskapasiteetti on 68 megawattia. Yhtiöllä on myös liuta uusia tuulivoimahankkeita eri toteutusvaiheissa.

SVENOLOF KARLSSON

Tuulivoimahankkeiden päällikkö Tuomas Ylimaula toivoo voivansa rakentaa Suomen toistaiseksi suurimmat tuulimyllyt.

Tahtipuikko nyt Suomella

Energiavirasto

Wikipedia

EU:n uusi energiakomissaari tulee eteläisestä naapurimaastamme, Bengt Magnusson raportoi.

Riku Huttunen.

EU-komission uusi puheenjohtaja Ursula van der Leyen esitelti niin kutsutun komission kollegionsa 10. syyskuuta. Sen myötä saatiin vastaus siihen, kenestä tulisi energiakomissaari Miguel Arias Cañeten jälkeen: Viron Kadri Simsonista.

Ennakkosuositus Kadri Simson oli tämän vuoden huhtikuuhun saakka Viron hallituksen talous- ja rakenneministeri, ja hän on Viron Keskustapuolueen varapuheenjohtaja sekä puolueen ryhmäjohtaja parlamentissa.

Frans Timmermans, yksi komission nykyään kahdeksasta varapuheenjohtajasta, ryhtyy ”European Green Dealin” koordinaattoriksi, kyseessä on uusi rakenne, joka sisältää ilmastosalon.

Suomen komissaari Jutta Urpilainen sai vastuulle EU:n kansainväliset kumppanudet.

Vuoden 2019 jälkipuoliskon EU:n puheenjohtajamaana toimiva Suomi keskittyy energiapolitiikassa lähinnä ”kokoamiseen” eli panemaan toimeen jo laadittua lainsäädäntöä. Aiemmat puheenjohtajamaat, esim. Viro, Bulgaria ja Romania, ovat asteittain ajaneet läpi nk. Talvipaketin tiiviissä yhteistyössä Junckerin komission kanssa.

Suomella on nyt kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa pitkän

aikavälin poliittisiin linjauksiin:

”Meille on keskeistä EU:n aseman vahvistaminen globaalina ilmastojohtajana. EU:n tulee nostaa tätä profiiliaan luomalla pitkän aikavälin strategia, jolla EU on ilmasto-neutraali vuonna 2050”, toteaa työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston ylijohtaja Riku Huttunen, jolla on keskeinen asema energiasalun käsitteilyssä Brysselissä.

”Kustannustehokkaat ja vaikuttavat ratkaisut, joissa kaikki ovat mukana”, samoin kuin hallitusti ja pitkäjänteisesti toteutetut teknologiapainotukset ovat oikea reitti Euroopan talouskasvun ja kilpailukykyyn edistämiseksi”, Riku Huttunen sanoo.

EU:n tutkimus- ja innovaatio-rahitoituksessa keskeisiä teemoja ovat sähköistyminen, älyverkot ja resurssiviisaus. Energiaintensiivisen teollisuuden muuttaminen vähähiiliseksi on keskeistä. Tämän tyyppiset asiat ovat teemana Helsingissä 13.–14.11. järjestettävässä SET Plan -konferenssissa.

Pohjoismaisella tasolla verkko-suunnittelun koordinointi ja yhteistyö ovat täysin keskeisiä, toteavat uuden Nordic Grid Development Plan 2019 -suun-

nitelman laatijat. Pohjoismaiden kantaverkkoyhtiöt julkaisivat yhteisen suunnitelmansa tämän vuoden kesäkuussa.

Siinä kuvataan nykyisiä suunnitelmia ja verkon kehittämishankkeita kaikissa Pohjoismaissa ja lisäksi siinä esitellään päivitetty yhteinen verkkojärjestelmän kehittämismuunnitelma.

Kuten muistamme, Pohjoismaiden kantaverkkoyhtiöiden yhteistyö on toisinaan natissut kunnolla liitoksissaan. Ehkäpä tämä raportti valaa öljyä lainelle?

Pohjoismaiden verkkojärjestelmän koordinoitua kehittämisen tärkeimmiksi tekijöiksi mainitaan seuraavat:

- säästä riippuvan sähkön tuotannon suuren lisäyksen aiheuttama lisääntynyt volatiteetti
- fossiilisia energialähteitä käyttävien laitosten alasajo
- lisääntyneen sähköistymisen ja uusien teollisuudenalojen aiheuttama kulutuksen kasvu
- vanhentuvan infrastruktuurin uudistamistarpeet
- uudet yhdysjohdot manner-Eurooppaan
- ydinvoimaloiden alasajo Ruotsissa

”Vahva verkko mahdollistaa

Kadri Simson.

uusituvan energian pääsyn markkinoille täydessä kapasiteetissaan, jolloin se voi korvata fossiilisten polttoaineiden tuottaman energian ja voimteen siirtymä täysin fossiilittomaan energiantuotantoon”, korostaa kantaverkkoyhtiöiden yhteisen suunnitteluryhmä.

Pohjoismaiden kantaverkon kehittämiseen ja ylläpitoon vaikuttavat alueelliset tekijät ovat huomattavasti lisänneet kyseisten kantaverkkoyhtiöiden investointitarvetta. Niiden suunnitelmat kattavat vuoteen 2028 kaikkiaan peräti 15 miljardin euron investoinnit.

Kiinnostavasti kaikki neljä kantaverkkoyhtiötä ennakkoivat sähkönhinnan olevan Suomen osalta noin 47 euroa/MWh vuonna 2030 ja 48 euroa/MWh vuonna 2040.

BENGT MAGNUSSON

Kirjoittaja on ERA:n, ruotsalaisen energia-alan lehden entinen päätoimittaja, ja seuraa energia-asioita Euroopan tasolla.

Kaikki työkalut on otettava käyttöön ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, toteavat Yhdysvaltain apulaisenergiaministeri Dan Brouillette ja IEA:n toim.joht. Fatih Birol.

Ydinvoima ja vety IEA:n reseptinä

Ydinvoima sekä vety- ja polttokennotekniikka nousivat keskeisiksi, kun kansainvälinen energiajärjestö IEA järjesti heinäkuun puolivälissä Pariisissa pyöreän pöydän keskustelun ympäristöystävällisestä energiatekniikasta.

Keskustelun lähtökohtana oli kaksi hiljattain julkaistua IEA-raporttia, ”Nuclear power in a clean energy system” ja ”The future of hydrogen”, www.iea.org.

”Tänä globaalien energiasektorin laajojen muutosten aikana IEA:n jäsenvaltioiden on hyödynnettävä kaikkia käytävissä olevia työkaluja, jotta ne pystyvät täyttämään veloitteensa päästöjen ja ilman epäpuhtauksien käsitteilyssä samalla kuitenkin säilyttäen energian toimitusvarmuuden”, sanoi kokouksen pääpuhujien kuului Yhdysvaltain apulaisenergiaministeri Dan Brouillette.

IEA:n toimitusjohtajan ja ta-

paamisen isännän Fatih Birolin sanomana oli, että ”mikään yksittäinen ihmetekniikka ei pysty ratkaisemaan edessämme olevia pelottavia ilmastohaasteita”. Vety ja ydinvoima ovat kuitenkin tärkeitä tässä muutoksessa. Tiellä olevien esteiden ylittämiseen ”tarvitaan hallitusten tukea”.

IEA-raportit osoittavat ydinvoiman ylivoimaisesti suurimmaksi hiilidioksidittoman sähkön lähteeksi sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa. Mutta monet reaktorit ovat ikäänkään toimineet ”tarvittaen hallitusten tukea”. IEA-raportit osoittavat ydinvoiman ylivoimaisesti suurimmaksi hiilidioksidittoman sähkön lähteeksi sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa. Mutta monet reaktorit ovat ikäänkään toimineet ”tarvittaen hallitusten tukea”.

Osa piikistä on aivan selvästi suunnattu Ruotsin ydinreaktoreista luopumista vastaan.

Vetytekniikalla kyetään varastoimaan ja siirtämään energiaa, ja uusiutuvien energianlähteiden osuus voi sen myötä hyvinkin kasvaa globaalissa energiajärjestelmässä, IEA toteaa. Mutta vetytekniikassa on

nähty ns. *false starts*, näennäisiä läpimurtoja, ja kustannusten saamisessa realistiselle tasolle on vielä suuria haasteita.

Seminaariin osallistui myös Johan Svenningsson, Ruotsin Uniperin johtaja. Uniper syntyi Eonin pohjalle, ja Fortum on nykyään sen pääomistaja.

”Seminaari vahvisti kuvaa uuden sähköntuotannon globaalien tarpeiden voimakkaasta kasvusta 2020-luvulla, etenkin sähköistymisen ja digitalisaation myötä. Yhdelläkään maalla ei silloin ole varaa luopua saatavilla olevasta, varmasta ja fossiilittomasta energiantuotannon muodosta”, hän kommentoi.

Eurooppalainen ydinenergiajärjestö Foratom on hiljattain allekirjoittanut EU:n jäsenvaltioille ja instituutioille suunnatun manifestin, jossa kehoitetaan yhteistyöhön fossiilittoman Euroopan hyväksi.

”On tärkeää hyödyntää kaikki saatavilla olevat fossiilittomat energiamuodot. Foratomin laskelmien mukaan tämä tarkoittaa Euroopassa 100 gigawattia uutta ydinvoimaa ja lisäksi investointe-

Nykyisten reaktoreiden elinkaaren pidentäminen on resurssien kannalta tehokkain tapa turvata vakaa ja fossiilittoman energiahuolto, sanoo Uniperin Ruotsin toim.joht. Johan Svenningsson.

ja nykyisten ydinvoimaloiden pitkäjänteisen käytön turvaamiseksi”, Johan Svenningsson sanoo ja jatkaa:

”Nykyisten reaktoreiden elinkaaren pidentäminen on resurssien kannalta tehokkain tapa turvata vakaa ja fossiilittoman Euroopan hyväksi. Kustannukset alittavat laskelmiemme mukaan hyvällä marginaalilla uuden tuulivoimarakentamisen nykykustannukset.”

BENGT MAGNUSSON

Päämaja seuraavaksi sadaksi vuodeksi

TYÖNILOA. Marcus Klemets, Heidi Kulla, Simon Lindfors ja Kent Borgmästars ovat yhtä mieltä rakennustöiden hyvästä keskusteluilmapiiristä.

Esse Elektro-Kraft voi ensi vuonna juhlia satavuotispäiväänsä uudessa päämajassaan yhtiön henkilökunnan ja asiakkaiden kanssa. Yhtiö aloitti toimintansa vuonna 1920 tuottamalla sähköä Värnåkoskessa, noin kilometrin päässä nykyisestä konttorista.

Henkilökunnan tilat ovat olleet ahtaita ja varusteet tilanpuutteen takia levällään useissa eri varastohalleissa. Täällä kaikki on nyt selkeästi saman katon alla, mikä tekee päivittäisestä työstä sujuvampaa ja tehokkaampaa sekä loppupeleissä hyödyttää tilaajiamme”, selittää Esse Elektro-Kraft Ab:n hallituksen puheenjohtaja Kent Borgmästars.

Yhtiön hallitus ja henkilökunta puhuivat pitkään muutosta Steinpottintieltä Ähtävän keskustasta, ja eri tonttivaihtoehdolle tehtiin piirustuksia. Umforsbackanilta löydetty tontti alkoi muutama vuosi sitten vaikuttaa vahvimmalta vaihtoehdolta uudelle rakennukselle. Tontti sijaitsee tien toisella puolella Esse Elektro-Kraft Arena -jalkapallohallista ja kilometrin päässä yhtiön sähköasemasta. Tontilla on paljon liikkumatilaa ja hyvät liikeneratkaisut, jotka huomioivat sekä kevyen että raskaan liikenteen.

”Pääsemme lähemmäs sähköasemaamme ja olemme lisäksi vastapäätä sijaitsevan jalkapallohallin pääsponsorin. Täällä meillä on kaksi osoitetta: yksi raskaalle liikenteelle ja tavarantoimituksille

KATTO KORKEALLA. BI Klemets-rakennusfirman Simon Lindfors ja Marcus Klemets ovat toteuttaneet Heidi Kullan piirustukset.

yhdestä suunnasta sekä toinen asiakkaita varten etupuolella. Tämä on todella toimiva kokonaisuus.”

Yhdeksän Esse Elektro-Kraftin 11 työntekijästä on muuttanut uuteen osoitteeseen. Muutto ei vaikuta kahden Korttesjärvellä työskentelevän työntekijän päivittäiseen toimintaan.

Työtä ja puhetta

Vaasalainen Polyplan-arkkitehtitoimisto suunnitteli uuden päämajan, ja arkkitehti Heidi Kulla kuunteli tarkkaan tilaajan toiveita ja piirsi visiot paperille.

”Tilaaajalla on ollut paljon mielipiteitä ja aktiivinen rooli keskustelukumppanina hankkeen eri työvaiheissa. Keskustelujen ansiosta lopputulos on parempi ja tilat on tarkasti mietitty tarpeita vastaaviksi”, Heidi Kulla kertoo.

”Olemme saaneet, mitä halusimme, ja olemme erittäin tyytyväisiä lopputulokseen”, Kent Borgmästars nyökkää.

Rakentamisesta vastannut yritys kiittää myös hankkeen avointa keskusteluilmapiiriä ja piirustusten asymmetrian tarjoamia haasteita.

”On hauska rakentaa jotain muutakin kuin nelikulmais-

ta ja säännöllistä. Hanke on ollut mielenkiintoinen, tiimityöskentely on toiminut hyvin, ja lopputulosta on painotettu enemmän kuin aikataulua”, kertoo BI Klemets Ab:n toimitusjohtaja Marcus Klemets.

Paljon valoa suurista ikkunoista

Rakennus eroaa perinteisistä työpaja- ja varastohalleista sekä ulkoveritykseltään että -muodoltaan.

”Valitsimme tumman ja dramaattisen värin, ja halusimme muotojen rikkovan perinteistä kaavaa. Suuret ikkunat tuovat tilan tuntua ja vähentävät valaisun tarvetta kesäkuukausina. Vuoden pimeimpänä aikana rakennus puolestaan valaisee lähiympäristönsä, kun sisällä sytytetään valot”, selittää Heidi Kulla.

Julkisivun voi valaista eri väreillä, joten älä ylläty, jos se itsenäisyyspäivänä saataakin loistaa sinivalkoisena. Suurelta tieltä katsottuna rakennuksesta näkyy 63 mustaa aurinkopaneelia, jotka keräävät aurinkoenergiaa, jotka mahdollistavat rakennuksen lähes täyden sähköomavaraisuuden kesäkuukausina.

”Mielestämme rakennuk-

sen varustaminen aurinkokennoilla kuului asiaan, olemmehan sähköalalla”, Kent Borgmästars selittää.

Vaaleaa ja raikasta

Pääsisäänkäynnin luona on pysäköintipaikkoja asiakkaille ja vierailijoille.

”Tämäntyyppisissä rakennuksissa on perinteisesti konttoriosa ja halliosa, mutta me halusimme yhdistää ne ja antaa niille yhtenäisen muodon. Kahvihuone on keskellä rakennusta henkilökunnan luonnollisena kohtaamispaikkana”, Heidi Kulla kertoo.

Valaistus syttyy päälle automaattisesti aloittaessamme tutustumiskäynnin, kun pääsemme näkemään vielä miehittämättömät toimistotilat.

”Täällä on vielä muutama tyhjä toimistohuone, mutta tarvitsemme hieman ylikapasiteettia”, Kent Borgmästars kertoo.

Rakennuksessa on myös Esse Elektro-Kraftin oma valvomo, josta käsin valvotaan yhtiön omia voimaloita. Valvomossa on väkeä vain oman sähköverkon kytkennöissä ja laajoissa häiriötilanteissa. Sähköverkon valvonta hoidetaan aiempaan tapaan

pääasiassa Katternö-ryhmän valvomossa Pietarsaassa.

Jatkamme ajoneuvohalliin, johon mahtuu kuusi ajoneuvoyhdistelmää.

”Autot voidaan peruuttaa sisään perävaunuineen, mikä helpottaa liikkeellelähtöä.”

Kauimmaisena on myös pesuhalli, jossa autot voidaan pestä mutaisessa maastossa työskentelyn jälkeen.

Paljon on virrannut vettä sillan alla

Kokoushuone on valikoivasti ja nykyaikaisesti sisustettu. Ainoana poikkeuksena on yhtiön satavuotisen historian jalokivi: 1920-luvulta peräisin oleva mittaritaulu, joka otettiin talteen Värnumin vesivoimalan korjauksen yhteydessä 1990-luvulla.

”Mittaritaulu on hyvin säilynyt ja aito. Siinä on patinaa ja se kertoo yhtiön historiasta”, sanoo Heidi Kulla, joka halusi sen näkyväksi paikalle.

Yhtiön hallitus on laatinut linjaukset yhtiön lähivuosien päivittäiselle toiminnalle, jossa keskitytään edelleen sähköntuotantoon ja -jakeluun.

”Olemme rakennuttaneet tämän päämajan kestävästi yhtiön seuraavat sata vuotta”, Kent Borgmästars sanoo.

JOHAN SVENLIN

Pian pääsee perhelomalle Tšernobyliin

Huvipuisto Pripjatissa.

**Tšernobyl on ollut huh-
tikuusta lähtien jälleen
parrasvaloissa, kun
HBO:n kehuttu saman-
niminen tv-sarja sai en-
si-iltansa. Alueen kävi-
jämäärät ovat nousseet
pilviin, ja nyt Ukrainan
presidentti Volodymyr
Zelenskyi haluaa avata
katastrofialueen mas-
saturismille.**

Tšernobylin ydinvoimalaon-
nettomuus on liian pitkään
mustannut Ukrainan mainetta,
mutta nyt on muutoksen aika.
Ukrainan presidentti Volody-
myr Zelenskyi ei säästellyt sa-
nojaan, kun hän heinäkuussa
vihki käyttöön uuden suojakuo-
ren reaktori 4:ään, jossa kohtal-
okas räjähdys tapahtui huhti-
kuussa 1986.

”Meidän on lopetettava
Tšernobylin häpeily ja sen si-
jaan avattava alue tutkimus-
le ja suurimittaiselle matkailu-
le. Tšernobyl on maailmanlaa-
juisesti ainutlaatuinen paikka,
jossa luonto on uudelleensyn-

tynyt ihmisen aiheuttaman ka-
tastrofin jälkeen. Me luomme
vihreän käytävän matkailijoille
ja avaamme tämän paikan ma-
ilmalle”, Zelenskyi kuulutti.

Kävijämäärät suljetulla vyö-
hykkeellä, aidatulla ja valvotulla
4000 km² alueella, ovat viime
vuosikymmenen aikana vähi-
tellen kasvaneet. Huhtikuuisena
lauantaina, jolloin Katternö-
lehden toimittaja istui yhdessä
monista minibusseista, jotka
päivittäin kuljettavat turisteja
alueella, kaikkiaan 870 matkai-
lijaa oli saanut vierailuluvan.

Tämä tapahtui muutama
viikko ennen HBO-sarjan ensi-
iltaa ja kolme kuukautta ennen
Zelenskyin puhetta. Kiovalai-
sen hotelliaulan esitteissä mai-
nostettiin jo tuolloin enemmän
päiväretkiä Tšernobyliin kuin
kaupungin oopperaa, konsertti-
taloja tai teattereita.

Inhimillinen tragedia

Zelenskyi lupasi puheessaan,
että hänen taistelunsa maan
byrokraatiaa ja korruptiota vas-
taan koskisi myös Tšernobylin
turistilupamenettelyä. Siihen
asti kaikkien alueelle mielivien
on täytynyt toimittaa passitie-
tonsä ja saada hyväksyntä uk-
rainalaisviranomaisilta, ennen

kuin he ovat voineet ostaa lipun
joiltain kymmenistä matkanjär-
jestäjistä. Alle 18-vuotiaat ja ras-
kaana olevat eivät saa vierailla
alueella. Zelenskyin mukaan
byrokraatian karsiminen kasvat-
taisi kävijämääriä.

Niin kutsuttu pimeä turismi
on kansainvälisen matkailuelin-
keinin kasvualueita; Auschwitzin,
Gallipolin ja Colosseumin kal-
taiset kohteet houkuttelevat
vuosittain valtavia turistimää-
riä. Tšernobyl voidaan eittä-
mättä luokitella samanlaiseksi,
suuren inhimillisen tragedian
paikaksi. Päiväretken aikana
Lana-oppaamme kertoo niis-
tä rohkeista ihmisistä, jotka
yrittivät minimoida vahinkoja
ja maksoivat siitä hengellään,
sekä niistä sadoistatuhansista
tšernobyliiläisistä, jotka heräsi-
vät karuun arkeen ja joutuivat
jättämään kotinsa.

”Heidät evakuoitiin ensi si-
jassa sukulaistensa luo muu-
alle Neuvostoliittoon, osa si-
joitettiin leirikeskuksiin ja osa
täysin vieraiden ihmisten luo.
Tšernobyliiläisiä kohdeltiin
usein epäluuloisesti ja vasta-
hankaisesti, sillä ihmiset pel-
käsivät heidän säteilevän”, Lana
kertoo.

Villihevosten laumanjohtaja mulkoilee meitä.

Opas Svetlana Skiyarenko mittaa säteilyä.

Yksi monista koirista.

Ruosteisia rakennelmia

Säteily antaa vierailulle aave-
maisen lisäulottuvuuden. Ra-
dioaktiiviset hiukkaset ovat
vuosien aikana laskeutuneet
maahan, mutta ne voivat va-
pautua ilmaan värähtelyn ja
liikkeiden myötä. Alueella
sytty metsäpalo vuoden 2018
kuumana kesänä, ja radioak-
tiiviset hiukkaset levisivät jäl-
leen.

Oppaat lainaavat mielellään
mittareita vierailijoille ja pitä-
vät ryhmänsä tiiviinä kulkies-
samme merkittyä reittiä pitkin.
Päiväretken säteilyannoksen
lasketaan vastaavan yhtä tun-
tia lentokoneessa, 160:s-osaa
kuukoronogeenistä tai 3600:s-
osaa tietokonetomografian ko-
kovartaloskannauksesta. Silti
se hiipii iholle.

”Alueella työskentelee jat-
kuvasti 3000–5000 ihmistä,
ja meillä on koko ajan muka-
namme mittari, joka palaute-
taan analysoitavaksi vapaapäi-

vinämme”, Lana kertoo.

Näkymätöntä säteilyä suu-
rempi vaara on joutua romah-
tavan rakennuksen alle, sillä
rakennuksia ei ole korjattu
33 vuoteen. Jalkapallostadion-
illa makaa yksi neljästä ruos-
teisesta valonheitintolpasta
maahan kaatuneena. Pripjatin
maailmanpyörä kuuluu turis-
tireitin kohokohtiin, mutta se
tuskin pysyy ikuisesti pystysy-
sä ilman ylläpitoa. Valtaosaan
rakennuksista on pääsy kiel-
letty sortumisvaaran takia.
Presidentti Zelenskyi mainitsi
puheessaan vihreän käytävän,
mutta ei selittänyt, miten se to-
teutetaan.

Hevossafari ja puolikesy kettu

Päiväretkellä näkyy paljon kul-
kukoiria. Kukaan ei tiedä, mistä
ne saavat ruokansa. Oppaam-
me kertoo, että Pripjatin aave-
kaupungissa kesy kettu tulee
usein kerjäämään ruokaa tu-

risteilta, ja parhaassa tapauk-
sessa päiväretken aikana saat-
taa nähdä villihevoslauman.

Ja meillä onkin onnea. Alu-
eelle vapautettiin tutkimus-
tarkoituksessa parikymmentä
hevosta v. 1982, ja lauma on sen
jälkeen kasvanut noin satapäi-
seksi. Lauman johtaja mulkoil-
lee meitä 50 metrin päästä ka-
meroiden naksuessa.

Alueen eläimistö on lisään-
tynyt vuoden 1986 evakuoin-
nin jälkeen, ja Portsmouthin
yliopiston tutkijoiden mukaan
hirvi-, saksanhirvi-, metsäkauris-
-, villisika- ja susikannat ovat
nyt suurempia kuin ennen on-
nettomuutta. Heidän mukaansa
ihmistoiminnan poissaolo on
tehnyt kannoista vahvoja,
vaikka ne elävätkin korkeiden
säteilyannosten ympäristössä.

Saa nähdä, mitä mieltä ne
ovat Zelenskyin massaturismi-
ideasta.

JOHAN SVENLIN

Myös Vihreät kannattavat ydinvoimaa

Tšernobylistä tehty tv-sarja on jäl-
leen nostanut pintaan ydinvoiman
kansainvälisen vastarinnan, jota kui-
tenkin tasapainottaa ilmastonmuu-
toskeskustelu, jossa ydinvoimaa
pidetään vaihtoehtona fossiilille
energialähteille. Suomen vuotuiset
mielipidemittaukset osoittavat, että
ydinvoima nauttii maassamme suur-
ta kannatusta.

”Olemme tutkineet suomalai-
sten asenteita ydinvoimaa kohtaan
vuodesta 1983 lähtien, ja voimme
todeta, että maassamme on vahva
luottamus ydinvoimaan. Kannat-
us koki väliaikaisen kolahduksen
Tšernobylin ja Fukushima onnetto-
muuksien jälkeen mutta asiallisen
tiedotuksen myötä nousi uudelle-
en”, kertoo Suomen Energiateolli-
suden asiantuntija Kati Takala.

Suomen poliitikot ovat kannatta-
neet ydinvoimaa verrattain laajasti
kautta vuosien, mikä heijastuu myös
kansalaisten mielipiteessä. Tuoreim-
massa mittauksessa ydinvoiman
kannatus nousi IPCC:n kirjoittettua
ydinvoiman merkityksestä fossiili-
vapaana energialähteenä.

”Ydinvoiman kannatus on tämän
vuoden mielipidemittauksessa en-
simmäistä kertaa suurempi kuin sen
vastustus, riippumatta siitä, mitä
eduskuntapuoluetta äänestä.”

Kannatus on suurinta Kokoomuk-
sen äänestäjien parissa, joista 70 %
suhtautuu ydinvoimaan myönteises-
ti. Vihreiden äänestäjien prosenttilu-
vut olivat puolesta-vastaan 32–28
ja Vasemmistoliiton 30–26.

Kati Takala.

Wikipedia

Tšernobylin evakuointia v. 1986.

Kaksi Länsi-Ruotsin Ringhalsissa sijaitsevasta neljästä reaktorista – näkyvät kuvan yläosassa – aiotaan poistaa käytöstä.

Riittääkö Ruotsin sähköä Suomeen?

Ruotsin sähköntuotannon pelivara supistuu yhä enemmän. Pystyykö Ruotsi viemään sähköä Suomeen tulevan talven paukkupakkasilla?

Suomi tuo suuren osan sähköstään, viime vuonna 23 % kulutuksesta, eikä Suomessa ole enää riittävästi kapasiteettia kattamaan sähköntarvetta kaikkein kylmimpinä talvipäivinä. Pelastusköytenä ovat siirtoyhteydet ulkomaille, joiden ansiosta sähköä on mahdollista tuoda maahan.

Se edellyttää tietenkin, että naapurimailla on sähköä myytäväksi asti. Ruotsi on ollut

viime vuosina luotettava sähköntuotaja, Venäjä toisena vaihtoehtona – mutta lisäyksellä: kunhan siirtojohtokapasiteetti riittää.

Nyt Svenska kraftnät, siis Fingridiä vastaava Ruotsin kantaverkkoyhtiö, varoittaa pakkaskausien sähköalijäämän riskin merkittävästi kasvaneen Ruotsin sähköjärjestelmässä. Näin tapahtuu sitä vauhtia, kun ydinreaktoreita suljetaan sähköntuotuksen samaan aikaan kasvaessa Ruotsissa.

Seuraavaksi suljetaan joulukuun lopussa Ringhals 2, jonka sähköteho on 900 megawattia. Sitten vuonna 2020 suljetaan Ringhals 1, tehoa 865 MW.

Svenska kraftnätin ennuste talven 2019/2020 huippukuor-

mitukselle osoittaa, että Ruotsissa on valtakunnallisesti 1000 MW:n alijäämä normaalitalvena, 2000 MW:n alijäämä ns. kerran kymmenestä -talvena ja 2600 MW:n alijäämä kerran kahdestakymmenestä -talvena.

Ruotsi voi siis tulevina talvina olla ajoittain riippuvainen sähkön nettotuonnista selvitäkseen oman maansa sähköntarpeesta.

”On tärkeää korostaa, että sähkön tuontimahdollisuus huippukulutustunteina riippuu ensi sijassa siitä, onko naapurimaiden tuotannossa ylijäämää”, Svenska kraftnätin analyysissä todetaan.

Toisin sanoen, kysymys on siitä, paljonko sähköä Ruotsi pystyy oman sähköpulan aikana viemään Suomeen. Viime talvena Suomi toi ajoittain 4300 MW sähköä naapurimaista.

Huomautettakoon, että Ruotsin lähtötilanne on Svenska kraftnätin analyysin jälkeen heikentynyt, sillä useiden lämmitysvoimaloiden sulkemisesta on tehty nopeaa tahtia päätöksiä, mikä on seurausta elokuussa voimaan astuneesta mittavasta veronkorotuksesta. Näiden lakkautusten yhteisteho on 400–500 MW.

Hiljattain saatiin lisäksi kuul-

la – jälleen kerran – että Olkiluoto 3 -reaktorin tuotannon käynnistyminen lykkääntyy tammikuusta heinäkuuhun 2020. Sieltäkään ei siis ole tulos- apua ensi talveksi.

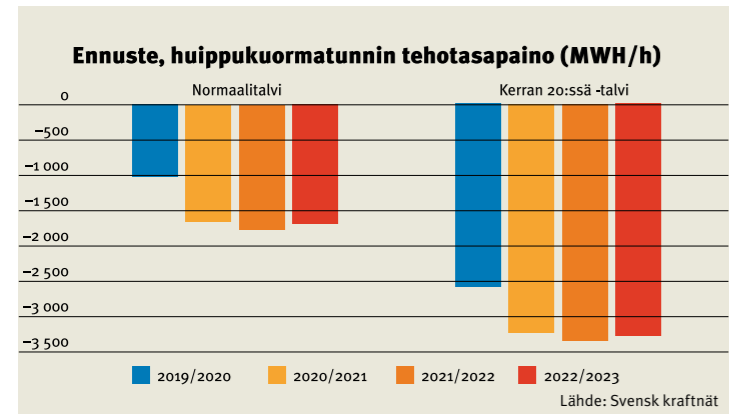
Lisäksi täytyy huomata, että Svenska kraftnätin ennusteet perustuvat oletuksiin, jotka väistämättä sisältävät jonkin verran epävarmuuksia. Miten vahvasti voi luottaa siihen, että tosiasiallista asennustehoa pystytään käyttämään jonain tietynä ajankohtana? Tilastojen perusteella ydinvoiman käytännössä toteutunut saatavuus huippukulutustuntina on 90 %, vesivoiman 82 % ja tuulivoiman 9 %.

Miltä tilanne näyttää tulevaisuudessa?

Svenska kraftnätin ennusteiden mukaan epävarmuus lisääntyy entisestään vuosien 2020–2023 kohdalla, kuten viimeisistä taulukoista käy ilmi. Tuulivoiman nopea laajentuminen ei tässä auta, sillä siinä sähköntuotanto ei tapahdu suunnitelmien mukaan.

Suomessa Fingrid on hankkinut 1300 MW sähköreservin, joka on siis valmiustilassa ja otettavissa nopeasti käyttöön sähköpulan iskiessä.

SVENOLOF KARLSSON

Ruotsin huippukuormitustunnin tehotasapainon ennuste talville 2019–2023.

Kannatusta kaapelille Merenkurkun yli

Fingridin ja Svenska kraftnätin yhteisessä selvityksessä kannatetaan uutta tasavirtayhteyttä Merenkurkun yli. Yhtiöiden mielestä on kuitenkin syytä odottaa rakennushankkeelle oikeaa ajoitusta.

Taustalla vaikuttavat sähkönkäyttöön ja -tuotantoon odotettavissa olevat muutokset, jotka asettavat vaatimuksia sähköverkoille ja -siirrolle. Sähköntarve lisääntyy yhä enemmän Etelä-Suomessa ja Etelä-Ruotsissa, mutta tuotantokapasiteettia rakennetaan etenkin pohjoisessa.

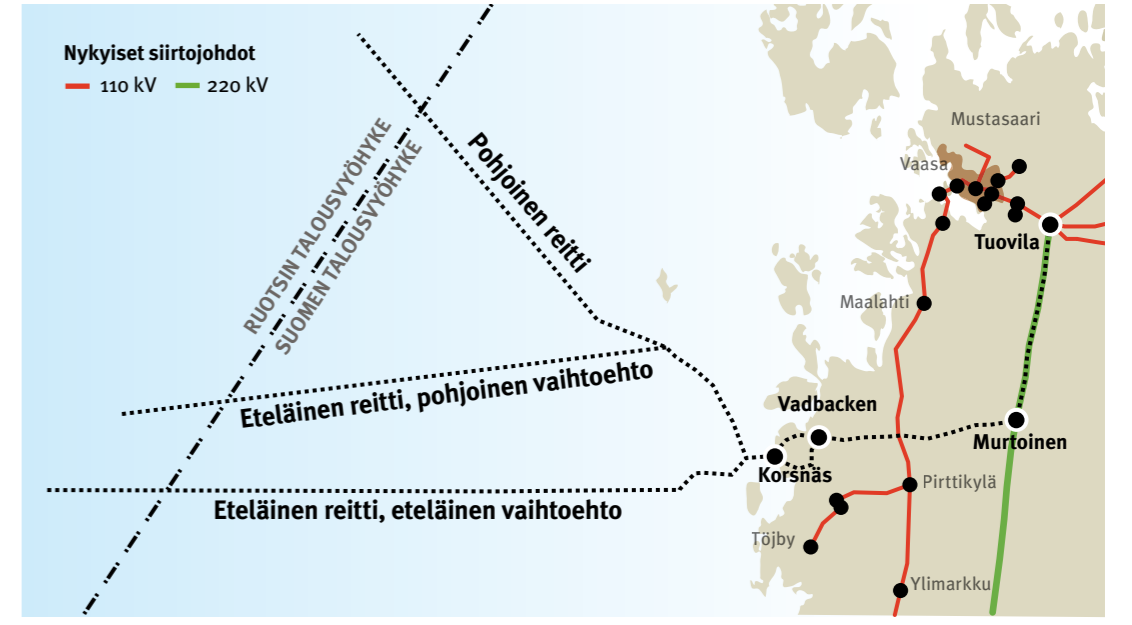
Pohjois-Ruotsiin ollaan rakentamassa valtavan suuria tuulivoimapuistoja, ja niitä on suunnitteilla myös Pohjois-Suomeen ja Norjaan. Lisäksi Fennovoiman tuleva ydinvoimala Hanhikivi 1 sijaitsee Pyhäjoella.

Sähkönsiirtolinjoja etelään suuntaan on vahvistettava, ja kansantalouden osalta olisi kannattavaa, jos maat pystyvät auttamaan toisiaan sähköalijäämän ja -ylijäämän tilanteissa.

Suomen ja Ruotsin sähköverkkojen välillä on jo entuudestaan kaksi vaihtovirtayhteyttä Pohjanlahden pohjukassa ja kolmas on rakenteilla, sekä kaksi tasavirtakaapelia niin sanotussa Fenno-Skan-yhteydessä. Se kulkee Pyhäjärven Rihniemeltä Ruotsin Dannebohun, 194 km matkan. Selvityksessä arvioidaan kolmannen Fenno-Skan-kaapelin ja vaihtoehdoisen Merenkurkun uuden kaapelin etuja ja haittoja.

Johtopäätöksenä on, että Merenkurkun vaihtoehdo tarjoo suuremman kansantaloudellisen hyödyn ja lisäksi parantaa sähköjärjestelmän teknistä suorituskykyä. Selvityksessä kuitenkin korostetaan, että suurin hyöty toteutuisi vasta vuodelle 2040 ennakkodussa tilanteessa.

Koska tulevaisuusennusteisiin liittyy aina epävarmuuksia, selvityksessä ehdotetaan, että

Selvityksen kartta. Yhteyskaapelille on tutkittu kolme ajateltavissa olevaa linjausta Korsnäsistä Ruotsin puolelta.

hankkeessa jäädään odottamaan lisätutkimuksia, joissa selvitetään uuden kaapelin paras ajoitus.

Selvityksessä lähdetään siitä, että Mustasaaren Tuovilan sähköasema yhdistetään Ruotsin Sollefteån Hjälтан sähköasemaan, välimatka on 307 km, josta 62 km Suomen ja 100 km Ruotsin mantereella sekä 145 km meren poikki. Kustannus olisi suunnilleen 1,6 miljona euroa kilometriltä, yhteensä siis 500 miljoonan euron suuruusluokkaa.

Yhteenvedossa mainitaan, että analyysin loppuvaiheessa löydettiin Ruotsin puolelta edullisempi liityntäpiste, Stornorrforss, heti Uumajan länsipuolella.

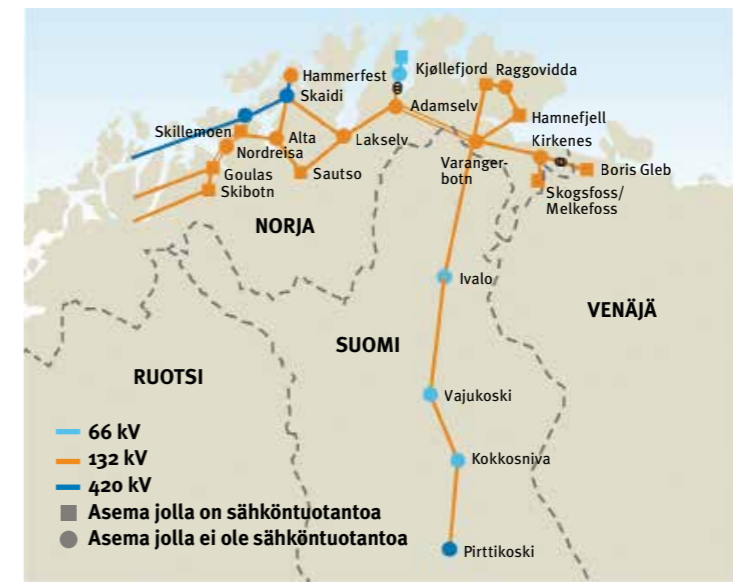
Kaikkien vaihtoehtojen todetaan olevan mahdollisesti ristiriidassa virallisten ympäristöintressien kanssa, Suomessa koska linja kulki Natura 2000 -alueilla. Korsnäsissä 16–19 vakinaista asuntoa olisi selvityksen mukaan 150 metrin päässä yhdysjohtodista. Sen ei kuitenkaan arvioida estävän toteutusta.

Toisessa, täysin pohjoismaisessa tutkimuksessa, esitetään valtionrajat ylittävää yhteyttä (”interconnector”) Pohjois-Norjan ja Suomen välille. Tällä hetkellä maiden sähköverkkojen yhteyslinjan kapasiteetti on erittäin rajallinen.

Perusteluina esitetään mm. sähkön voimakasta kysyntää, jota Norjan öljyalan uusien toimien odotetaan synnyttävän, sekä jo aiemmin mainittuja tuulivoiman laajennussuunnitelmia. Pohjois-Norjan ja pohjoisimman Suomen tuulioolosuhteet ovat Euroopan parhaita.

Tutkimus koskee yhteysjohtoa, joka kulki Kvalsundin kunnan Skaidista Pohjoisen jäämeren rannoilta Varangerbotnin kautta Ivaloon ja sieltä Pirttikoskelle. Johtopäätöksenä esitetään, että seuraavassa vaiheessa tutkittaisiin, mitä vaikutuksia uudella, ”kohtuullisen” tason yhteydellä olisi kansantalouden, ympäristön ja teknisten edellytysten kannalta.

SVENOLOF KARLSSON

Selvityksen kartta. Suomen verkko yhdistettäisiin Pirttikoskelta Norjan Skaidiin.

Ygeman ennakoi teholle tukijärjestelmää

Ruotsin uusi punavihreä hallitus yllätti keväällä energia-alan korottamalla sähkön ja lämmön yhteistuotannon verotuksen moninkertaiseksi. Korotus astui voimaan heti tämän vuoden

Ruotsin energiaministeri Anders Ygeman antaa ymmärtää, että energijärjestelmän tehon tukeminen voi tulla ajankohtaiseksi.

elokuussa. Omistajat reagoivat tähän sulkemalla tai rajoittamalla yhteistuotantoa voimakkaasti, ja sen seurauksena markkinoilta poistui yhtäkkiä 400–500 MW sähkötehoa.

Se heikentää sähkön osalta huoltovarmuutta mm. Tukholmassa ja Malmössä. Tehopula on jo aiemmin ollut esteenä paljon sähköä vaativille investoinneille. Malmö on esim. joutunut kieltäytymään leipomoyritys Pägenin suunnittelemasta suurinvestoinnista.

Tämä on sitä paitsi vasta alkua, yhä useammat toteavat. Samalla kun sähkönkulutus kasvaa, sähköverkko on yhä useammassa paikossa saavuttanut sähkösirron maksimitasonsa tai lähitöllä ei ole tuotantokapasiteettia.

Tilanteen muodostuminen tällaiseksi oli tuskin politiikkojen tarkoituksena, ja tämä on erityisen ongelmallista, koska Ruotsi aiotaan saada fossiilittomaksi. Monessa nyt fossiilienergiaa käyttävässä toiminnassa on siirryttävä käyttämään sähköä.

Tämän rinnalla vaikuttaa toinen voimakas trendi. Yhä useammat yritykset sijoittavat datakeskuksensa – luonteeltaan energiaintensiivisiä – Ruotsiin yhtäältä päästöttömän sähkön vuoksi mutta etenkin, koska ne eivät juurikaan joudu maksamaan energiaveroa. Niiden energiaveron on yleensä vain 0,5 äyriä/kWh, sekin poliittisen päätöksen jälkeen.

Äskettäin Ruotsin hallitus sitten peräännytti. Ensimmäisenä

ministeri Anders Ygeman sanoi, että yhteistuotantoverojen niin nopea käyttöönotto oli ”onnetonta”. Sitten hän antoi ymmärtää, että tulevaisuudessa Ruotsin sähkömarkkinoilla voidaan tarvita ”jonkinlaista tuotantotekojen tukimekanismia”.

Toisin sanoen tukea energijärjestelmän tehokapasiteetille. Tullakseen pohjoismaisen energiaministerin suusta lausunto on hätkähdyttävä, sillä se voidaan tulkita avaukseksi sähkömarkkinan uudelleen tuotantokokoonpanoon. Tällä hetkellä markkina perustuu vain sähkönhintaan eikä mitenkään erikseen palkitse suunniteltavissa olevaa ja siis säästä riippumatta toimivaa sähkötuo-
tuotantoa.

Rahaa siitä ettei tuota mitään

Energiewende, Saksan järjestelmä fossiilisesta energiasta siirtymiseksi uusiutuvaan energiaan, on alkuvaiheen ylistyksen jälkeen kohdannut ankaraa arvostelua. Tukijärjestelmistä koituu suunnattomat kustannukset, tavoitteita ei lähimainkaan saavuteta. Saksassa käytetään edelleen eniten fossiilista energiaa Euroopassa, enemmän kuin esim. Puolassa.

Nyt on noussut esille jälleen yksi tahaton kielteinen vaikutus. Yhä useammalle tuulivoiman omistajalle maksetaan siitä, ettei laitoksessa tuoteta sähköä.

Näin siksi että Saksan yli 30 000 tuulivoimalaa jauhavat kovalla tuulella valtavat määrät sähköä. Sähköverkot eivät pysty nielemään kaikkea tuulivoimasähköä, vaikka sillä on etusija fossiiliseen sähköön nähden. Jotta verkot eivät kaatuisi ja pimentyisi, ylimääräisähkö on pidettävä poissa.

Tuulivoimaloiden omistajien ei Energiewenden arkkitehtien mukaan pidä joutua kärsimään

tästä, sillä omistajille korvataan 95–100 % menetetyistä tuloista, jotka Saksan tukijärjestelmissä muodostuvat valtion takaamasta syöttötariffista. Valtio laskuttaa sitten tämän kustannuksen sähkönkuluttajilta.

Oheinen taulukko osoittaa, kuinka ei-tuotetun tuulivoimasähkön korvaus on noussut v. 2015–2019 ensimmäisen vuosineljänneksen (tammi-maaliskuun) mukaan laskettuna. Kuten näkyy, tänä vuonna ensimmäisen neljänneksen kustan-

nus oli 364 miljoonaa euroa.

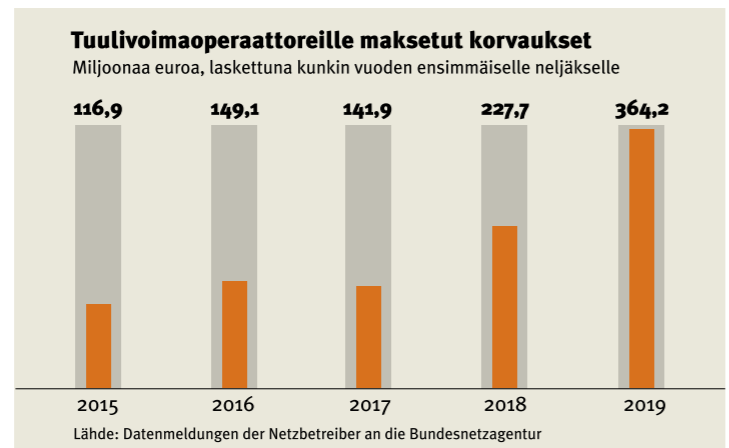
Tämä sähkömäärä, 3,2 TWh, on kaikkiaan 5 % Saksan tuulivoimatuotannosta. Sama sähkömäärä riittäisi vuosineljänneksen ajan esim. kuuteen miljoonaan sähköautoon tai 400 000 kotitalouden sähköön.

Sähköverkkojen riittämätömyys johtuu pitkälti ihmisten vastarinnasta. Saksalaiset eivät halua suurjännitejohtoa asuntojensa lähelle. Verkon laajennuksen vuoden 2020 tavoite saavutetaan vasta v. 2037, toteaa McKinsey konsulttitoi-

misto, joka on nyt kahdeksan vuotta ylläpitänyt Energiewenden etenemisindeksiä.

Samalla yhä useammat katsovat, että tuulivoima saa nyt riittää. Yli 1000 kansalaisaloitteessa vastustetaan aktiivisesti uutta tuulivoimarakentamista, ja vain 35 uutta tuulivoimalaa otettiin käyttöön vuoden 2019 alkupuoliskolla; vertailun vuoksi, Saksan tuulivoimaliiton mukaan uusia voimaloita tarvittaisiin 1400 vuosittain, jotta Saksa saavuttaisi uusiutuvuustavoitteensa.

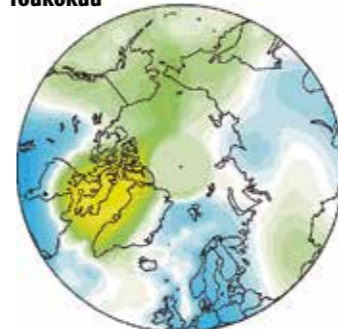
Tuulivoimaa vastustetaan pääasiassa kahdella perusteella: voimat sijaitsevat liian lähellä asutusta ja roottorinlavat tappavat liian paljon eläimiä. Saksan lajiensuojelulain mukaan laitos ei saa uhata luonnonvaraisia eläimiä. Pohjois-Saksan erään alueen kartoitusta kuitenkin osoitti roottorinlavojen tappaneen pelkästään yhden vuoden aikana 7 865 hii-rihaukkaa, 10 370 sepekkyyhyä, 11 843 sinisorsaa ja 11 197 loppia. Lisäksi koko Saksassa kuoli 250 000 lepakkoa.

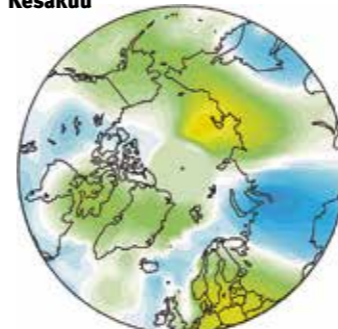
Suuria säävaihteluita

Kesä 2019 leimasivat suuret lämpötilavaihtelut ja Pohjanmaalla kuivuus.

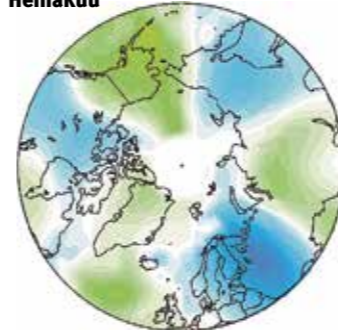
Toukokuu

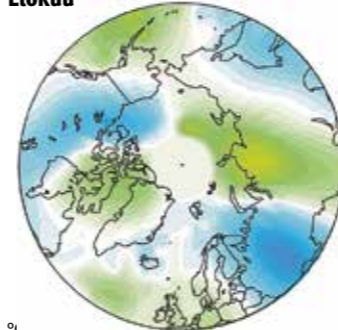
Kesäkuu

Heinäkuu

Elokuu

Fyysisen maantieteen professori Ole Humlum on laatinut pallokuvat GISS:n tietojen pohjalta. Pallot osoittavat kuukausittaisen keskipoikkeaman 2009–2018 keskiarvosta.

♦ Harvinaisen lämmintä huhtikuuta seurasi toukokuu, jonka keskilämpötila oli lähellä keskimääräistä. Toukokuun korkein lämpötila, 27,8 astetta, mitattiin Kokemäellä ja Turussa, matalin, -11,8 astetta, Kilpisjärvellä.

Heinäkuu oli lämmin, etelässä ja idässä lämpimin, Pohjois-Lapissa viilein. Kesäkuun korkein lämpötila, 32,3 astetta, mitattiin Kruunupyssä (lentoasemalla) ja Oulunsalossa 7. kesäkuuta. Monet kesäkuun yöt olivat samaan aikaan harvinaisen kylmiä, miinusasteita oli vielä 24.6. ja 27.–30.6.

Heinäkuussa oli edelleen hyvin vaihtelevaa, alkukuussa kylmää ja myös harvinaisen monta hallayötä, Möksyn havaintoasemalla Alajärvellä peräti seitsemän hallayötä. Heinäkuun kylmin lämpötila mitattiin Ylivieskassa, -1,7 astetta.

Sitten heinäkuun loppupuoli oli jälleen lämmin, useilla havaintoasemilla mitattiin lämpöennätyksiä. Heinäkuun korkein lämpötila, 33,7 astetta, mitattiin Porvoossa.

Elokuu kääntyi sitten jälleen viileän puolelle ja hallayötä oli jopa maan eteläosissa. Elokuun korkein lämpötila, 28,1 astetta, mitattiin sekin Kruunupyssä, matalin, -3,5 astetta, Sodankylässä.

Kaiken kaikkiaan kesäkuusta elokuuhun kuukaudet olivat noin asteen keskimääräistä lämpimämpiä maan länsiosissa, mutta aivan idässä ja Ylä-Lapissa kesäkuukausien lämpötilat jäivät vajaan asteen keskiarvojen alapuolelle.

Suomessa oli selvästi tavanomaista vähemmän ukkosia, noin 80 000 salamiskua, kun keskiarvo on 130 000. Heinäkuun salamointi oli vähäisintä 70 vuoteen, vain runsaat 8000.

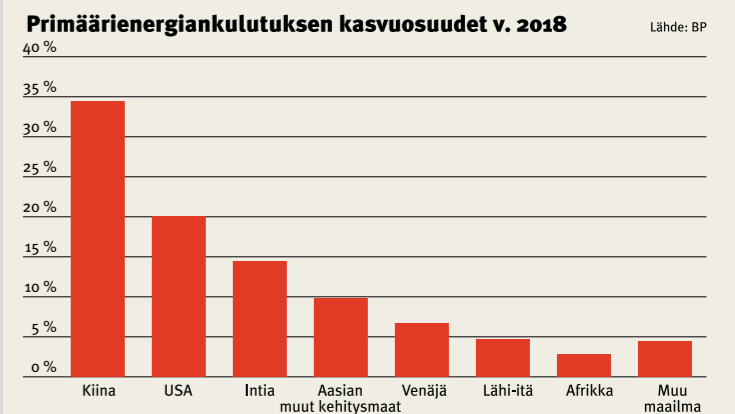
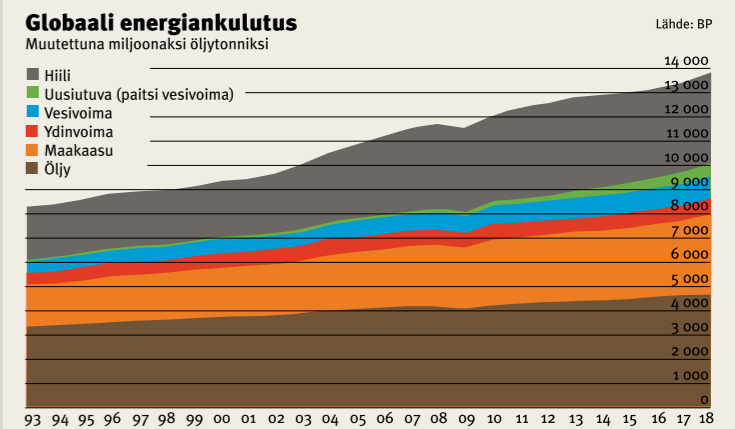
Samoin kuin kesä 2018, tämänkin kesä oli kuiva, sademäärät jäivät yleisesti alle puoleen normaalista.

Kesäkuukausille osui yksi myrsky, 5. heinäkuuta, jolloin Märketin majakalla mitattiin pohjoistuulen keskinopeudeksi 22,1 metriä sekunnissa.

Globaalisti vuoden 2019 tammi-kuun keskilämpötila ylitti vuosien 1981–2010 keskiarvon 0,38 asteella UAH-satelliittimittaussarjan mukaan. Täsmälleen sama luku saatiin elokuun osalta. Muina vuoden 2019 kuukausina globaali arvo oli 0,32–0,47 astetta vertailuarvon yläpuolella.

Energiaa kuluu yhä enemmän

♦ Maailman energiankulutus kasvoi v. 2018 kaikkiaan 2,9 %, mikä on suurin vuosittainen kasvuluku vuoden 2010 jälkeen. Öljynkulutus lisääntyi 1,5 %, hiilen 1,4 %, maakaasun 5,3 %; näiden fossiilisten energianlähteiden osuus kasvusta oli liki kolme neljäsosaa. Vesivoiman käyttö lisääntyi 3,1 %, ydinvoiman 2,4 %. Uusiutuvien energianlähteiden (tässä lähinnä biomassan, tuulen ja auringon) käyttö kasvoi 14,5 %, mutta niiden osuus maailman koko energiankulutuksesta on edelleen vain n. 3,5 %. Jos tarkastellaan pelkästään sähköntuotantoa, uusiutuvien osuus kasvoi globaalisti 8,4 %:sta 9,3 %:iin v. 2018.

Kiina kasvoi eniten

♦ Kuten kaavio osoittaa, Kiinan osuus vuoden 2018 primäärienergiankulutuksen kasvusta oli liki 35 %, USA:n 20 % ja Intian vajaat 15 %. Henkeä kohti laskettu primäärienergiankulutus supistui Euroopassa 0,2 % mutta lisääntyi Suomessa 3,8 %. Alla muutamia esimerkkejä henkeä kohti käytetystä primäärienergiasta, yksikönä gigajoule/henkilö: Qatar 749, Singapore 633, Kanada 390, Norja 370, USA 294, Etelä-Korea 246, Ruotsi 224, Suomi 221, Venäjä 209, Saksa 164, Kiina 96, Intia 25, Bangladesh 9. Kasvihuonekaasut supistuivat Euroopassa 1,6 % mutta lisääntyivät Suomessa 2,7 % ja maailmanlaajuisesti 2 %.

Donald Swan

Swanin perheorkesteri vuoden 1915 tienoilla. Vasemmalta Einar ja sopraano-saksofoni, Ellen ja tenorisaksofoni, Anne ja es-klarineti, John ja bassosaksofoni sekä Walter ja alttosaksofoni.

Edlan laulaneen kotona kaiken aikaa, tytär luuli kappaleita suomalaisiksi kansanlauluiksi. Myöhemmin hän on kuitenkin ymmärtänyt, että äiti yleensä kysyi lapsilta, mistä he halusivat kuulla laulun ja sitten kehitti laulellessaan siihen sanat ja melodian.

Matin ja Edlan tavoitteena oli ilmeisesti auttaa lapsia musiikissa mahdollisimman pitkälle. Lapsista seitsemästä tuli muusikkoja, useimmat heistä soittivat monia instrumentteja. He alkoivat esiintyä eri kokoonpanoissa jo nuorella iällä.

Tämä sai lehdistön kiinnostumaan perheestä. Lehtiartikkeleissa kerrotaan musikaalisista lapsista, jotka osasivat käsitellä mitä tahansa soitinta. Huomio kiinnittyi erityisesti Einarin, vanhimpaan poikaan, synt. 1903. Einarin alettua 4-vuotiaana soittaa isän valmistamaa viulua hänestä tuli osa trioa, jossa isä soitti klarinettia ja Ellen-isosisko urkuharmonia. Einar oppi pian soittamaan myös pianoa, kornettia, huilua, saksofonia ja rumpuja.

9-vuotiaana Einar Swania pidetään musiikin ihmelapsena, kun hän soitti viulistina sisarensa pianosäestyksellä Rossinin ”Wilhelm Tellin” alkusoiton. Einar julkaisi 11-vuotiaana ensimmäisen oman sävellyksensä ja alkoi antaa soittotunteja saadakseen haalittua rahat parempaan viuluun.

Matin ja Edlan tyttäret Ellen ja Anne esiintyvät puolestaan useissa tyttöorkestereissa, yhden nimenä oli Gypsy Sweethearts. Nuorin sisko Aina teki paljon myöhemmin yhteistyötä jazzmuusikko Heikki Sarmanon kanssa. Aina kävi Suomessa vuodesta 1970 lähtien vuosittain ja sai v. 1994 ansioistaan Suomen Valkoisen Ruusun mitalin.

Lapsuuden ihmelapsivuosien jälkeen Einarin tie johti 1920-luvulla suoraan amerikkalaisen populaarimusiikin ytimeen, jossa jazz oli uutta ja suurta. Hän kävi kauppakoulua, The High School of Commerce, ja vaati koulun orkesterissa saada soittaa kaikkia instrumentteja ”jotta pystyisi paikkaamaan, jos joku orkesterilainen sairastuisi”. Einarin kerrotaan hallinneen hyvin yli 20 soitinta.

Donald Swan

Einar ja Ann sekä lapset Leslie ja Donald, v. 1935.

Einar Swan v. 1927 Vincent Lopezin orkesterissa, lehtikuva.

Worcester Telegram

Einar Swan kuoli aivo-verenvuotoon v. 1940, vain 37-vuotiaana, Anne-vaimo kuoli v. 1993. Matti Swan kuoli Petalumassa Kaliforniassa v. 1956. Artikkelin päälähteenä on tutkimus *Who Was Einar Swan? A Study in Jazz Age Fame and Oblivion*, jonka Lundin yliopiston lehtori ja dosentti Sven Bjerstedt julkaisi v. 2006. Sven Bjerstedt on sittemmin tavannut Einar Swanin pojan, Donaldin. Sven Bjerstedt kiittää sydämellisesti sukututkijoita, jotka autoivat häntä oikeille jäljille. Tutkimuksen seurauksena Ruotsin Radio P2 teki radiodokumentin – edelleen kuunneltavissa verkossa – ja Benny Törnroos tuotti tv-dokumentin FST5:lle.

Ihmelapsi Einar Swan

Ainuttakaan suomalaistaustaisen säveltäjän kappaletta ei ole soitettu yhtä paljon kuin Einar Swanin balladia *When Your Lover Has Gone*. Kertooko laulu hänen vanhempensa surullisesta tarinasta?

Tämä tarina alkaa vuonna 1897 Alavetelin Broändassa, kun Matti Swan, 20, päättää kerätä kimpsunsa ja muuttaa Helsinkiin. Elämä kotitilalla on raskasta niin fyysisesti kuin henkisesti, isoveljet Herman ja Antti ovat jo aiemmin lähteneet siirtolaisiksi USA:han. Matti toivoo voivansa Helsingissä arkisen leipätyönsä rinnalla opiskella suurta intohimoaan, musiikkia.

Matin isä Alexander (”Aleksi”) on sukupolvien ajalta taustaltaan evijärveläinen, hänen sukunimensä on Joutsen, siis ruotsiksi Svan. Matin äidin Fredrika (”Riika”) Hästbacka Nääsin sukujuuret ovat, kuten nimetkin osoittavat, läheisellä Teerijärvellä. Perhe on muuttanut Joutsenesta Broändaan vasta v. 1890.

Alavetelissä kerrotaan vielä nykyäänkin Joutsenen perheen kovasta kurista. Lapsat kasvatettiin nyrkeillä, ja Oskari-pojan kerrotaan kostaneen isälleen iskemällä tätä kirveellä jalkaan. Isä tunnettiin Alavetelissä sen jälkeen Halt-Alexin (Rampa-Aleksin) nimellä.

Matti muutti sukunimekseen Svan v. 1895 ja asui Helsingissä kaksi vuotta. Hän tapasi siellä hattuliikkeen myyjättären Edla Mariana Aaltosen. Edla oli Matin ikätoveri, syntynyt Kosken seurakunnassa ja vanhempien suvut olivat lähinnä Koskelta, Paltaasta ja Perttelistä Varsinais-Suomesta.

Toukokuussa 1899 Matti Svan lähti Amerikkaan. Edla seurasi perässä elokuussa 1900. Hän oli tuolloin kirjoilla Vaasassa ja matkusti pirttikyläläisen ystävättärensä, Maria Styfin, kanssa. Matti ja Edla avioituivat, Matti otti nimekseen John Matthew Swan.

Ei tiedetä, miten Swanin perhe hankki elantonsa, mutta Matti oli selvästikin hyvin taitava ja tarmokas puuseppä. Perhe asui pari vuotta Clevelandissa Ohiossa mutta sittemmin Gardnerin ja Worcesterin seuduilla Massachusettsissa. Matti ja hänen veljensä Antti Swan omistivat muutaman vuoden ajan yhdessä kiinteistön, jossa Matti perheineen asui. Antti toimi jonkin aikaa sosiaalidemokraattisen Raivaaja-lehden liikkeenjohtajana.

Edla Swan sai yhdeksän lasta, jotka varttuivat musiikin ympäröimänä aivan taaperosta asti. Matti toimi musiikinopettajana sekä omassa perheessään että kodin ulkopuolella ja perusti ja johti orkestereita, joiden nimissä kalskahti suomalainen mytologia, kuten Kalevala, Pohjola ja Kantele. Hän kuului Finnish Music Society of the East -yhdistyksen perustajiin. Hän sävelsi ja teki sovituksia. Ja mikä merkittäväntä, Matti rakensi omin käsin erilaisia soittimia.

Edllakin oli selvästi aidosti musikaalinen. Yksi tyttäristä on kertonut

Ulf-Peter Granö on avustanut artikkelin sukutiedoissa. Hän selvittää harrastuksenaan sukulaissuhteita eri sukutietokantojen avulla. Hänet tavoittaa sähköpostitse ulf-peter.grano@live.se.

kin kuuluisamman orkesterinjohtajan Vincent Lopezin orkesteriin. Einar soitti Lopezin orkesterissa 1920-luvun loppuun ja osallistui muun muassa orkesterin Englannin-kiertueeseen v. 1925.

Tämä oli varhaisen jazzin kulta-aikaa, ja Einar vaikutti sen ehdottomassa ytimessä sekä muusikkona että kysyttynä ja hyväpalkkaisena sovittajana.

Joskus vuoden 1930 tienoilla Einar päätti jälleen kulkea omia teitään ja jätti esiintyvän muusikon elämän. Hän jäi kotiin lastensa Leslien (synt. 1926) ja Donaldin (synt. 1930) kanssa ja käytti aikansa sovitusten tekemiseen. Toimeksiantajina oli kuuluisia orkesterinjohtajia, kuten Dave Rubinoff ja Raymond Paige.

Nyt Einar kirjoitti kappaaleen, jolla hän ansaitsee erityisaseman myös säveltäjänä, *When Your Lover Has Gone*. ”Maailman surullisin kappaale”, toteaa musiikintutkija Sven Bjerstedt. Lukijat muusikot ovat esittäneet kappaaleen, ja siitä on satoja levytyksiä. Louis Armstrong teki niistä ensimmäisen huittuissa 1931.

Kappaaleen ovat levyttäneet esimerkiksi Billie Holiday, Frank Sinatra, Ben Webster, Chet Baker, Erroll Garner, Nat King Cole, Oscar Peterson, Ella Fitzgerald, Count Basie, Dinah Washington, Herb Ellis, Sarah Vaughan, Judy Garland, Art Farmer, Ray Charles, Sammy Davis, Marvin Gaye, Ricky Nelson, Carly Simon, Linda Ronstadt...

Laulutekstin loppu kertoo tyhjentävästi: *Like faded flowers life can't mean anything when your lover has gone*. Kun rakkain on lähtenyt, mitään ei ole jäljellä, kuu ja aurinko ovat poissa.

When your lover has gone

*What good is the scheming
The planning and dreaming
That comes with each new love affair
The love that you cherish
So often may perish
And leave you with castles in air*

*When you're alone
Who cares for starlit skies
When you're alone
The magic moonlight dies
At break of dawn
There is no sunrise
When your lover has gone*

*What lonely hours
The evening shadows bring
What lonely hours
With memories lingering
Like faded flowers
Life can't mean anything
When your lover has gone*

Synkemmäksi tunne voi tuskin tulla.

Viittaako teksti johonkin Einarin elämässä? Sven Bjerstedt on mittavan salapoliisityön tuloksena paljastanut Einar Swanin historian unohtuneista ja on itsekin jazzmuusikkona syvästi vaikuttanut kappaaleesta. Bjerstedt löytää vahvan yhtymäkohdan Einarin perhehistoriaan. Vuoden 1930 tienoilla Matti jätti vaimonsa ja muutti Kaliforniaan. Hän ei enää koskaan palannut perheensä luo eikä hän tullut edes Edlan hautajaisiin v. 1935.

Kuvaako *When Your Lover Has Gone* (”Kun rakkaasi on lähtenyt”) Einar Swanin myötätuntoa ja ymmärrystä äitiään kohtaan?

SVENOLOF KARLSSON

Muutamia esimerkkejä Einar Swanin sukulaisista:

Lisa Burcio de Frade

Jan-Anders Enegren

Joelle Steele

Anna-Maja Henriksson

Valtteri Bottas

Kimi Räikkönen

Voitto Kalliokoski

Tobias Lillvik

Art Fors

Erik Tallqvist

• **Lisa Burcio de Frades**, työskentelee County of San Diegossa Kaliforniassa, aktiivinen sukututkija, äidinisä on Einarin serkku 6. polvessa

• **Jan-Anders Enegren**, juristi, Jyväskylä, isä on Einarin serkku 7. polvessa

• **Joelle Steele**, kirjailija, San Francisco, äiti on Einarin serkku 7. polvessa

• **Anna-Maja Henriksson**, oikeusministeri, isä on Einarin serkku 7. polvessa

• **Valtteri Bottas**, formula-1-kuljettaja, isänäiti on Einarin serkku 7. polvessa

• **Kimi Räikkönen**, formula-1-kuljettaja, äidinisä on Einarin serkku 7. polvessa

• **Voitto Kalliokoski**, entinen maatalous-työläinen, aktiivinen sukututkija, isänäiti on Einarin serkku 7. polvessa

• **Tobias Lillvik**, Uumajan kunnan arkkitehtivirkailija, aktiivinen sukututkija, isänisä on Einarin serkku 7. polvessa

• **Art Fors**, eläkeläinen, Surrey, British Columbia, aktiivinen sukututkija, Einarin serkku 8. polvessa

• **Erik Tallqvist**, entinen maanviljelijä, aktiivinen sukututkija, äiti on Einarin serkku 8. polvessa

Katseet luontoon Metsäpeura on palannut

Muutin kolme vuotta sitten Haapajärvelle. Avioidin uuteen maisemaan, jota hallitsevat metsät, järvet, suot ja viljelysmaat – ja metsäpeura, minulle uusi eläinlaji. Tiesin metsäpeurasta sen, mitä olin kirjoista lukenut mutta en ollut käytännössä kokenut tätä pitkäjalcaista poroa, joka elää metsissä ja soilla ja talvisin kerääntyy laumoiksi jäätyneiden järvien ja soiden läheisyyteen jäkäläkankailla. Pitkät jalat ovat sopeutuma lähinnä talven lumiolosuhteisiin.

Metsäpeurat laiduntavat kangasmailla poronjäkälää, joka on syksyllä ja talvella niiden perusravintoa. Lopun aikaa ne viettävät järvillä ja soilla. Näkymät ovat järvillä ja soilla avoimet kaikkiin suuntiin, ja niinpä metsäpeurat pystyvät hyvissä ajoin havaitsemaan pahimman vihollisensa suden – ja myös ihmisen, joka aikoinaan metsästi säällittä metsäpeurojen talvilaumoja ja onnistui hävittämään lajin Suomesta. Pienet peuralaumat voivat viettää talven heinäpelloilla, jotka tarjoavat sekä ravintoa että hyvän näkyvyyden. Nykyajan talvielämän muoto metsäpeuralle. Monet metsäpeurat hakevat lumettomana aikana mielellään ravintoa reheviltä heinäpelloilta, joten miksi ei myös talvella?

Metsäpeurojen läsnäolosta uudella kotiseudullani kertoivat liikennemerkit, jotka varoittivat peuroista muutamilla tieosuuksilla, lähimmät naapurikunnassa Reisjärvellä. Juoksevaa, sarvipäistä metsäpeuraa esittävät varoitusmerkit on sijoitet-

Varokaa metsäpeuraa, etenkin syksyn kiima-aikana.

Voimakas hirvas astelee suolla.

tu mäntymetsiä halkovien teiden varsille, sillä peurat kerääntyvät mäntymetsiin syksyn kiima-aikana ja viettävät niissä myös alkutalven. Tietenkin aloin heti ensimmäisenä syksynä tähyillä, näkyisikö niitä näiden tieosuuksien varrella.

Kolmantena syksynä sain sitten palkinnon tähyilylleni. Havaitsin pienen metsäpeuraryhmän, jossa oli muutamia naaraita eli vaatimia vasoineen uroon eli hirvaan seurassa. Hirvas oli komea eläin, jolla oli mahonginruskeaan vivahtavat sarvet ja voimakas eturuumis. Metsäpeuran sarvikuunu on kapeampi ja pystympi kuin poron ulospäin leviävät sarvet. Kapeiden sarvien ansiosta peuran on helpompi liikkua metsässä.

Hirvas oli koonnut haaremsina, vaatimet vasoineen, helppokulkuisen metsikköön ja vahti vaatimia himoiten ja mustasukkaisesti vuorokauden ympäri. Se aikoi yksin paritella vaatimien kanssa eikä päästää nuorempaa ja yhtä lailla kaipaavaa hirvasta sekaantumaa asiaan. Kiima-aika, rykimäaika, on kuluttavaa aikaa etenkin hirvaille, joilla on oma haaremi. Voipuneet hirvaat kulkevat pää painuksissa talvilaumojen

alkaessa kokoontua ja pudottavat pian komeat sarvensa. Vaatimet säilyttävät sarvensa seuraavan kevään poikimiseen saakka ja käyttävät sarviaan suojatessaan itseään talvilaitumella toisilta vaatimilta sekä suurikasvuisemmilta hirvailta, jotka sarvettomina ovat talvilaumoissa arvoasteikon alimmaisina.

Onnistuin pilvisenä ja kosteana lokakuun päivänä, heikon etelätuulen puhaltaessa, tavoittamaan peuralauman, jonka olin taitamatomuuttani hädistänyt ylös ruokalevöltä. Peurat lähtivät karkuun tuulen suuntaan itään kaartaen. Minäkin lähdin myötätuuleen mutta länteen kaartaen ja pysähdyin pienen suon laidalle, sillä uumoin peurojen kulkevan sen kautta. Ja aivan oikein – hetken odottelun jälkeen metsäpeurat tulivatkin rauhallisesti vaeltaen ruskan täplittämässä mäntymetsässä suoraan suota kohti.

Kun puoli laumaa oli jo ehtinyt suolle, johtajavaadin vainusi minut. Vastenmielinen ihmisen haju sai peurat perääntymään nopeasti metsään, kun minä jäin puhaltelamaan jännityksestä ja palauttamaan hengitystä ennalleen. Kame-ran muistikortilla oli ikuistettuna

viisi eri metsäpeuraa, mm. valpas johtajavaadin ja komea hirvas.

En osaa kuvitella kauniimpaa eläintä kuin metsäpeura syksyisessä metsässä. Sen erisävyiset ruskeat ja harmaat vivahteet sopivat niin hyvin mäntymetsän värikyseen. Minä ja monet muut saamme kiittää Venäjän erämaita siitä, että voimme nyt nähdä metsäpeuroja pohjalaismailla. Metsäpeurakanta säilyi Venäjällä ja palasi 1960-luvulla entisille maille Suomeen, Kuhmoon, joka oli aikoinaan ollut peurojen vahvaa tukialuetta.

Suomen metsäpeurakannan turvaamiseksi muutamia peuroja siirrettiin Kuhmosta aitaukseen Salamajärven kansallispuistoon Perhoon v. 1979. Keski- ja Etelä-Suomen viimeiset metsäpeurat oli ammuttu täältä Suomenselän alueelta 1800-luvulla. Lajin palauttaminen Suomenselälle onnistui yli odotusten. Metsäpeura on levinnyt Salamajärven kansallispuistosta kaikkiin ilmansuuntiin mutta etenkin itään ja kaakkoon päin. Pian metsäpeuran levinneisyys ulottuu lievästi kaartaen idästä Kuhmosta ja Kajaanista luoteeseen Perhoon ja Vimpeliin.

Saaristossa lepäileviä laulujoutsenia.

Merihanhi on palannut vahvasti saaristoon.

Erityisen hyvältä tuntuu, että kansallispuistolla on ollut keskeinen rooli metsäpeuran paluussa pohjalaismailla. Isojoen Lauhavuoren kansallispuistoon siirrettiin kaksi vuotta sitten samalla lailla aitaukseen muutamia metsäpeuroja. Nekin aiotaan päästää vapaiksi ja toivottavasti ne muodostavat uuden metsäpeurakannan neljänteen pohjalaismaakuntaan. Metsäpeura on pystytty palauttamaan sen entisille maille määrätietoisella työllä ja luonnon avulla. Voittoa sekä luonnolle että ihmiselle!

HANS HÄSTBACKA

Hans Hästbacka kirjoittaa tässä numerossa luontoartikkelit Mattias Kanckosin sijasta.

Syksyn kurkiparvet ovat tuttu näky viljelymaiseissa.

Suurten lintujen aikaa

Tietyt lintulajit pärjäävät hyvin luonnossa ja kulttuurimaisemassa. Ne ovat suuria ja vahvoja eikä niillä ole juurikaan vihollisia, ja sen lisäksi ne ovat sopeutuvaisia. Merikotka, kurki, laulujoutsen ja merihanhi ovat juuri tällaisia suuria ja menestyneitä lajeja.

Kun kävin viimeksi Närpiössä ja samalla nautin polttopuiden pilkkomisesta entisellä kotitalollani Kalaxissa, jossa tyttäreni asuu nyt perheineen, aloin miettiä suurten lintujen menestymistä. Pitkulaisen viljelylaakson puiduilla pelloilla viihtyi satoja kurkia, kymmeniä laulujoutsenia sekä paljon meri- ja kanadanhanhia. Nuori merikotka liiteli laakson yllä ja täydensi suurten lintujen joukkoa.

Jos jätämme pois kanadanhannen, joka on Pohjois-Amerikasta tuotu ja Suomeen vakiintunut riisitalaji, neljä jäljelle jäävää lajia ovat maassamme alkuperäisiä, ja niiden historia suhteessa ihmiseen on ollut vaihteleva.

Kurki on pärjännyt parhaiten yhteiselossa ihmisen kanssa. Kanta ei ole taantunut metsästyksen takia, ja kurki on hyötynyt suuresti oman maamme ja muun Euroopan mittavasta viljan- ja perunanviljelystä. Syksyisin kurki laiduntaa puinnin jälkeen pelloilla, ja keväällä se syö perunapelloille jäänyttä satoa ja sänkipelloille karisseita jyviä. Lisäksi lajia ruokitaan paikoin talvehtimisen ja kevätmuuton aikana. Kanta on lisääntynyt 2000-lu-

vulla, mikä ei ole yllättävää ottaen huomioon lajin levittäytymisen soilta uusille pesimäpaikoille, esim. avohakkuualueille, viljelyksille ja pienille kosteikoille. Nykyään Suomessa on n. 40 000 pesivää kurkiparia, mikä kuuluu ja näkyy syksyn suurkokoontumisissa viljelymaiseissa.

Kurjen tavoin myös laulujoutsen ja merihanhi ovat hyötynet puitujen viljapeltojen ja myös heinäpeltojen tarjoamasta ravinnosta keväisin ja syksyisin. Laulujoutsenia näkyy keväisin myös sohjoisilla perunapelloilla, joissa ne maiskutelevat jäätyneitä perunanjämjiä mutamaasta.

Laulujoutsenet ja merihanhet olivat 1900-luvun alkupuoliskolla lähestulkoon hävinneet ihmisen harjoittaman metsästyksen ja muniin keräämisen takia. Molempien kannat kuitenkin elpyivät rauhoituksen myötä. Laulujoutsen on edelleenkin täysrauhoitettu. Merihanhikanta on elpynyt määräaikaisen metsästyskiellon ja sittemmin säänneltyjen metsästysaikojen ansiosta.

Kyhmyjoutsenen tarina on samankaltainen. Laji oli lähes hävinnyt Itämereltä metsästyksen ja mm. Etelä-Ruotsissa ja Tanskassa sulkasadon aikana harjoitetun pyynnin vuoksi. Kanta elpyi täysrauhoituksen jälkeen ja on sittemmin levinnyt Suomeen.

Nykyään maassamme on n. 10 000 pesivää kyhmyjoutsenparia, yhtä paljon kuin laulujoutsenia.

Lisäksi syksyn aikana maamme ylitse lentää Venäjältä ja Siperiasta n. 100 000 laulujoutsenta, jotka edistävät lajirikkuutta viljelymaiseissa ja merenlahdissa.

Merikotkan harvinaistumiseen ei ollut syynä pelkästään suoranainen vaino riistanhoidon nimissä. Suhteellisen varhaisesta rauhoituksesta huolimatta merikotkan alamäki kohti täydellistä sukupuuttoa jatkui pitkään Itämeren ympäristömyrkkujen (DDT, PCB ja elohopea) takia. Ympäristömyrkyt kerääntyivät kotkien pyydystämiin kaloihin ja kaloja syöviin lintuihin. Jäljelle jääneet kotkakarit olivat niin täynnä myrkyä, etteivät ne enää kyenneet lisääntymään.

Sama kohtalo oli saariston hylkeillä ja saukoilla. Pitkäjänteinen suojelutyo ja roimasti alentuneet myrkkypitoisuudet ovat mahdollistaneet merikotkan paluun muinaisille seuduilleen saaristossa ja järvimaiseissa.

Merikotka on kurjen ja laulujoutsenen tavoin ollut 2000-luvulla hyvin joustava asuinpaikkojensa valinnassa. Nykyään merikotkan pesiä löytyy mökkisaarilta, avohakkuualueille jätetyistä haapausta sekä soiden pieniltä metsäsaarekkeilta. Näiden eri lajien sopeutumiskyky yhdistettynä ihmisten myönteiseen asennoitumiseen on tasoittanut tien suurten lintujen aikakaudelle.

HANS HÄSTBACKA

TERVETULOA VETELIN ENERGIAAN!
Sähkön laatu, jännä ja varmista Polvijärven!

Vetelin Energia on päivittänyt verkkosivunsa.

Selkeys tärkeintä kotisivuilla

◆ VETELIN ENERGIA

Vetelin Energian verkkosivut uudistuivat näkyvästi toukokuussa. Yhtiön verkkosivujen uudistamishanke oli juuri aloitettu, kun uusi toim. joht. Antti Kettu tuli taloon ja otti hankkeen viedäkseen sen loppuun.

”Lähtökohtana oli selkeys. Asiakkaidemme pitää löytää etsimänsä nopeasti ja helposti ja saada tietoa helppotajuisella kielellä”, Antti Kettu kertoo.

Etusivulla esitellään näkyvästi yhtiön tuote- ja palvelutarjonta, aina sähkö- ja kaukolämpösopimuksista sähköasennuspalveluihin ja täydelliseen Nordic Sunrise -aurinkoenergiapakettiin. Verkkosivuilla on helppo suunnistaa kuvakkeiden ja painikkeiden avulla. Sisältö ei ole kiinteä vaan elävä tarjonnan ja kysynnän mukaan.

”Sisältöä kehitetään jatkuvasti. Päivittäin tulee jotain uutta, usein asiakkaiden tai oman henkilöstömme ehdotuksen jälkeen heidän huomattuaan, että voisimme täydentää sisältöä”, Antti Kettu sanoo.

Aurinkokennot tarkkailussa

◆ KRUUNUPYYN SÄHKÖLAITOS

Aurinkoenergiajärjestelmän asentaneet Kruunupyyn sähkölaitoksen asiakkaat pystyvät nyt seuraamaan, paljonko ylijäämä sähköä he syöttävät sähköverkkoon.

”Asiakkaat ovat aiemmin pystyneet lukemaan invertteristä, kuinka paljon järjestelmä tuottaa, mutta nyt he voivat kirjautua yhtiön verkkosivulle ja katsoa, miten paljon sähköä he ovat tosiasiaa syöttäneet sähköverkkoon. Asiakkaamme ovat kysyneet tätä palvelua ja nyt voimme sen tarjota”, kertoo Kruunupyyn sähkölaitoksen toim.joht. Glen Ahlskog.

Kruunupyyn sähkölaitos ostaa mikrotuottajilta sähköntuotannon ylijäämä sähköä.

”Suurimman hyödyn omaa sähköä tuottavat asiakkaat saavat siitä, että he säästävät ostosähkössä, siirtomaksuissa ja sähköverossa. Oma sähkönkulutus kannattaa siis suunnitella niin, että se on suurimmillaan silloin, kun tuotantokin on suurimmillaan”, Glen Ahlskog toteaa.

Hän huomauttaa, ettei lämpötila ole ratkaiseva tekijä. Aurinkoenergia tuottaa huhtikuussa suunnilleen yhtä paljon sähköä kuin elokuussa.

Glen Ahlskog esittelee yhtiön uutta aurinkoenergiatuotannon seuranta-palvelua.

Nina Högberg neuvoa mielellään, mitä sähkökatkokaatikkoon kannattaa pakata.

Sähkökatkokaatikko avuksi hädässä

◆ UUDENKAARLEPYYN VOIMALAITOS

Mukava elämämme perustuu sähkön-, vesi- ja tietoliikenneverkkojen toimimiselle. Rankat säät ovat viime vuosina koetelleet mm. Itä-Suomen haja-asutusalueita, ja kokemukset ovat lisänneet siellä kriisivalmiutta. Nyt myös Uudenkaarlepyyn Voimalaitos tiedottaa asiakkailleen miten varautua yllättäviin tilanteisiin.

”Meidän tulee strategiamme mukaisesti parantaa erityyppisiin kriisitilanteisiin varautumista. Olemme pitäneet tiedotustilaisuuden karja- ja viljatilallisille, ja myöhemmin tänä vuonna järjestämme kotitalouksille suunnatun tilaisuuden”, kertoo Uudenkaarlepyyn Voimalaitoksen toim.joht. Tony Eklund.

Yhtiö on kerännyt *Beredskap för krislägen* -kansioon konkreettisia vinkkejä eri hätätilanteita varten – suomenkielinen versio tulossa. Sieltä voi myös saada osviittaa, mitä asioita kodin sähkökatkokaatikkoon kannattaa pakata.

”Siellä pitää olla kaikkein välttämättömimmät asiat sellaisen tilanteen varalta, jossa sähkö on poikki, kännykkäverkot sammuneet tai vesihanasta ei tule vettä”, sanoo Uudenkaarlepyyn Voimalaitoksen viestintäassistentti Nina Högberg.

Syväasukellus turbiineihin

◆ ESSE ELEKTRO-KRAFT

Koska loppukesän kuivuus on rajoittanut vesivoimaloiden tuotantoa, Esse Elektro-Kraft käytti tilaisuuden hyväkseen ja huolsi Hanhikosken, Hattarin ja Värnumin voimaloidensa turbiinit. Ruotsalaisen Tyrab konsulttifirman asiantuntija laskeutui turbiineihin ja teki erilaisia mittauksia.

”Tyhjensimme veden turbiineista ja kuivatimme voimalan. Minä en tiennyt, miltä siellä sisällä näytti, mutta nyt tiedän”, Tommy Sassila kertoo.

Mittaustulokset olivat hyviä, ja voimalat selvisivät vähällä, vain yksi katkaisin täytyi vaihtaa.

”Turbiinit olivat hyvässä kunnossa. Laakeritkaan eivät olleet niin kuluneita, että ne pitäisi vaihtaa lähitulevaisuudessa.”

Tällä hetkellä huolenaiheena on matala vedenpinta, ja yhtiön viidestä turbiinista kaksi on pysähdyksissä odottamassa korkeampia vesiä. ELY-keskus myönsi äskettäin luvan lisätä Ähtävänjoen virtaamaa 2,5 kuutiometrillä vuorokaudessa.

”Kuivuus on viimevuotista pahempi. Lappajärven seudulla saisi sataa viikon ilman taukoa, jotta saisimme vedenpinnan nousemaan ja tuotannon normaali tasolle”, Tommy Sassila sanoo.

Tommy Sassila on löytänyt uusia sopukoita vesivoimaloista.

Herrfors on saanut vahvistuksia Ylivieskaan, nimittäin Antti Ylitalon, Jouni Junttilan ja Mervi Isokosken.

Uusi trio Ylivieskassa

◆ HERRFORS

Herrforsin henkilöstövahvuus Ylivieskassa on kasvanut kesällä, kun yhtiöön on palkattu kaksi uutta linja-asentajaa ja yksi asiakasneuvoja.

Mervi Isokoski, uusi asiakasneuvoja, aloitti työnsä kesäkuussa. Hän on päivittäin yhteydessä asiakkaisiin puhelimitse, verkon kautta ja silmästä silmään.

”Tämä on minulle aivan uusi ala ja olen jo oppinut paljon uutta tänä lyhyenä aikana, jonka olen ollut täällä”, kertoo Mervi, jolla on runsaasti asiakaspalvelukokemusta muilta aloilta, mm. ajoneuvoista.

Uudet linja-asentajat ovat nimeltään Jouni Junttila ja Antti Ylitalo, molempien mielestä on mukavaa saada liikkua ja tehdä työtä ulkona.

”Oli suuri etu vaihtaa työhön, jossa saan päivittäin hyötyliikuntaa ja raitista ilmaa”, sanoo Jouni, jolla on pitkä ansiolista aiemmista töistä, mm. rekkakuskina.

Antti on samaa mieltä. ”Olen työskennellyt sähkön parissa vuodesta 2008, lähinnä suunnittelussa ja asennuksessa, ja pidän todella tämän uuden työn vaihtelusta ja siitä, että ei tarvitse istua toimistossa.”

Mittatilauskattila valmiina testaukseen

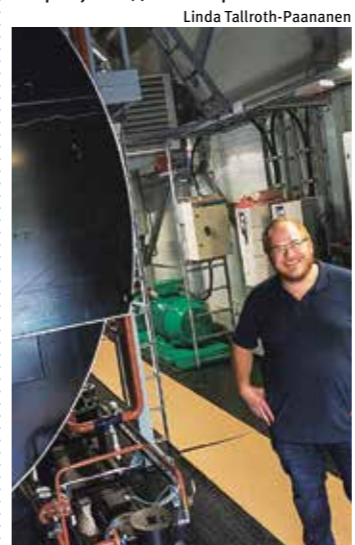
◆ HERRFORS

Pietarsaaren kaukolämpöverkko on saanut uuden varajärjestelmän siltä varalta, että Alholmens Kraftissa on häiriöitä tai seisokki. Raskasta polttoöljyä käyttänyt Itälän vanha öljykattila on nyt korvattu uudella ja tehokkaalla öljykattilalla. Se sijaitsee seinäkkäin vanhan kattilan kanssa ja käyttää kevyttä polttoöljyä.

”Vuosikäyttötunnit jäävät aika vähäisiksi, jos Alholmens Kraftissa ei tapahdu mitään odottamatonta, mutta tämä on pitkän aikavälin investointi, joka tarjoaa meille luotettavaa varakapasiteettia. Herrforsilla on muutamia pieniä öljykattiloita eri puolilla kaupunkia, mutta ne alkavat olla jo vanhoja, ja tämä uusi korvaa ne aikaa myöten Siikaludon kattilan kanssa”, selittää Herrforsin Pietarsaaren kaukolämmön kehityspäällikkö Jonas Asplund.

Uusi kattila on teholtaan 12,5 megawattia, mikä vastaa 625:tä omakotikäyttöön tarkoitettua kattilaa. Kattilaa testataan viikolla 40, jotta Herrforsin valvomo ja kaukolämpöhenkilöstö oppivat kunnolla tuntemaan sen.

”Käymme läpi mm. automaatiojärjestelmän ja testaamme kattilan suorituskykyä ja katsomme, että se todella täyttää valmistajan lupaukset. Ongelmia ei pitäisi olla, koska kattila on tehty meidän tarpeidemme pohjalta”, Jonas Asplund sanoo.

Jonas Asplund on tyytyväinen uuteen varakattilaan.

Esse Elektro-Kraft

Toimittaa sähköä osaan Pedersöreä, Kauhavaa, Uuttakaarleppeytä (Markby) sekä Kruunupyötä (Jeussen).
Asiakkaita: 3 700
Vuosituotitus: 50 GWh
Vaihde: 020 766 1900
Vikailmoitukset toimistoajan ulkopuolella: 766 2023
Asiakaspalvelu: 020 766 1912, 020 766 1911
Laskutus: 020 766 1912, Johanna Stubb
www.eekab.fi

TJ Ingvar Kulla

Herrfors

Toimittaa sähköä Alavieskaan, Pietarsaareen, Luotoon, Maksamaalle, Oravaisiin, sekä osaan Pedersöreä, Teerijärveä, ja Ylivieskaa.
Asiakkaita: 32 000
Vuosituotitus: 610 GWh sähköä, 284 GWh lämpöä
Vaihde: Pietarsaari (06) 781 5300, Ylivieska (08) 411 0400, Kolppi (06) 766 7242, Oravainen (06) 385 0050, Teerijärvi (06) 867 5001
Vikailmoitukset toimistoajan ulkopuolella: Pietarsaari ja Luoto (06) 723 0079, Oravainen, Pedersöre ja Teerijärvi (06) 723 4521, Ylivieska sähkö (08) 426 350, kaukolämpö 044 781 5375
Laskutus: Pietarsaari(06) 781 5312, Ylivieska (08) 411 0401
www.herrfors.fi

TJ Roger Holm

Kruunupyyn Sähkölaitos

Toimittaa sähköä osaan Kruunupyötä, Pedersöreä ja Kokkolaa
Asiakkaita: 3 220
Vuosituotitus: 45 GWh
Vaihde: 824 2200
Vikailmoitukset: 824 2200, 0400 126 005
Laskutus: 824 2200
www.kronobyelver.fi

TJ Glen Ahlskog

Uudenkaarlepyyn Voimalaitos

Toimittaa sähköä Uudenkaarlepyyn kaupungin alueelle
Asiakkaita: 5 100
Vuosituotitus: 110 GWh
Vaihde: 785 6252
Vikailmoitukset: 722 0050
Vikailmoitukset toimistoajan ulkopuolella: 722 0050, 781 0632
Laskutus: 785 6252, 785 6251
www.nkab.fi

TJ Tony Eklund

Vetelin Energia

Toimittaa sähköä Veteliin, lukuunottamatta Polson, Kivikankaan ja Nykäsen kyliä
Asiakkaita: noin 2 300
Vuosituotitus: 28 GWh
Vaihde: (06) 866 3600
Vikailmoitukset: 0400 262 261
Laskutus: 040 661 7850
www.venergia.fi

TJ Antti Kettu

Minun energiani

KUVAUKSIA HENKILÖKOHTAISISTA VOIMANLÄHTEISTÄ

Minun energiatasoni on aika tasainen, ja ylläpidän sitä liikunnalla ja liikkumalla ihmisten parissa. Saan arkiliikuntaa kesäisin puutarhatöissä ja talvisin lumitöissä. Se on monin tavoin palkitsevaa, ja minä kuulun niihin harvoihin, joiden mielestä siivoaminen on mukavaa, koska siinä tulokset näkyvät heti. Aiemmin kun minun piti kirjoittaa pääkirjoitus jostain monimutkaisesta ilmiöstä, lähdin usein kävelylle. Päästyäni Järviseututalon kohdalle ajatukset olivat yleensä lokshtaneet paikoilleen.

Joskus on mukava katsella, kun toiset liikkuvat. Vietän aika paljon aikaa penkkiurheilijana paikallisissa jalkapallo-otteluissa.

Täällä Pietarsaareissa ruodin ajankohtaisia asioita kahdessa kahviporukassa, ja viime kesänä osallistuin vaimon kanssa suureen Rotary-konferenssiin Hampurissa. Hauskat, sattumanvaraiset ihmisten kohtaamiset antavat tosi paljon energiaa. Samoin kuin pojan kolmilapsisen perheen seuraaminen.

Osmo Ojala on eläkkeellä oleva päätoimittaja ja vuoden 2019 Laiska-Jaakko.

Karolina Isaksson